

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

**Yöneticiler Açısından Millî Eğitim’de MEBBİS Uygulamasının
Rolü ve Önemi**

Meltem KUŞÇU
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç. Dr. Hasan ARSLAN

ÇANAKKALE
Ocak, 2016

Taahhüname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yöneticiler Açısından Millî Eğitim’de MEBBİS Uygulamasının Rolü ve Önemi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

29/01/2016

Meltem KUŞÇU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Meltem KUŞÇU tarafından hazırlanan çalışma, 29/01/2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10100701

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Doç. Dr.	Hasan ARSLAN	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Nejat İRA	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Muzaffer ÖZDEMİR	

Tarih: 19.02.2016

İmza:

Doç. Dr. Salih Zeki GENÇ
Enstitü Müdürü

Önsöz

Bir Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, hangi alanda yüksek lisans yaparsa yapsın, kendi alanından vazgeçemez. Bu sebeple, bu çalışma, kurum yönetiminin teknolojik boyutunu oluşturan MEBBİS üzerine hazırlanmıştır. Teknolojiyle ilgili konular, riskli konulardır. Çünkü her an değişikliklerle yüz yüzedir. Bu çalışmanın başladığı tarihten itibaren, süreç içerisinde MEBBİS uygulamasına yeni eklenen modüller olmuştur. Bu bir dezavantaj değil, bir katma değer olarak görülmelidir ve teknoloji alanındaki çalışmalar artırılmalıdır.

Çağımız teknoloji çağı olduğu için kişilerin yada kurumların teknolojiden uzak kalması düşünülemez. Üstelik sadece kurumlar değil devletler de teknolojinin geldiği noktadan nasibini almakla yükümlüdürler. Aksi takdirde günümüz şartlarında, vatandaşlarına yeterince kaliteli hizmet veremezler. Son yıllarda hayatımıza giren e-Devlet kavramı, kendisini eğitim alanında çeşitli şekillerde göstermiştir. Bunlardan en önemlisi MEBBİS uygulamasıdır. Kurum yöneticilerinin tabiriyle bakanlığın yüz akı olarak isimlendirilen bu uygulama acaba amacına ulaşabilmiş midir? Kurum yöneticileri bu uygulamayı hakkını vererek kullanabilmekte midir? Bu soruların cevaplarını bulmak için çıktığımız yolda, MEBBİS'in ne kadar derin ve kapsamlı bir konu olduğu karşımıza çıkmıştır.

Bu çalışmada bana destek olan Sayın Danışmanım Doç. Dr. Hasan ARSLAN'a, kaynak bulma konusunda bana yardımcı olan Sayın Maarif Müfettişi Ahmet GÖÇ'e, alan yazınında yer almayan çok değerli bilgileri paylaşan Çanakkale İl MEBBİS Yöneticisi Sayın Hülya YALÇIKLI'ya, bilgi isteği dilekçeme cevap veren Bilgi İşlem Daire Başkanlığı çalışanlarına, sorulara yanıt vermeyi kabul eden değerli kurum yöneticilerine ve son olarak çalışmanın her aşamasında desteklerini esirgemeyen sevgili aileme, babam Hasan Hüseyin KUŞÇU, annem Fatma KUŞÇU ve ağabeyim Güngör KUŞÇU'ya teşekkürlerimi sunarım.

Çanakkale, 2015

Meltem KUŞÇU

Özet

Yöneticiler Açısından Millî Eğitim’de MEBBİS Uygulamasının Rolü ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, eğitimde kullanılan bir e-Devlet uygulaması olan MEBBİS’in etkililiğini, kurum yöneticileri gözüyle incelemektir. Bu çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni 81 ildeki eğitim kurumu yöneticileridir. Hedef evrenin Balıkesir olduğu araştırmada, örneklem olarak Körfez Bölgesini oluşturan dört ilçe seçilmiştir. Bu dört ilçede görev yapan 232 kurum yöneticisi ile internet yoluyla ve yüz yüze görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırma verilerine ait nicel kısım Yeşilyurt ve Gül (2007) tarafından geliştirilen, Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği uygulanarak elde edilmiştir. 26 maddeden oluşan 5’li likert tipi ölçek, üç boyuttan oluşmaktadır. Nitel kısım ise MEBBİS ile ilgili sekiz maddelik görüşme soruları uygulanarak elde edilmiştir. Nicel veriler SPSS 21 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Değişkenlerin analizinde Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Nitel soruların analizinde betimsel analiz metotları kullanılmış ve bulgular, frekans tabloları oluşturularak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonunda kurum yöneticilerinin bilgisayara yönelik tutumlarına ait ortalamanın orta düzeyde (Ort=3,384, ss=0,416) olduğu görülmüştür. Mevcut olanaklar ve bilgisayar kullanma becerileri orta yeterlilikte çıkmış, okullardaki kullanım düzeyi ise zayıf düzeyde yeterli çıkmıştır. MEBBİS’te en çok e-personel modülünün kullanıldığı, en olumlu yönünün bilgiye hızlı erişim olduğu, en olumsuz yönünün raporlama kısmı olduğu, bilgisayar kullanma becerisiyle temel düzeyde ilişkili olduğu bulguları elde edilmiştir. Sonuç olarak kurum yöneticilerinin, MEBBİS uygulamasına oldukça olumlu baktıkları görülmektedir. Eğitim kalitesi anlamında önemli bir açığı dolduran MEBBİS uygulamasının, yöneticilerin gözüyle, yeterli ve etkili bir uygulama olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: E-Devlet, Eğitimde E-Devlet, MEBBİS, Teknoloji.

Abstract

Role and Importance of MEBBIS Application at National Education From the Perspectives of Administrators

The objective of this study is to examine efficiency of MEBBIS an e-Government application used in the education from the perspective of institution directors. In this study, mixed research method was employed. The target population of the study is the educational institution directors in 81 cities. In the study that the target population is Balıkesir, four districts constituting Korfez Region were selected as the sample. Face-to-face interviews were performed with 232 institution directors working in four districts on Internet and data were collected. Quantitative part of study data was obtained by Computer Use Skills and Scale of Attitude of Computer, comprising 26 items and being 5-likert type scale, developed by Yeşilyurt and Gül (2007) and reliability and validity study of which was carried out and qualitative part was obtained with 8-item interview form with the questions about MEBBIS. Quantitative data were assessed with SPSS 21 program. Mann Whitney U and Kruskal Wallis analysis methods were used for independent variables. Qualitative questions were evaluate with descriptive analysis, frequency tables.

It was noted in the end of the study that mean of attitudes towards computer of directors was mid-level ($\bar{X}=3,384$, $sd=0,416$). Available opportunities and computer use skills were medium and level of use at schools was poorly sufficient. Findings that e-personal module was mostly used in MEBBIS, the most favorable aspect was fast access to the information and the most unfavorable aspect was the reporting part and it was related to the skill of computer use basically were obtained. As a conclusion, directors take a bright view of MEBBIS. It is concluded that MEBBIS application bridging a significant gap in terms of quality of education is sufficient and efficient application from the point of view of directors.

Key Words: *E-Government, E-Government in Education, MEBBIS, Technology.*

İçindekiler

Onay	i
Önsöz.....	ii
Özet.....	iii
Abstract.....	iv
İçindekiler.....	v
Tablolar Listesi	vii
Şekiller Listesi	viii
Kısaltmalar Listesi.....	ix
Giriş	1
Bölüm 1	4
1.1. E-Devlet nedir?	4
1.2. Türkiye’de e-Devlet anlayışı	10
1.3. Eğitimde kullanılan e-Devlet uygulamaları	14
Bölüm 2	18
2.1. MEBBİS’in tanımı.....	18
2.2. MEBBİS’in amacı ve bileşenleri.....	20
2.3. MEBBİS’in uygulama alanları	22
2.4. MEBBİS ile bağlantılı diğer uygulamalar	36
2.5. MEBBİS’in kullanılması için gereken teknolojik bilginin düzeyi	37

2.6. Yönetimde MEBBİS'in yeri ve önemi	38
3. Yöntem	42
3.1. Tez İçeriği Hakkında	42
3.1.1. Tezin konusu	42
3.1.2. Tezin amacı	42
3.1.3. Tezin önemi	42
3.1.4. Tezin kapsamı.....	43
3.2. Çalışma Alanı ve Yöntem	44
3.2.1. Araştırma problemi.....	44
3.2.2. Araştırma evreni ve örneklem	45
3.2.3. Sınırlılıklar.....	47
3.2.4. Araştırma modeli	47
3.2.5. Verilerin toplanması ve analizi.....	48
4. Bulgular ve Yorumlar	51
5. Sonuç ve Öneriler	84
5.1. Sonuç	84
5.2. Öneriler.....	86
Kaynaklar	88
EK1: Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği	94
EK2: Görüşme Soruları	96
ÖZGEÇMİŞ.....	98

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Katılımcı Bilgileri	46
2	Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği Bulgularına Ait Ortalama ve Standart Sapma Hesap Bulguları	52
3	Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, İlçe Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	54
4	Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	56
5	Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	58
6	Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, Kurum Tipi Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	60
7	MEBBİS İfadesinin Yöneticiler Açısından Anlamı	64
8	Yöneticiler Açısından MEBBİS'in Olumlu Yanları	66
9	Yöneticiler Açısından MEBBİS'in Olumsuz Yanları	68
10	Yöneticiler Tarafından En Çok Kullanılan MEBBİS Modülleri	70
11	Yöneticiler Açısından Bilgisayar Kullanma Becerisi İle MEBBİS Arasındaki Bağlantı Düzeyi	72
12	Yöneticilerin, Bilgisayar Kullanma Becerileri Hakkındaki Görüşleri	74
13	Yöneticilerin, Bilgisayar Kullanmayı Öğrenme Şekilleri	74
14	Yöneticilerin, MEBBİS Eğitimi Alıp Almadıklarına Ait Tablo	74
15	Yöneticilerin Bakış Açısıyla MEBBİS'te Değiştirilebilecek yada Eklenebilecek Özellikler	76
16	Yöneticilerin MEBBİS İle İlgili Olarak Eklemek İstedikleri Görüşlerine Ait Tablo	79

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1	MEBBİS Giriş Ekranı Görüntüsü	18
2	Kurumlar İçin Okul Sütü Modülü Giriş Ekranı	23
3	Kullanıcı Başvuru Modül Ekranı	28
4	Kurum Girişi Ana Ekran Görüntüsü	34
5	Kullanıcı Girişi Ana Ekran Görüntüsü	35
6	Kimlik Bilgisi Ekranı	36
7	EBA Giriş Ekranı	37
8	MEBBİS Uygulamasının Hiyerarşik Yapısı	39

Kısaltmalar Listesi

AB	: Avrupa Birliği
BEY	: Bina Enerji Yöneticisi
BİMER	: Başbakanlık İletişim Merkezi
BİT (ICT)	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BT	: Bilgi Teknolojileri
BTYK	: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
BÜTSİS	: Bütçe Sistemi
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemi
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
DISİS	: Dış İlişkiler Yönetim Bilgi Sistemi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DÖNERSİS	: İşletmeler Dairesi Yönetim Bilgi Sistemi
DYS	: Doküman Yönetim Sistemi
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
GİMOP	: Gümrük Müsteşarlığı Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi
HİTAP	: Hizmet Takip Modülü
IP	: İnternet Protokolü
İMİSİS	: İdari ve Mali İşler Sistemi
İLSİS	: İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi
KBS	: Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MEB-NET	: Okulların İnternet Erişim Projesi
MEBBİS	: Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
MEBSİS	: Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi

MEGSİS	: Mekânsal Gayrimenkul Sistemi
MERNİS	: Merkezî Nüfus İdare Sistemi
MTSK	: Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursu
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
PERSİS	: Personel Bilgi Sistemi
POLNET	: Polis Teşkilatı
PYS	: Performans Yönetim Sistemi
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezleri
SAY2000İ	: Saymanlık Otomasyon Sistemi
SAYOTO	: Saymanlık Otomasyon Projesi
SOİSİS	: Sosyal İlişkiler Sistemi
TAKBİS	: Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
TBD	: Türkiye Bilişim Derneği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEFBİS	: Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi
TUENA	: Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
URL	: Uniform Resource Locator (Adres Satırı)
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
VEDOP	: Vergi Dairesi Otomasyon Projesi
YOBİS	: Yabancı Öğrenci Bilgi Sistemi
YÖSİS	: Yüksek Öğretim Yönetim Bilgi Sistemi

Giriş

Dünyamız 21. Yüzyılda çok hızlı teknolojik gelişmelere tanık olmuştur. Bu sebeple 21. yüzyıl Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) çağı olarak görülmeye başlanmıştır. Bilgisayarlar ve akıllı telefonlar gibi hızlı iletişim ve veri akışı sağlayan teknolojiler hayatımızın vazgeçilmezi olurken, devletler de buna seyirci kalmamış ve teknolojiyi devlet iş ve işlemlerinde kullanmaya başlamıştır. Adına da e-Devlet denmiştir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşümün serüveni içinde, hiç kimsenin bilimkurgu filmlerinde bile öngöremediği noktalara taşınan teknoloji, e-Devletin hayatımıza girmesiyle, artık sadece özel sektörde değil, kamu kurum ve kuruluşlarının da vazgeçilmez bir hizmet aracı haline gelmiştir.

E-Devlet adının kökenine bakmak gerekirse, teknolojik altyapı gereksiniminden dolayı bazı ülkelerde “electronic government”, “digital government”, “online government”, gibi isimler kullanılmıştır. Ülkemizde ise “e-Devlet”, “elektronik devlet”, “dijital devlet” gibi kavramlar kullanılmaktadır (Karagülmez, 2010). “Neden e-Devlet” sorusu, birçok araştırmacı tarafından irdelenmiş ve sürekli gelişen ve değişen çağın gerekliliği olduğu sonucuna varılmıştır. Bireylerin, gelişen teknoloji sayesinde devlete karşı daha talepkar olduğu görülmektedir. Ağ yapısı ve multimedya araçları, bilgiye erişim ve paylaşım konusunda sınır tanımaz hale gelmiştir. Vatandaşlar, daha aktif, hızlı, açık, doğru ve az maliyetle hizmet veren bir kurum yapısı beklemektedir. Bu durum göstermektedir ki, e-Devlet kavramı kendiliğinden ortaya çıkmamıştır. Aksine, zaman içinde artan ihtiyaçların yarattığı, teknoloji destekli, yeni bir devlet anlayışı olarak karşımıza çıkmıştır (İnce, 2001). İlerleyen teknoloji ve artan vatandaş taleplerine cevap verebilmek için, eskiye göre daha hızlı ve kaliteli hizmetin nasıl verilebileceğinin arayışı içine girilmiştir. Zaman içinde, gittikçe artan taleplere hızlı ve etkin bir şekilde cevap verebilmek, bunun yanında devleti ağır bürokratik işlemler altında bırakan yapıdan kurtarmak için yeni bir yapılanmayla, elektronik devlet modeline geçilmesi

düşüncesi, zihinlere yerleşmeye başlamıştır (Çelikkol, 2008). Kamu yönetiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması, yönetim açısından daha düşük maliyet, daha kaliteli hizmet ve sürdürülebilir kaynak yönetimi sağlarken, vatandaş açısından düşük maliyet, yüksek memnuniyet, etkin katılım ve daha fazla güven anlamına gelmektedir. Bu da e-Devletin önemli bir özelliğini oluşturmaktadır (Uçkan, 2002).

E-Devlet, tek başına bir boyut olmaktan çok, birden fazla bileşeni barındıran bir yapıdır. Bu yüzden e-Devlet kavramını daha iyi anlayabilmek için, e-Devletin temelini oluşturan bileşenlere göz atmak gerekmektedir. Bunlardan ilki bilgi toplumu kavramıdır. Bilgi toplumu, bilgi üreten ve ürettiği bilgiyi kullanabilen toplumlardır. Bilgi toplumunun en önemli özelliği mal üretimi yerine bilgi üretimini ön plana çıkarmasıdır (Çakır, 2011). Çağımızın sloganlarından biri “bilgi güçtür” ifadesinden yola çıkarak, bilginin ve bilgi paylaşımının bu denli önemli olduğu bir ortamda, e-Devlet uygulamasının çıkış kaynağı olan bilgi teknolojilerinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır (Çelikkol, 2008). Bilgi toplumu kavramının yanı sıra, küresel bilgi altyapısı üzerinde durulmalıdır. Küresel bilgi altyapısı, insanların bağlantı kurmasını, haberleşmesini ve bilgi paylaşmasını sağlayacak mesaj ve görüntülerin iletiildiği ağ yapıları olarak tanımlanabilir (Sağsan, 2001). Bilgi toplumu ve bu toplumun iletişimini sağlayan bilgi altyapısı, e-Devletin iki önemli bileşenidir.

E-Devletin bileşenlerinin etkin kullanımı ve e-Devletin düzgün işleyebilmesi için bir takım gerekliliklerin karşılanması gerekmektedir. Teknolojik altyapının iyi planlanmış olması önem taşımaktadır. Bu teknolojiyi kullanacak personelin de iyi yetiştirilmesi gerekmektedir (Odabaş, 2014). E-Devletin verimli olması için önemli bir gereklilik de vatandaş katılımıdır (Sağsan, 2009; Saylan, 2009; Maraş, 2011). Katılımın istenen düzeyde olması için güven ortamı oluşturulmalıdır. Bunun için vatandaş katılımı ile ilgili yasal düzenlemeler ve hukuksal altyapı oluşturulması gerekmektedir. Bilgiye erişim hakkı tanınmalıdır. Bu gereklilikler göz önüne alınarak ve bir hukuksal altyapı oluşturularak “Bilgiye Erişim Özgürlüğü Yasası”

gündeme getirilmiştir (Uçkan, 2002). Bilgiye erişim hakkı, gelişmiş ülkelerde tüm bireylerin hakkı olarak görülmekte ve anayasada yer almaktadır (Çelikkol, 2008). Örnek vermek gerekirse Talpalar, teknolojinin devlet bürokrasisine etkisini incelediği çalışmasında USPS örneğini vermiştir. Buna göre mail ve bilgilendirme hizmetleri yıl boyu hizmet vermesi, herhangi bir teknik bilgi kesintisi yaşanırsa, bağlantı yeni bir kanaldan tekrar sağlanması planlanmıştır (Talpalar, 2010). Diğer ülkelerde e-Devlet uygulamalarıyla ilgili durum incelendiğinde, uluslararası danışmanlık şirketi Accenture'nin Ocak 2001 raporuna göre, e-Devlet uygulamalarında yenilikçi liderler kategorisinde üç ülkenin yer aldığı görülmektedir. Bunlar ABD, Kanada ve Singapur'dur (Çiçek, Çiçek ve Çiçek, 2007).

Bu çalışmada genelden özele giden bir yol izlenmiştir. Birinci bölümde e-Devletin tanımı, amacı, özellikleri, faydaları, altyapısı ile geleneksel devlet anlayışıyla arasındaki farklara değinilmiştir. Türkiye'de kullanımda olan e-Devlet uygulamalarından söz edilmiştir. Arkasından Türkiye'de eğitim alanında kullanılan e-Devlet uygulamaları kısaca tanıtılmıştır. İkinci bölümde MEBBİS üzerinde durulmuştur. MEBBİS'in tanımı, günümüze gelene kadar geçirdiği süreç ve aşamalara yer verilmiştir. Amacı ve bileşenleri tanıtılarak, MEBBİS'in uygulama alanları ile bağlantılı diğer uygulamalardan söz edilmiştir. Yöneticiler açısından MEBBİS'in rolü ve önemi incelenmiştir. Karma araştırma yöntemiyle kurum yöneticilerinin bilgisayar kullanma becerileri ve bununla bağlantılı olarak MEBBİS'in etkili kullanımı ile ilgili bir çalışma yapılmıştır. Problem durumu yöneticiler açısından MEBBİS'in rolü ve önemini tespit etmek, yöneticilerin bilgisayar kullanma beceri düzeylerini incelemek, bilgisayar kullanma becerisi ile MEBBİS'in etkili kullanımı arasındaki ilişki düzeyini saptamaktır. Bu çalışmanın yapılmasındaki temel amaç eğitim alanında kullanılan e-Devlet uygulamaları konusunda farkındalık oluşturmak, çok az sayıda yapılmış olan bu çalışmalara dikkat çekerek, alanda daha fazla çalışma yapılmasını sağlamaktır.

Bölüm 1

1.1. E-Devlet nedir?

Küreselleşme, bir çok alanda olduğu gibi teknoloji alanında da kendini göstermiş ve devletlerin bu duruma uyum sağlamaları bir zorunluluk olarak kabul edilmiştir. Devletler teknoloji ile ilgilenmek durumunda kalmışlardır (Okçu, Akman ve Atatorun, 2010; Şahin ve Örselli, 2003). E-Devlet; devletin, teknolojik gelişmelerle yeniden yapılandırılması olarak görülmektedir (Odabaş, 2004). E-Devlet aslında geleneksel devletin devamını öngören değil, devletin yapısal ve zihinsel olarak dönüşümünü gerekli kılan bir model olarak algılanmaktadır (Delibaş ve Akgül, 2010).

E-Devletin çeşitli kaynaklardan tanımlarına bakıldığında, ifadelerin, benzer bir ekseninde yer aldığı görülmektedir. Naralan'a göre (2008) kamuya ait bilgi ve hizmetlerin vatandaşlara ve kurumlara internet kanalıyla ulaştırılması e-Devlet olarak değerlendirilmektedir. Demirel (2006), Metin (2012) ve Aktan'a (2015) göre e-Devlet, farklı ortamlar kullanılarak vatandaş katılımını sağlayan, güvenilir bir şekilde verilere ulaşmayı sağlayan, şeffaf bir devlet yapısıdır. Çarıkçı (2009), e-Devleti, artan toplumsal taleplere, geleneksel devlet anlayışıyla cevap verilemediği noktada devreye giren, en büyük ve en etkili organizasyon olarak tanımlamıştır. Yapılan tanımlarda e-Devletin özelliklerinin de vurgulandığı görülmektedir.

E-Devletin amacı, toplumun yaşam standardını yükseltmektir (Şahin ve Örselli, 2003). E-Devletin amaçlarını daha kapsamlı ele almak gerekirse, maliyetten tasarruf sağlanması, bürokratik işlemlerin kontrol kolaylığı, şeffaflık, kaliteli ve sürekli hizmet anlayışı, kolay bir şekilde her yerden ve hızlı erişim imkânı, e-Devlet anlayışının amaçları arasında yer almaktadır (Demirel, 2006; Aktan, 2015). Teknolojik gelişmelerin ışığı altında vatandaşa daha kaliteli hizmet sunarak, bilgi toplumuna yakışan hizmet anlayışıyla, küreselleşen dünyanın rekabet ortamında, “*biz de varız*” diyebilmek, e-Devlet amaçları arasında yer almaktadır.

E-Devletin önemi, bilişim teknolojilerinin önemiyle orantılı olarak artmaktadır. Tasarruf sağlaması, iş ve işlem sürecini kısaltması, planlama ve arşivleme kolaylığı sağlaması, önemli özellikleri arasında sıralanmaktadır. E-Devletin 4 ana vurgusu, bilişim stratejilerinin stratejik kullanımı, vatandaş ve kurumlarla elektronik ortamda iletişimde bulunmak, verimlilik ve şeffaflık ile kalkınmayı sağlamak ve yeniden yapılanmak olarak sıralayabiliriz (Metin, 2012). E-Devlet uygulamalarının benimsenmiş olması, kamu hizmetlerinin vatandaşlara sunumunda verimliliğin artması için gereklidir (Çarıkçı, 2009). Vatandaşlar, zaman içinde, iş ve işlemlerinin hızlı ve güvenilir ortamlarda yapıldığını gördükçe, e-Devletin önemi bir kat daha anlam kazanmış olacaktır.

E-Devletin geleneksel devlet anlayışından farkı, teknolojiden faydalanarak, daha hızlı, daha etkili ve daha verimli hizmet sunmaktır (Karagülmez, 2010). E-Devlet geleneksel devlete rakip değil, kamu hizmetlerin sunuluş şeklini değiştiren bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Şataf, Çiçek ve Dikmen'in (2013) yaptığı çalışmaya göre genç nüfusun interneti ve dolayısıyla e-Devleti daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuç bize, gelecekte e-Devlet uygulamalarının beklenen seviyeye gelebileceği yönünde umut verici ipuçları vermektedir.

E-Devletin faydaları birçok kaynakta farklı şekillerde, fakat benzer çerçevede ele alınmıştır. En temelde söz edilen faydaları, maliyetten tasarruf sağlaması ve şeffaflık sayesinde hesap verebilirlik olarak karşımıza çıkmaktadır. E-Devletin faydaları çeşitli kaynaklarda şu şekilde yer almıştır:

- Hızlı olması (Naralan, 2008; Çarıkçı, 2009; Şataf ve diğerleri, 2013)
- Maliyetten tasarruf sağlaması (Uçkan, 2002; Çarıkçı, 2009; Şataf ve diğerleri, 2013)
- Etkililik boyutu (Uçkan, 2002; Demirel, 2006; Çarıkçı, 2009)

- Hesap verebilirliği (Uçkan, 2002; Odabaş, 2004; Şataf ve diğerleri, 2013; Bilmez, 2013)
- Verimliliği artırması (Çarıkçı, 2009; Şataf ve diğerleri, 2013)
- Ekonomik gelişmeye katkı sağlaması (Demirel, 2006; Çarıkçı, 2009)
- Kırtasiyecilikten ve zamandan tasarruf sağlaması (Demirel, 2006; Şataf ve diğerleri, 2013)
- Yüksek memnuniyet oranı (Uçkan, 2002; Demirel, 2006; Çarıkçı, 2009)
- Bürokratik süreçleri azaltması (Demirel, 2006)
- Kurumlar arası bilgi akışını sağlama (Sağsan, 2001)
- Politika oluşturma süreçlerini iyileştirme (Demirel, 2006; Çarıkçı, 2009; Bilmez, 2013)
- Daha fazla güven (Uçkan, 2002)

E-Devletin faydalarını etkili olarak görebilmemiz için, bir takım ön koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar, e-Devletin altyapı boyutuyla ilgilidir. E-Devletin altyapısını incelediğimizde hukuksal altyapı, teknolojik altyapı, insan faktörü, finansman, hizmet, gizlilik, güvenlik ve kritik başarı boyutları karşımıza çıkmaktadır (Demirel, 2006; Çarıkçı, 2009; Sevinç ve Şahin, 2013). Bununla birlikte gelişmişlik faktörü, yönetim faktörü, kurumsal yapı faktörü, teknik altyapı faktörü ve beşeri altyapı faktörü ile e-Devlet portalı incelenmelidir (Naralan, 2008). Özellikle ulusal bilgi altyapısının, telekomünikasyon altyapısının, e-Devletin işlerliği konusunda payı büyüktür (Sağsan, 2001). Aynı zamanda e-Devlet yapısı, yasal çerçeve, mali kaynaklar ve kamu kurumlarının bilgi teknolojileri ile ilişkili olduğu söylenebilir. E-Devlet modelinin olgunlaşma aşamaları ise bilgi aşaması, etkileşim aşaması, işlem aşaması ve dönüşüm aşaması olarak vurgulanabilir. Ayrıca altyapı gereksinimleri arasında bilgi güvenliği, elektronik imza, sayısal imza ve mevzuat gibi

düzenlemelere yer verilmelidir (Demirel, 2006). Etkili iletişim de e-Devlet uygulamalarının altyapı ihtiyacı olarak tanımlanmaktadır (Çarıkçı, 2009).

E-Devletin hukuksal altyapısı, şeffaflık, hizmet kalitesi ve bilgi güvenliği kavramlarını yakından ilgilendirdiği için oldukça önemli bir başlıktır. 5651 sayılı Kanun ve 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi kapsamında hukuki süreçlerle ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir (MEB, 2012b). E-Devlette hukuksal altyapıyı oluşturmak için gereken bir takım ilkeler vardır. Bu ilkeler, genel olarak, temel hak ve özgürlüklere saygılı bir hukuk devletinin sahip olduğu anayasal ilkelerdir. Bilgi özgürlüğü yasası ile bilgiye erişim özgürlüğü hukuk devletinin teminatı altına alınabilmektedir (Uçkan, 2002).

Gelişmiş bazı ülkelerin e-Devlet sıralamalarındaki yerleri bazı gelişmekte olan ülkelerin gerisindedir. Yani ekonomik gelişmişlik, e-Devlet uygulamaları için bir kıstas değildir. Demokratik ülkelerin bu konuda daha ileride olduğu görülmektedir. E-Devlet hizmeti vermek için kurumların altyapıları ve teknik donanımı yeterli olmalıdır. Kurumların altyapı ihtiyacı yanında personelin de teknik donanıma sahip olmaları önemlidir (Naralan, 2008).

E-Devletin sorunları incelendiğinde, e-Devlet ile ilgili en sık karşılaşılan eleştiriler genelde üç eksende toplanmaktadır. Birincisi, hizmet sunmaktan çok bilgi sunmaya yönelmesi, ikinci olarak, bir uygulamanın etkisini göremeden vazgeçilmesi ve son olarak uygulamalar arasında bir standardın olmayışı gelmektedir (Sağsan, 2001; Seferoğlu, Çelen ve Çelik, 2012). Bununla birlikte, mevzuat eksikliği, bütüncül bakış açısına sahip olamama gibi sebepler, e-Devletin yaygınlaşabilmesinin önündeki engeller olarak karşımıza çıkmaktadır (Sevinç ve Şahin, 2013). Finansman, plan ve politikalar ile vatandaş tarafından kabul görme konusunda yaşanan zorluklar da e-Devletin önündeki engellerdendir (Delibaş ve Akgül, 2010). Bu engelleri aşmak için bazı uygulamalara yer vermek gerekmektedir. İnce (2001), e-Devlet uygulamalarının yaygınlaşması için, bilgi toplumuna yakışır bir bilişim okur yazarlığı

seferberliği başlatılması gerekliliğini vurgulamış, bunu da e-Devletin başarı koşulu olarak belirtmiştir. Kullanıcılar için bilgisayar okuryazarlığının artırılması, sisteme güven duymalarının sağlanması ve halkın bu konuda bilinçlendirilmesi için tıpkı Atatürk'ün Cumhuriyet Dönemi'nde yaptığı gibi temelden başlanarak halk eğitim merkezlerinde sürekli bir halk eğitiminin verilmesi gereklidir (Sağsan, 2001). Ülkemizde mevcut bulunan dijital uçurum ortadan kaldırılmalı, internet erişimi yurt çapında sağlanmalı ve vatandaş katılıma teşvik edilmelidir. Çünkü e-Devlet uygulamaları, vatandaş katılımı olmaksızın amacına ulaşmayacaktır (Saylan, 2009).

Vatandaşın katılımını sağlamak için e-Devlette devlet girişimlerine ve yatırımlarına halkın katılımı için “elektronik duyurular”, “elektronik mail grupları” oluşturabilir (Demirel, 2006). Tüm bunlar göz önüne alınarak e-Devlet uygulamalarına geçiş süreci ile ilgili vatandaş memnuniyeti kavramının ön plana çıktığı söylenebilir. Bu sebeple e-Devlet uygulamalarına geçiş süreci aşağdaki adımlardan oluşur (Çarıkcı, 2009):

- E-Devlet yapısının oluşumu için gerekli ilkelerin belirlenmesi;
- Devletin yeniden yapılandırılması - Reorganizasyon (Teknolojik altyapının kurulması ve geliştirilmesi dahil olma üzere);
- E-Devlet uygulamalarının planlanması;
- E-Devlet kültürünün yerleştirilmesi.

Vatandaşların katılımını sağlamak için, öncelikle vatandaşların beklentileri incelenmelidir. Beklentiler tespit edilerek adım atıldığı takdirde, vatandaşların talepleri daha doğru karşılanacağı için, beklenen katılım, daha kolay sağlanabilecektir. E-Devlet uygulamalarından ülkelerin ve bireylerin beklentileri farklı olmakla beraber genel olarak belli başlı noktalarda bu beklentiler birleşmektedir (şahin ve Örselli, 2003; Güler ve Döventaş, 2009; Maraş, 2011):

- Kamusal hizmetleri yaygın ve erişebilir hale getirmek,

- Yönetim ve hizmet sürecinde bireyin isteklerini değerlendirerek katılımcı yurttaşlığın önünü açmak,
- Kamu kuruluşlarının daha rasyonel ve verimli çalışmasını sağlamak,
- Kamu kurumları ve kullanıcıları arasında koordinasyonu gerçekleştirmek,
- Zaman, enerji ve mali tasarruf sağlamak,
- Şeffaflık ve güven ortamını geliştirerek, devletin meşruluğunu artırmak,
- Her gün yirmi dört saat, her ortamda devlete ulaşımın gerçekleştirilmesi,
- Kamu kurumları arasında bilgi bütünlüğünün sağlanarak, her türlü kötüye kullanımın önlenmesi,
- Hukuk sisteminin ve kanunların uygulanmasının güçlendirilmesi,
- Kamusal hizmetlerin kalitesinin artırılması,
- Kamu hizmetlerinin sunumunda iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesi,
- Devlet hizmetlerinde yararlanan birey sayısının artırılması,
- Yaşam kalitesinin ve memnuniyetinin artırılması,
- İnsan unsurundan kaynaklanan yanlışlıkların en aza indirilmesi ve
- Ekonomik gelişimin desteklenmesidir.

Son yıllarda hayatımıza giren m-Devlet uygulaması ile vatandaş katılımı artmış, hizmetlere her yerden erişim imkânı sağlanmıştır (Güler ve Döventaş, 2009). Sonuç olarak, e-Devletin kısaca tanımını, bireyselliği ön plana çıkaran, şeffaflığı sağlayan ve işleri kolaylaştıran, devletle ilgili uygulamaların teknoloji aracılığıyla internet üzerinden yapılması işidir, şeklinde yapmak mümkündür. ABD’de başlayan e-Devlet uygulamaları, kısa zaman içinde dünya çapında “*vatandaşa hizmet*” anlayışının merkezi olmuştur. Vatandaş katılımının birinci öncelik olduğu bu uygulamalar, gençlerin teknolojiye yatkınlığı sayesinde her geçen sene kullanıcı sayısı artarak kullanılan siteler olmaya başlamıştır. Henüz istenen seviyede olmasa da teknoloji kullanımı arttıkça, kullanıcı sayısının artacağı, öngörülebilir bir iddiadır.

1.2. Türkiye’de e-Devlet anlayışı

Türkiye’de e-Devlet uygulamaları, diğer ülkelerle paralellik göstermekte, hatta bazı gelişmiş ülkelerde kullanılan e-Devlet portallarına göre daha kapsamlı olduğu görülmektedir. Ülkemizde en yaygın kullanımı, turkiye.gov.tr ile sitede belirtildiği adıyla “devletin kısayolu” denilen devlet kapısı sitesi ile görülmektedir. Bu site ile her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı vergi sorgulamadan, borç sorgulamaya, askerlik sorgulamadan, sosyal güvenliğe, Adalet Bakanlığı’ndan, Sağlık Bakanlığı’na kadar kamuya ait birçok işlemi inceleyebilir, araştırabilir ve yapabilir. Devletin Kapısı sitesinden başka e-Devlet uygulamaları kendi içinde de bölümlere ayrılmıştır. Örneğin tüm devlet birimleri gibi Adalet Bakanlığı’nın ayrı, Gelirler İdaresi’nin ayrı ve Millî Eğitim Bakanlığı’nın ayrı e-Devlet hizmetleri vardır. Bir sitenin e-Devlet uygulaması olup olmadığını anlamak için URL (Uniform Resource Locator - Adres Satırı) satırındaki kategori koduna bakmak yeterlidir. Kategori kodu “gov” ise sitenin bir devlet sitesi olduğunu anlayabiliriz. “gov” İngilizce’deki “government” kelimesinden gelmektedir, Türkçe karşılığı “devlet” anlamındadır. Türkiye’de e-Devlet uygulamalarının gelişimi kronolojik olarak verilmiştir.

1970’li yıllar, ülkemizde kamu sektöründe internet şöyle dursun, bilgisayarların bile olmadığı bir dönemdir. Buna rağmen Türkiye’de e-Devletin geçmişi 1970’li yıllara dayanır. Bunun sebebi, 1972 yılında ortaya atılan (Eroğlu, 2006) ve 1974 yılında uygulamaya konulan MERNİS projesidir (Atmaca, 2009). Günümüzde kullanılan TC kimlik numaralarının temelini oluşturan MERNİS projesi ile ilk kez e-Devlet zihniyeti, kamu sektöründe oluşturulmuştur.

1980’li yıllar, ülkemizde kamu sektörünün bilgisayar ile tanıştığı bir dönemdir. Bu teknolojik dönüşüm, henüz e-Devlet oluşumu için yeterli olmadığından, fikir boyutunda kalmaya devam etmiştir. 1983 yılında Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) kurulmuştur (Çarıkcı, 2009). Bu kurum, ileride e-Devlet projelerinde önemli görevlerin verildiği yetkin bir kurumdur. 1987 yılında, Millî Eğitim’de, öğretmen planlaması, ataması,

yer değiştirmesi gibi işlemleri dzenlemek ve hızlandırmak için MEBSİS'in hayata geçirilmesini sağlayan, PERSİS oluşturulmuştur (Atmaca, 2009).

1990'lı yıllar, Türkiye'nin bilişim platformunda yer almaya başladığı önemli olaylara tanık olmuştur. 1993 yılında ODTÜ ve TÜBİTAK işbirliği içinde Ankara-Washington arasında kiralananan bir hatla ilk kez Türkiye internetle tanışmıştır. Ayrıca yine 1993 yılında Dünya Bankası desteği ile "Türkiye Bilişim ve Ekonomik Modernizasyon" projesi hayata geçirilmiştir (Çarıkçı, 2009). 1995 yılında Bilim ve Teknolojide Atılım projesi başlatılmıştır. Bir diğer önemli gelişme 1997 yılında meydana gelmiştir. Türkiye'de ilk kez "Bilgi Altyapısı" kavramı kullanılmış ve bu doğrultuda bazı kararlar alınmıştır. Alınan kararlardan en önemlileri, Ulusal Enformasyon Altyapısının (TUENA) hazırlanması, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezinin (ULAKBİM) kurulması ve Elektronik Ticaret Ağının kurulması olarak karşımıza çıkmaktadır (İnce, 2001, Çarıkçı, 2009).

2000'li yıllar, yeni bin yıla, yani teknoloji çağına yakışır şekilde ölkemizde kendini göstermiştir. En önemli gelişmeler bu noktada başlamıştır ve hâlâ devam etmektedir. Bunlardan ilki 2001 yılında gündeme gelen "e-Dönüşüm Türkiye" projesidir. AB uyum süreci çalışmaları kapsamında yürütölen bir projedir (Çukurçayır, 2009; Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011). 2003 yılında "Bilgi Edinme Hakkı Kanunu" TBMM'de yasalaşmıştır (Kanun No. 4982). 2005 yılında elektronik ortamların yetkinlik düzeyini artırmak, iş ve işlemleri kolaylaştırmak adına, ıslak imza yerine geçebilecek olan "Elektronik İmza" kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu sayede kamu çalışanlarına elektronik sertifika hizmetinin önü açılmıştır (DPT Ocak, 2005). 2005 yılında "Türkiye Bilgi Toplumu Stratejisi", 2006 yılında ise "Ulusal Bilgi Toplumu Stratejisi" yürürlüğe girmiştir. TC kimlik numarası da hayata geçirilen bir uygulama olmuştur (Ercan, 2010). Bu sayede, vatandaş odaklı hizmet dönüşümü ve kamu yönetiminin modernizasyonu başlıklı stratejik önceliklere yer verilmiştir (DPT, 2007). 2008 yılında ölkemizde, e-Devlet adına en önemli adım atılmış ve "Devletin Kapısı" adı verilen

turkiye.gov.tr portalı yayın hayatına başlamıştır (Ercan, 2010). Hayata geçirilen güncel projelerden birisi, 2012 yılında uygulamaya konulan “BİMER” sitesidir. Başbakanlık Bilgi İşlem Başkanlığına hazırlanmıştır. Amacı, vatandaş ile devlet arasında iletişim kanallarını açık tutmaktır. Uygulama ile ilgili gereken bilinç oluşmadığından, doğru kullanılmamaktadır (<http://www.bimer.gov.tr/Forms/pgFaq.aspx>).

Türkiye’de e-Devlet uygulamaları ile ilgili kronolojik gelişmeler, yukarıda anlatıldığı gibi ilerleme göstermiştir. Bir de geleceğe yönelik planlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki 2018 hedefleri arasında yer almaktadır. Her haneye en düşük 20 Mbps internet erişimi sağlayabilme düşüncesi vardır. Ayrıca bilişim suçlarına karşı, “Ulusal Siber Suç Stratejisi” hazırlanarak yürürlüğe konması planlanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014b). Sayısal okuryazarlıkla ilgili gelecek planları arasında, üretim odaklı bilişim becerilerinden söz edilmektedir. Kadınların BT sektöründe daha fazla yer almasını sağlayacak çalışmalara yer verileceği belirtilmektedir (Koçoğlu, 2014). Yerli navigasyon sisteminin pek yakında kullanıma açılacağı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yürütülen projede, hava durumu bilgisi, turistler için dil desteği ve çocuklar için oyunların yer alacağı belirtilmiştir (TBD, 2014a). 2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planının, büyüme ve istihdam üzerine sekiz eksen dikkate alınarak tasarlandığı ifade edilmiştir. Bu sekiz eksen, bilgi teknolojileri sektörü, genişbant altyapısı, BİT’in topluma nüfus edilmesi, bilgi ve kullanıcı güvenliği, BİT destekli yenilikçi çözümler, internet girişimciliği ve kullanıcı odaklı yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (TBD, 2014b). e-sandık projesi, yakın bir gelecekte hayata geçirilecek bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır (Genç, 2015). Bulut bilişim altyapısını özendirmek ve bulut bilişim kullanımını artırmak üzere “Türkiye Bulut Kurumu” kurulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Ergin, 2012).

E-Devlet uygulamalarının merkezi boyutundan başka, bir de yerel boyutu bulunmaktadır. Buna en güzel örnek e-Belediyeciliktir. E-Belediye uygulamaları beş

aşamadan oluşmaktadır. Birincisi, bilgisayarlaşma, ikincisi, otomasyona geçiş, üçüncüsü internete bağlanma, dördüncüsü kurum web sitesinin kurulması ve beşincisi yönetimi internete taşımaktır (Şahin, 2007). Ayrıca bir de e-İçişleri projesi bulunmaktadır. Bu da merkez birimleri, valilikler, kaymakamlıklar ve il özel idarelerinin yaptığı iş ve işlemlerin elektronik ortamda yapılmasını ve veri paylaşımını sağlaması için yürütülen bir projedir (Başa, 2012). Maliye Bakanlığı'nın e-Devlet adına, VEDOP1, VEDOP2, SAY2000İ, e-Bütçe gibi önemli adımları olmuştur. Aynı şekilde Millî Eğitim Bakanlığı'nın YÖSİS, DISİS, BÜTSİS, İMİSİS, İLSİS, DÖNERSİS ve SOİSİS gibi uygulamaları olduğu görülmektedir (Atmaca, 2009). Çeşitli bakanlıklara ait e-Devlet uygulamalarından bahsetmek gerekirse, SAYOTO Maliye Bakanlığı projesi, VEDOP Vergi Dairesi projesi, POLNET Polis teşkilatı projesi, GİMOP Gümrük Müsteşarlığı projesi, MEB-NET okulların internet erişim projesi, TAKBİS, Tapu Kadastro projesi UYAP Ulusal Yargı projesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Delibaş ve Akgül, 2010; Seferoğlu ve diğerleri, 2012).

Avrupa ülkelerinde bilişim okur-yazarlığı yüzde 70 düzeyindeyken, Türkiye'de bilgisayar ve İnternet erişim oranı, hâlâ yüzde 48'lerdedir (Acar, 2012). Toplam genişbant abone sayısı, 2014 yılı Haziran ayı itibarıyla 37 milyona ulaşmış olup bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 24'lük bir artış kaydetmiştir. Toplam genişbant abone sayısındaki artışın kaynağı mobil genişbant ve fiber internet olup önümüzdeki dönemde bu teknolojilerin genişbant pazarındaki payının daha da artması beklenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014a).

Sonuç olarak, e-Devletin ülkemizdeki tarihsel gelişimine bakarsak, teknolojinin özellikle 80'li yıllardan itibaren benimsenmeye başladığı söylenebilir. 1993 yılında ODTÜ ve TÜBİTAK işbirliğiyle internetin ülkemize gelmesi ve bilgi toplumuna doğru atılan adımlarla, kamu hizmetlerinin bilişim teknolojileri aracılığıyla topluma sunulması gündeme gelmiştir. 80 ihtilalinden sonra, yeni anayasayla birlikte artan gizlilik politikasının, e-Devlet sayesinde ortadan kaldırılması düşünülmüş ve mümkün mertebe şeffaflık sağlanarak büyük oranda

amacına ulaşmıştır. Günümüz itibariyle kamu iş ve işlemleri e-Devlet üzerinden yapılırken, üniversite kayıtları, yurt kayıtları, rezervasyon ve başvuru gibi işlemler de internet ortamında yapılabilmektedir. Hatta teknolojinin eğitim alanında kullanıma açılmasıyla birlikte, uzaktan eğitim yaklaşımları ve okul yönetimi gibi eğitimin çeşitli alanlarına da farklı bir boyut kazandırmıştır.

1.3. Eğitimde kullanılan e-Devlet uygulamaları

E-Dönüşüm Türkiye projesinde yer alan bilgiler incelendiğinde, Eğitim Portalı kurulmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu portalın amacı, okullarda, öğretmenler ve öğrencilerin internete ve çoklu ortam kaynaklarına uygun düzeyde erişimini sağlama; bilgi teknolojilerinin kullanımını teşvik etme; eğitim ile ilgili kaynakların ve e-öğrenim platformlarının sağlanmasına yönelik girişimde bulunulmasıdır. E-öğrenim girişimi olarak da adlandırılan bu proje ile öğretmen ve öğrencinin ortak bir sistemde karşılıklı olarak eğitim kalitesini arttırmak hedeflenmektedir (Çarıkçı, 2009):

Eğitim hizmetleri sınıfında yer alan “Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü” MEB adına “e-Devlet Proje ve Uygulamaları” kapsamında çeşitli çalışmaları yürütmekte ve projeleri uygulamaya koymaktadır. Bu alanda hayata geçirilen projelerden en önemlileri, hedefleri belirleyen “Çağı Yakalama 2000 Projesi” ile Dünya Bankası desteğiyle 1992 yılında çalışmalarına başlayan ve 1997 yılında tamamlanan “Millî Eğitimi Geliştirme Projesi” dir. Çağı Yakalama 2000 Projesi hedefleri kapsamında MEB'de pek çok proje başlatılmış ve hayata geçirilmiştir (Günbayi ve Turan, 2013).

Eğitimde yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler için oldukça fazla e-Devlet uygulaması bulunmaktadır. Bununla birlikte, sadece yöneticiler için gerekli ve önemli uygulamaları vardır. Yönetimde en sık kullanılan e-Devlet uygulamaları, e-Okul, MEBBİS, Tefbis, KBS, DYS ve KurumNettir.

E-Okul: Kurumla ve öğrencilerle ilgili verileri içeren bir uygulamadır. Yöneticiler için en önemli iki uygulamadan birisidir. Okulda kaç derslik olduğundan, ders programına kadar, öğrencinin aile bilgilerinden, ev bilgilerine ve sağlık bilgilerine kadar çeşitli verilere ulaşmak mümkündür. Aynı zamanda veliler de öğrencilerinin not ve devamsızlık gibi verilerine 3 ayrı güvenlik sorusuna cevap vererek ulaşabilmektedir. Bununla birlikte, isteyen veliler, e-okul bağlantısı sayesinde, cüzi bir miktar karşılığında, not ve devamsızlık bilgilerinin cep telefonlarına gelmesini de sağlayabilmektedirler (<https://e-okul.meb.gov.tr>).

e-Okul Sistemi, e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi ve e-Okul Veli Bilgilendirme Sistemi olmak üzere iki alt modülden oluşmaktadır. Aynı iki sistem gibi görünmelerine karşın bu iki modül birlikte çalışmakta ve e-Okul Sistemi adı altında birleşmektedirler. e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi, ilköğretim kurum işlemleri ve öğrenci işlemleri olmak üzere iki modülden oluşmaktadır. Bu iki modüldeki bilgilerin e-Okul Veli Bilgilendirme Sistemi'ne geçişi ile birlikte veliler öğrencilerin okul durumlarını takip edebilmektedirler (Günbayı ve Turan, 2013).

MEBBİS: Açılımı Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri şeklindedir. Eğitim-öğretim hizmetlerinde görev yapan personelin bilgilerinin bulunduğu uygulamadır. Yöneticiler için en önemli iki uygulamadan birisidir. Özlük dosyaları, hizmet içi eğitim faaliyetleri, öğretmenleri ilgilendiren başvuruların yapılabildiği çok kapsamlı bir uygulamadır. MEBBİS'in çok geniş bir uygulama alanı vardır. Kurum personelinin görmesi gereken kursları içeren e-akademi uygulaması da MEBBİS içinde bulunmaktadır. MEBBİS şifresiyle öğretmenler, vitamin eğitim (<http://www.vitaminegitim.com>), vitamin öğretmen (<http://www.vitaminogretmen.com>), eba (Eğitim Bilişim Ağı) gibi yine devlet destekli eğitim ve paylaşım sitelerine giriş yapabilir (<https://mebbis.meb.gov.tr>).

TEFBİS: Açılımı Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi şeklindedir. Eğitim kurumlarının gelir gider evraklarının işlendiği

uygulamadır. Okullar, kurumlarıyla ilgili faturalar ve bağışlar gibi gelir gider makbuzlarını bu siteye işlerler. Gelir gider dengesi kayıt altına alınmış olur. Okul Aile Birliği Başkanı'nın okul bütçesinin kullanımı ve gelir gider bilgilerinin siteye işlenmesi ile ilgili onay yetkisi vardır. Dengesizlik durumunda bir üst kurum incelemeye alır. Giriş için ayrı bir şifre gerektirir (<https://tefbis.meb.gov.tr/default.aspx>).

KBS: Açılımı Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi şeklindedir. Kurum personelinin ek ders bilgilerinin işlendiği uygulamadır. Bordro ve ek ders bilgileri bulunur. Ücretlendirme listelerine bu siteden ulaşılır. Giriş için ayrı bir şifre gerektirir (<https://www.kbs.gov.tr/Portal>).

DYS: Bakanlık, merkez ve taşra teşkilatında e-Devlet dönüşümünün sağlanması amacıyla “Doküman Yönetim Sistemi Projesi” yürütmektedir (<http://dys.meb.gov.tr>). Proje kapsamında bu güne kadar altyapı donanımları alınmış, TÜBİTAK'tan elektronik imza sertifikaları temin edilerek dağıtılmış ve personelin eğitimleri tamamlanmıştır. Bakanlık merkez teşkilatında 01/10/2012 tarihinden itibaren 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde belirlenen esaslara göre yürütülmesi planlanmıştır. Buna göre, DYS, MEB intraneti içerisinde çalışan bir uygulamadır. DYS kurulu bilgisayar, meb.gov.tr ağında olmalıdır, ağ dışından sisteme bağlanılamamaktadır. Sisteme alt birimler eklenirken, Bakanlık hiyerarşisinde belirtildiği şekilde eklenmelidir. (MEB, 2012a). Bir kurum çalışanı resmi bir dilekçe yazdığı anda, MEBBİS modülünde bulunan cep telefonu numarası kullanılarak, SMS yoluyla dilekçesine ait süreç kişiye bildirilmekte, MEB DYS adıyla bilgilendirme yapılmaktadır. Ayrıca evraksorgu.meb.gov.tr adresinden de dilekçenin yada evrakın takibi sağlanmaktadır.

KurumNet: Diğer uygulamalardan farklı olarak devlet destekli değil, özel sektörden alınan bir hizmettir. Özel sektörden alınan bir hizmet olduğu için ek harcama ve daha fazla ödeme içermektedir. Kurumlar resmi ve gayri resmi yazışma işlemlerini KurumNet

aracılığıyla yapmaktadırlar. Okullar birbirleriyle ve üst kurumları ile kurum-net aracılığı ile iletişim kurarlar. Resmi yazılar İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinden okullara KurumNet ile gönderilir. Okullar arasında resmiyet içermeyen davetiye tarzı dosyalar da bu sistem üzerinden gönderilebilir, bunlar istenirse resmi olarak kayda alınabilir, istenmezse numara verilmeden kaydedilebilir. Hem internet, hem intranet kullanımını birlikte içermektedir. Resmi yazılar numara verilerek kaydedilmek zorundadır. Aralık ayı sonunda 1 yıllık yedek alınır ve 1 Ocak'tan itibaren yeni kayıt sistemi devreye girer (<http://www.kurumnet.com>).

Görüldüğü gibi kurum yöneticilerine yönelik birden fazla e-Devlet uygulaması bulunmaktadır. Bunlardan en çok kullanılan uygulama MEBBİS'dir. İkinci bölümde MEBBİS'in günümüze gelene kadar geçirdiği aşamalara yer verilmiştir. MEBBİS'in, amacı, önemi, bileşenleri ve kurum yöneticileri açısından önemine değinilmiştir. MEBBİS içerisinde yer alan kurum ve öğretmen modülleri tanıtılmıştır.

Bölüm 2

2.1. MEBBİS'in tanımı

Bilgi isteği dilekçesine istinaden, MEB Bilgi İşlem Dairesi tarafından 14.08.2015 tarihinde gönderilen 8093281 numaralı resmi yazıya göre MEBBİS'in tanımı şöyle ifade edilmiştir (MEB, 2015): MEB Bilgi İşlem Dairesi, Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı tarafından görev bağlamında MEB Genel Müdürlüklerinin iş ve işlemlerinin çevrimiçi, güvenli ve şeffaf bir ortamda gerçekleştirilmesini sağlayan bilişim alt yapı sistemidir. İş özeti olarak; personellerin özlük ve kişisel bilgilerin tutulması, tayin ve ilk atamaların yapılması, hizmetiçi eğitim faaliyetleri, denetim, teftiş ve rehberlik sistemleri, sınav başvuruları, özel eğitim ve öğretime ait iş ve işlemler, Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursları işlemleri ve bakanlığımıza bağlı tüm kurumların takibinin yapılması, iş ve işlemlerinin elektronik ortamda takip edilmesi olarak listelenebilir. Hâlihazırda aktif 70 modülle hizmet vermektedir. Şekil 1'de MEBBİS giriş ekranının görüntüsü verilmiştir. Kullanıcı adı kısmına kurum girişi yapılacaksa kurum numarası girilmekte, personel girişi yapılacaksa TC kimlik numarası girişi yapılmaktadır.

Şekil 1: MEBBİS Giriş Ekranı Görüntüsü

Ülkemizde eğitim alanında bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ile ilgili çalışmaları MEB adına “Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü” yürütmekte ve çeşitli projeleri uygulamaya koymaktadır. Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında uygulamaya geçirilen ve e-devlete ulaşma adımlarının en önemlilerinden biri de; “Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi (MEBSİS)” dir. Bu kapsamda Bakanlığın çeşitli birimlerinin faaliyetleri elektronik ortamda yapılmakta ve yönetim işlerinde bilgi teknolojilerinden yararlanılmaktadır. MEBSİS'in hayata geçirilmesi 1987 yılında PERSİS (Personel Sistemi) ile başlamıştır. MEBSİS projesi ile kamu yeni bir terim olan “yönetim bilgi sistemi” ile tanışmıştır. Bu sebeple çeşitli alt sistemler oluşturulmuş ve Bakanlık birimlerinin hizmetine alınmıştır. Bu alt sistemlerin en önemlisi ise “İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi” projesidir. Bakanlık bünyesindeki birimlerin işlemleri elektronik ortama taşınmıştır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı kurumsal internet sayfası, yürütülen tüm atama, sınav vb. işlemlere ait duyuru ve başvurulara kişilerin rahatlıkla ulaşabilecekleri şekilde donatılmıştır. Bu sistem tüm Millî Eğitim Bakanlığı personeli ve kurumlarına ait verileri tek noktada toplamıştır (Çelikkol, 2008; Günbayi ve Turan, 2013; Güler, 2007).

MEBSİS Projesi'nin alt sistemleri eş zamanlı olarak uygulamaya girememiştir. Bilişim sektöründeki teknik gelişmelere paralel olarak bazı alt sistemler projeden çekilmiş veya yeni modüller sisteme eklenmiş, bu sayede proje yeniden yapılandırılmıştır. 1987'de MEBSİS olarak başlatılan ve yukarıdaki alt sistemleri içeren proje 2004 yılında bu yeni yapılandırmalar da göz önüne alınarak Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemi (MEBBİS) olarak yeniden isimlendirilmiştir. 1987 yılından bu güne değin birçok yapılandırma sürecinden geçen MEBBİS, 2009 yılında yeniden yapılandırılmış ve sistemler personel, öğrenci, taşınır ve taşınmazlara yönelik olarak modüller şeklinde geliştirilmiştir (Günbayi ve Turan, 2013). MEBBİS (Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri) içinde yer alan yazılımların Bakanlığa bağlı kurumlar tarafından kullanılabilir hale getirilmesi ve ihtiyaç duyulan yeni

yazılım ve modüllerin sisteme eklenilmesi çalışmalarında büyük mesafeler kaydedilmiştir. MEBBİS'in içerdiği yazılımların tanınip daha aktif kullanımı için tanıtım ve kullanıcıların tanımlanması gibi çalışmalar yürütölmüş, birçok iş ve işlemin sadece elektronik ortamda gerçekleştirilmesine yönelik mevzuat değışikliklerini de içeren çalışmalar yapılmıştır (Şeker ve Şeker, 2009).

Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Bilişim Sistemleri (MEBBİS) isimli bu proje ile Bakanlığın atama, sicil, terfi, bütçe, tahakkuk, yüksek öğrenim gibi konularla ilgili birçok işlemlerinde bilgi teknolojilerinden faydalanması, işlemlerde hız sağlanması amaçlanmıştır. Bu sistemin web adresi: <http://mebbis.meb.gov.tr/> dir. İl ve ilçe düzeyinde bilgi girişinin ve kontrolünün yapıldığı İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS) ve öğrenci bilgilerini ve ders notlarını içeren e-Okul sistemi de bu yapının altındadır (Seferoğlu ve diğerleri, 2012).

2.2. MEBBİS'in amacı ve bileşenleri

MEB'e bağlı tüm kurumların iş ve işlemlerini ilgili Genel Müdürlüklerin istekleri doğrultusunda elektronik ortama taşımak, sorgulanabilir ve şeffaf bir sistem oluşturup kurumların işlerini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır (MEB, 2015). MEB 2007 verileri incelendiğinde, mevcut hiyerarşik yapı içerisinde yöneticilerin karar vermesini kolaylaştırmak, iyi bir iletişim alt yapısı oluşturarak şeffaf bir yapı içerisinde tüm bilgileri personeli ve halkı ile paylaşmak nihai olarak eğitim sistemini çağdaş bir yapıya kavuşturmak ve yönetmek amacıyla MEBSİS (Millî Eğitim Bakanlığı Yönetim Bilişim Sistemi) Projesi'nin başlatıldığı görölmektedir (Günbayi ve Turan, 2013). MEBSİS Projesi ile Bakanlık hizmetlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak daha etkin ve hızlı bir biçimde işlevsel bağlantının kurulması sağlanmaya çalışılmıştır. Proje, İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerini kırtasiyecilikten kurtarmayı ve yerel bölgelere hareket serbestliği sağlayarak, böylece merkezin yükünü azaltmayı amaçlamıştır. Bilgi teknolojileri alanında ulusal hedef ve

politikaları, dönemin Millî Eğitim Bakanı tarafından “Bilgi çağını yakalamak, bilgi ve teknoloji toplumu olmak için evrensel düşünen ve ulusal davranan insanı yetiştirmek, insanımızın ve toplumumuzun rekabet gücünü sürekli artırmak için eğitim sisteminin her kademesini teknolojik yönden desteklemek” olarak belirlenmiştir. MEBBİS’in alt sistemlerinden bazıları açık öğretim lisesi, e-Mezun, e-Yatırım, karar destek sistemi sayılabilir (Şeker ve Şeker, 2009).

Bu gün MEBSİS içerisinde yer alan e- Okul Sistemi tüm bu alt sistemler içerisinde farklı bir konuma sahiptir. Diğer alt sistemler bakanlık kurum veya personeline yönelikken e-Okul, öğrencilere yönelik olarak hizmet vermektedir. e-Okul Sistemi, bir kuruma yönelik küçük bir sistem gibi görünse de aslında o, öğrenci ve velileri de içine alan büyük bir yönetsel sistemdir. e-Okul Sistemi, e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi ve e-Okul Veli Bilgilendirme Sistemi olmak üzere iki alt modülden oluşmaktadır. Ayrı iki sistem gibi görünmelerine karşın bu iki modül birlikte çalışmakta ve e-Okul Sistemi adı altında birleşmektedirler (Günbayi ve Turan, 2013). E-Okul sistemi MEBBİS altında bir sistem olarak görünse dahi, en az MEBBİS kadar derin ve farklı çalışma alanları oluşturan bir konudur. Bu yüzden e-Okul konusuna bu çalışmada yer ayrılmamıştır.

MEBBİS’in e-Okuldan başka, önemli alt sistemlerinden birisi İLSİS’tir. İLSİS projesi, İl İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri hizmetlerinin bilgi teknolojileri yoluyla sunularak; hız, kalite ve verimliliğin artması amacıyla geliştirilen bir yönetim bilgi sistemidir. İLSİS Projesi pilot uygulaması 1994 yılında başlamıştır. Pilot bölgede yazılımlar geliştirilmeye devam etmiştir. Yaygınlaştırma işlemlerine başlanmış, 2000 yılı Temmuz ayında tüm İl Millî Eğitim Müdürlüklerinde yazılım ve donanım kurulum işlemleri tamamlanmıştır. İLSİS ile yapılabilen iş ve işlemlerden bazıları; personelin kimlik bilgileri, kadro ve terfi işlemleri, öğrenim ve sicil bilgileri, mal bildirim beyannamesi, sendika bilgileri, izin işlemleri, atama yer değiştirme işlemleri, ödül ceza işlemleri, bakanlıktan ayrılma bilgileri, bakmakla yükümlü olduğu

kişilere ait bilgiler takip edilmektedir. Hizmet puan kartı, hizmet cetveli, hizmet süresi anında hesaplanmakta kurumun ise gelen ve giden evrak takibi, kurum bilgileri takibi, kurumlarla yapılan istatistikler, kurumda çalışan personelle ilgili bilgiler, kuruma ait norm bilgileri, kurumlarda okutulan kitaplar takip edilmek olarak sıralanabilir (Şeker ve Şeker, 2009).

MEBBİS uygulaması, sadece Internet Explorer üzerinden kullanılmaktaydı. 24 Kasım 2014 itibari ile tüm browserlarda çalışır hale getirilmiştir. Bu esnada arayüzünde de değişiklik yapılmış, anasayfa ve menülerde farklılığa gidilmiştir. Internet Explorer'ın yeni sürümlerindeki uyumsuzluk sorunu için anasayfada uyarı mesajı yayınlanmıştır. Günümüzde MEBBİS'in bileşenleri arasında en çok kullanılanı, öğrenci iş ve işlemleri ile ilgili olduğu için, e-okul uygulamasıdır. E-okul, bir eğitim kurumunda öğrenim gören öğrencilerin bilgilerinin bulunduğu, veri tabanı niteliğinde bir uygulamadır. Öğrenci, veli, ders ve derslik bilgilerini bulunduğu sistem, nüfus idaresi ile bağlantılı olarak, adrese dayalı eğitim sisteminin uygulanmasının sağlanması bakımından önem taşımaktadır. MEBBİS'in okul yöneticileri tarafından en çok kullanılan modülü ise e-personel modülüdür. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde kurum ve personel modüllerine değinilecektir.

2.3. MEBBİS'in uygulama alanları

MEBBİS'in hedefi, yaşayan bir sistem olan bu sistemi çağın gereklerine uygun olarak sürekli güncel tutmak, tüm cihaz ve sistemlerde çalışabilir hale getirmek, daha çok mobil uygulama desteği sağlamak ve e-Devlet bütünleşmesini artırmak hedeflerimiz arasındadır. MEBBİS'in kapsamı, MEB'e bağlı Genel Müdürlükler, Devlet/Özel Kurumlar, bu kurumlardan hizmet alan bireyler ve MEB personelidir (MEB, 2015). Ağustos 2015 itibariyle MEBBİS bünyesinde 70'i dahili, okul sütü (Şekil2) yada taşınmalı eğitim modülü gibi 10'u da MEBBİS destekli olmak üzere 80 adet modül bulunmaktadır. Bu modüllerden bazıları İl, bazıları İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerine, bazı modüller sadece il koordinatörlüklerine açıktır. Bazı modüllere ise sadece kurumlar müdahale edebilmektedir. Örneğin öğretmenlere şifre

verme işlemini bir tek okul yöneticisi verebilmektedir. Diğer genel modüller okullara açıktır. Son olarak en az modül, öğretmen şifreleri ile girildiğinde açılmaktadır.

Şekil 2: Kurumlar İçin Okul Sütü Modülü Giriş Ekranı

Modüllerden kısaca bahsetmek gerekirse, MEBBİS ana sayfasında Devlet Kurumları, Özel Eğitim ve Özel Öğretim, Personel İşlemleri, Ölçme Değerlendirme, Mali Takip Modülleri, Diğer Projeler ve Kurum Listesi menüleri bulunmaktadır. Devlet Kurumları menüsünün altında 9 modül, Özel Eğitim ve Özel Öğretim menüsü altında 7 modül, Personel İşlemleri menüsü altında 13 modül, Ölçme Değerlendirme menüsü altında 3 modül, Mali Takip Modülleri menüsünde 9 modül ve Diğer Projeler menüsü altında 5 modül bulunmaktadır. Bunların dışında anasayfada, TEFBİS, e-sınav, e-akademi, MEB Yardım Masası gibi en çok kullanılan diğer modüllerin de linkleri bulunmaktadır. MEBBİS içinde bulunan 70+10 modülden, anasayfada menülerin altında bulunan 46 modül ve açıklamaları aşağıda verilmiştir (<https://mebbis.meb.gov.tr>):

- Devlet Kurumları
 - Devlet Kurumları Modülü: Devlet Kurumları Modülü ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm kurumların açma, kapama, dönüştürme ve kurumlara ait

tüm bilgi düzeltme, kuruma alttür ekleme işlemleri yapılmaktadır. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.

- Hukuk Takip Sistemi Modülü: MEBBİS modülü altında bakanlığımıza açılmış hukuki davaların önemli bilgilerinin kaydedildiği ve takibinin yapıldığı program. Hukuksal olarak belirtilen kriterlerde istatistiksel bilgi ve rapor almayı sağlayan DYS senkronizasyonu olan bir programdır. Hukuk Müşavirliği ile ilgilidir.
- Rehberlik, Denetim ve Planlama Modülü: İl Maarif Müfettişleri Başkanlıklarınca yürütülecek olan denetleme sürecine ait planlama, süreç, raporlama ve istatistik aşamalarının gerek il gerekse Bakanlığımız Rehberlik ve Denetim Başkanlığınca sürdürülebildiği, anlık olarak izlenebildiği bir modüldür. Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile ilgilidir.
- Evrak Modülü: İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin gelen ve Giden Evrak bilgilerini MEBBİS sistemi üzerinde tutulduğu modüldür. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile ilgilidir.
- Kitap Seçim Modülü: Ücretsiz ders kitaplarının kurumlar tarafında seçilmesi, il ve ilçe tarafından kontrol edilip bakanlık tarafında ihalesi yapıldıktan sonra yayınevi ve yüklenici işlemleri ile dağıtım noktalarına gönderilmesi ve elektronik muayene kabullerinin sistem tarafından yapılması işlemlerini içeren modüldür. Bakanlık, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve Kurumlar ile ilgilidir.
- Sosyal Tesisler Modülü: Sosyal Tesisler Modülü; MEB bünyesindeki sosyal tesislerin (eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş, anaokulu, spor tesisi, yemekhane ve benzeri sosyal tesisler) mizan bilgilerinin aylık takibini

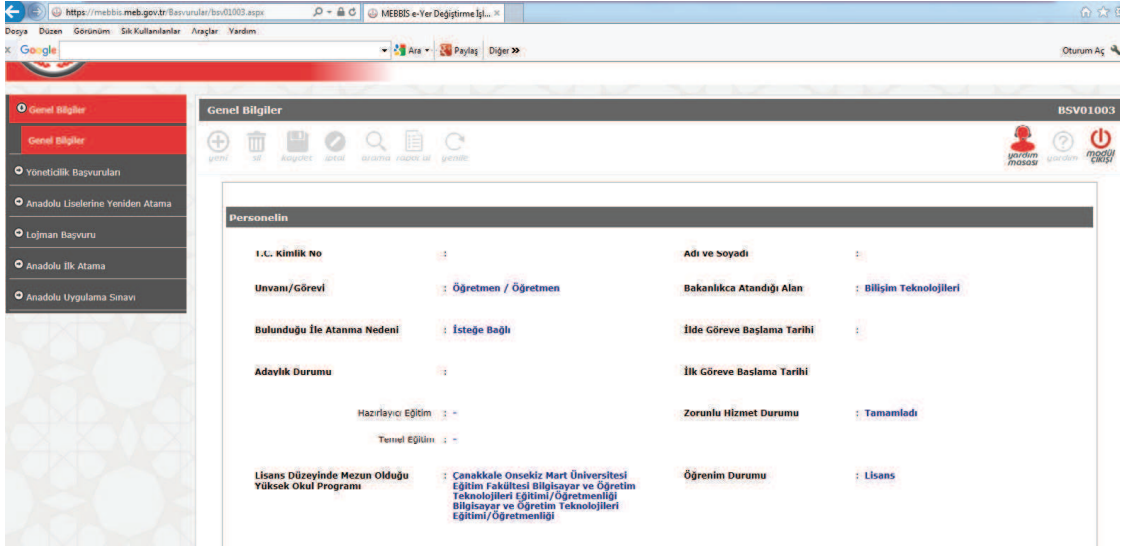
sağlayarak KBS sistemine aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.

- Kurum Standartları Modülü: Temel Eğitim Kurumlarının Standartlarının tespit edilmesi ve iyileştirilmesi için kullanılan modüldür. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- MEİS Modülü: Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın her yıl illerden istediği istatistikî bilgilerin internet üzerinden elde edilmesini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.
- Öğretmenevleri Faaliyet Modülü: Öğretmenevleri Faaliyet Modülü; Öğretmenevleri, Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulları, Öğretmen Lokalleri ile Sosyal Tesislerin gelir-gider tablosu veri girişi, kurum istatistik ve istatistik onay işlemlerinin yapıldığı sistemdir. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Özel Eğitim ve Özel Öğretim
 - Özel Öğretim Kurumları Modülü: Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı kurumların, kurum açma, kurum kapatma, kurum bilgileri güncelleme ve personel çalışma izin onayı vb. işlemleri yapmalarını sağlayan modüldür. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
 - Özel MTSK Modülü: Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yılda 9 kez uygulanan Motorlu Taşıt Sürücü Adayları Sınavlarının başvuru işlemlerinden sürücü belgesi verilinceye kadar tüm aşamalarının elektronik ortama taşınarak takip edilmesini ve bu hizmetin etkili, verimli ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. MEB Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü ve Emniyet Genel

Müdürlüğü arasında oluşturulan web servisleri aracılığı ile 24 saat çevrimiçi iletişim sağlayan bir e-Devlet uygulamasıdır. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.

- RAM Modülü: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından eğitsel tanılama ve hizmetlerinin kayıt altına alınma ve yönlendirme işlemlerinin MEBBİS sistemi içerisinde gerçekleştirilebilmesini sağlamaktır. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Engelli Birey Modülü: Özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki eğitim ve öğretim, yönetim, engelli bireylere uygulanacak destek eğitim programları, engel grupları ve dereceleri ile özel eğitim okulunun özel eğitim ve rehabilitasyon birimi ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere uygulanacak destek eğitim giderlerinin işlemlerinin MEBBİS üzerinde gerçekleştirilebilmesini sağlar. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Sayısallaştırılmış Kimlik Bilgisi Kayıt ve Doğrulama Sistemi: RAM tarafından Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerine yönlendirilen ve burada destek eğitimi alan engelli bireylerin takibinin, sayısallaştırılmış kimlik bilgisi kullanılarak yapılması amacıyla geliştirilen projedir. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ve Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- İş Makineleri Modülü: Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı muhtelif kurslardan iş makineleri operatörlüğü sertifika programı uygulayanların iş ve işlemlerini MEBBİS üzerinden takip etmek için hazırlanmıştır. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.

- E-YURT Modülü: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmete sunulan, ülke genelinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı hizmet veren tüm özel ve devlet yurtları ile yeni açılan yurtların takibinin sağlanması amacıyla yöneliktir. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Personel İşlemleri
 - E-Personel Modülü: Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki tüm personellerin Özlük bilgilerini tutar ve personeli ilgilendiren tüm modüllere bilgi akışı sağlar. İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
 - Başvuru Modülü: Başvuru Modülü Altında Öğretmenler grubu ile ilgili İliçi isteğe bağlı, İldışı isteğe bağlı, Özür Grubu başvuruları, Yeni açılan kurumlara öğretmen atama, Alan değişikliği, Yönetici grubu ile ilgi Şube Müdürleri Zorunlu ve İsteğe Bağlı Yer Değiştirme, Okul Müdürlerinde Değerlendirme işlemleri ve İlk defa, yeniden okul müdürü olarak görevlendirilme ekranları bulunmaktadır. Ayrıca ilk Atama, Kurumlar Arası Atama, Açıkta Atama, Milli Sporcu atamaları için başvuru ekranları hazırlanmaktadır. Bunlara ek olarak İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğünün (Görevde yükselme, Unvan değişikliği, Memur grubu yer değiştirme, Engelli öğretmen ataması, Becayış vb.) dönem dönem başvuru ile ilgili iş ve işlemleri bulunmaktadır. Başvuru Onay modülü altında başvuru ekranlarının onay işlemleri yapılmaktadır. İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir. Şekil3'te en sık kullanılan modüllerden biri olan Başvuru Modülü ekran görüntüsü verilmiştir.

Şekil 3: Kullanıcı Başvuru Modül Ekranı

- Hizmetiçi Eğitim Modülü: Bakanlık Personeline dair planlanan tüm merkezi ve mahalli Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerini başvuru/onay, katılım başta olmak üzere diğer tüm iş ve işlemlerinin MEBBİS üzerinden yürütülmesini sağlamak. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Norm İşlemleri Modülü: Türkiye genelindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin kurumlarındaki ihtiyaç/mevcut durumlarının tespit edilmesi ve buna göre planlama yapılmasına olanak sağlayan modüldür. İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- MEB Sorgu Modülü: İl Millî Eğitim Müdürlüklerinin personel arama amacıyla kullandıkları programdır. İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Mernis İşlemleri Modülü: Mernisten gelen bilgilerle nüfus cüzdanı örneği, ikametgah belgesi ve vukuatlı nüfus cüzdanı örneği çıkartılan programdır. İçişleri Bakanlığının genelgesi doğrultusunda hazırlanmıştır. İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile ilgilidir.

- Eksik Personel Modülü: Milli Eğitim Bakanlığında ilk atama dışında diğer atama çeşitleriyle bakanlığa ataması yapılan personelin sisteme ilk girişinin yapıldığı modüldür. İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Kimlik Kartı Modülü: Milli Eğitim Bakanlığında çalışan ve Bakanlıktan emekli olan personellere kimlik kartı veren modüldür. İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Kişisel Bilgiler Modülü: Milli Eğitim Bakanlığında çalışan tüm personellerin özlük bilgilerini gösteren modüldür. İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Teftiş Modülü: Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki tüm kurumların Teftiş bilgilerini tutar. İl MEM Teftiş Bürolarının işlerini yürütmesini sağlar. İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile ilgilidir.
- E-Soruşturma Modülü: Bakanlık bünyesindeki personelin inceleme, soruşturma ve ceza kayıtlarının tutulduğu ve soruşturmaların takip edildiği modüldür. Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile ilgilidir.
- Çağrı Merkezi Personeli Modülü: Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ALO 147 için çalışan Çağrı Merkezi Personellerin görevlendirmelerinin yapıldığı programdır. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ile ilgilidir.
- BEY Sertifika Modülü: Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Bina Enerji Yöneticisi Sertifikası almış personellerin sertifikalarının kayıt altına alındığı programdır. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Ölçme Değerlendirme
 - E-Sınav Projesi: Şu an itibari ile MTSK sınavlarının elektronik ortamda yapılması için Ankara'da bir sınav salonu kurulmuştur. Daha sonra 81 ile yaygınlaşacak bu proje hem şu an uygulanan sınavlardan daha güvenli hem de

daha az maliyetli sınavlar yapılabilecektir. Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.

- Soru Bankası Projesi: Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı sınavların sorularının depolandığı ve gerektiğinde mevcut sorulardan hızlı bir şekilde sınav kitapçığı oluşturmaya yarayan, ayrıca yapılmakta olan elektronik sınava da soru kaynağı olan sistemdir. Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Performans Yönetim Sistemi: Çoklu veri kaynağına dayalı Kurumsal ve Bireysel Performans ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla hazırlanan modüldür. Teftiş Kurulu Başkanlığı (2005), Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü (2008) ve Strateji Geliştirme Başkanlığı (2012) ile ilgilidir.
- Mali Takip Modülleri:
 - Online Tahsilat Projesi: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan sınavlar ile ilgili tüm başvurular için gereken ücret tahsilatlarının alındığı ve bu bilginin diğer MEBBİS projelerine aktarıldığı sistemdir. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
 - TEFBİS: Türkiye’de yerleşim birimleri bazında eğitime yapılan her türlü ayni ve nakdi harcamaları kayıt ve kontrol altına almak, açık, şeffaf ve hesap verebilir bir gelir ve gider bilgi sistemi oluşturmak, OECD, UNESCO, EUROSTAT, Avrupa Birliği ve diğer uluslar arası kuruluşlara üye ülkelerle karşılaştırılabilir göstergeler elde etmek, Merkezi yönetim bütçesi dışındaki eğitime yapılan harcamaları da tespit etmek, Okul, ilçe, il, tür ve kademeler bazında öğrenci başına yapılan eğitim harcamalarını tespit ederek Merkezi Yönetim Bütçesinden eğitime ayrılan kaynakları daha öncelikli yerleşim

birimlerine yönlendirerek eğitimde fırsat ve imkan eşitliği sağlamak, Okul yöneticilerine harcamalar konusunda güven tesis etmek. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.

- E-Alacak Modülü: e - Alacak Modülü ; Kamu zararlarının tahsiline ilişkin esas ve usuller hakkında yönetmelik hükümlerine dayanarak kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararlarının takibat, tahsilat, yazışma ve raporlanmasının elektronik ortamda sağlanması. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.
- E-Yatırım Modülü: Strateji Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen il ve ilçelerde bulunan kurumların yatırımlarının, onarımlarının, bakımlarının, projelerinin takip edildiği, yatırım maliyet işlemlerinin yapıldığı ve yatırım planlarının yapıldığı modüldür. İçerisinde: Onarım Başvuru Modülü, Proje Takip Modülü, Yatırım Maliyet İşlemleri Modülü, Yatırım Oluşturma ve Planlama Modülleri bulunmaktadır. Strateji Dairesi Başkanlığı ile ilgilidir.
- E-Talep Modülü: MEB'e bağlı tüm kurumların taşınır ihtiyaçlarının, beyan ettikleri taleplerine göre taşınır veya ödenek olarak Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından karşılanmasını sağlayan bir uygulamadır. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Mal Hizmet ve Yapım Harcamaları Modülü: Mal Hizmet ve Yapım Harcamaları Modülü; illerin aylık olarak yaptıkları harcama bilgilerinin (Tüketime Yönelik Mal Alımı, Menkul Mal Alımı, Gayrimenkul Mal Alımı bilgilerinin) ilçeler tarafından sistem girilmesi sağlanmaktadır. Bakanlık tarafından yılsonunda toplam harcama bilgilerinin, bütçe ile tahsis edilen ödeneğe göre ne kadarının harcandığı takip edilmektedir. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.

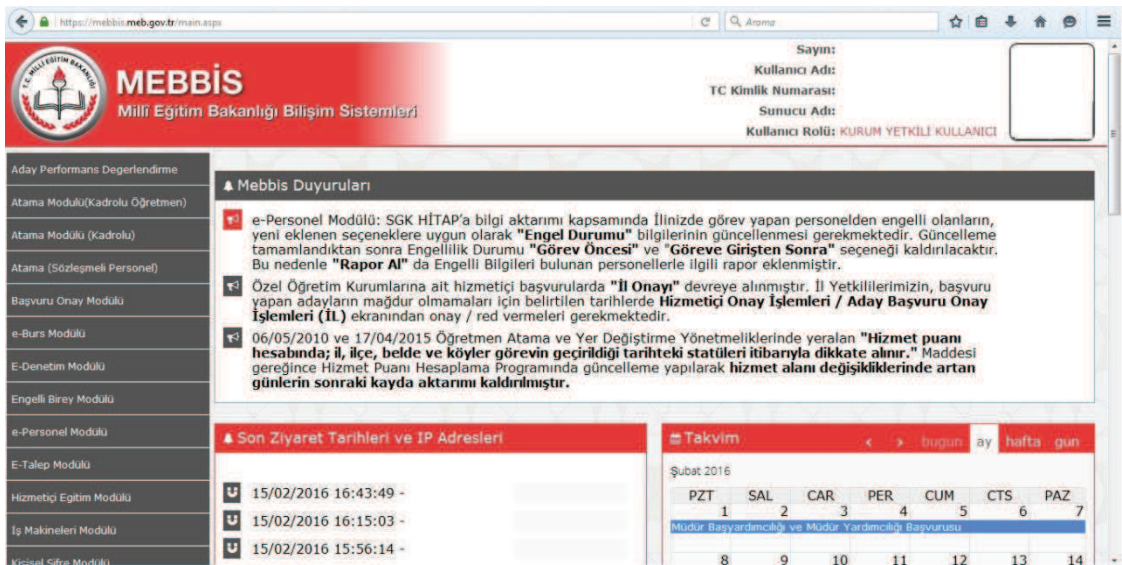
- Lojman Tahsis Modülü: Bakanlık Merkez Teşkilatı personelinin Lojman Başvuru, Tahsis ve Tahliye iş ve işlemlerinin yürütüldüğü modüldür. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Nakit Talepleri Aktarım Sistemi Modülü: Nakit Talepleri Aktarım Sistemi Modülü; Bakanlık harcamacı birimlerinin ihtiyaç bildirdikleri kalemlere ait nakit taleplerinin takibinin sağlanması amacıyla kullanılan modüldür. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.
- Merkezi Sistem Sınavları Ücret Tahakkuk Programı: Merkezi sınavlarda görev alan personelin Döse tarafından ödenecek ücretlerinin giriş yapıldığı sistemdir. Okullar, il-ilçe milli eğitim müdürlükleri ve Döse kullanıcıları ekranları mevcuttur. Sisteme giriş yapıldıktan sonra raporlama ve banka işlemleri yapılmaktadır. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Ölçme, Değerlendirme Ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Diğer Projeler
 - MEB Anket Projesi: Bakanlık bünyesinde yer alan birimlerin internet ortamında anket hazırlamalarını, hazırlanan bu anketlerin yine internet ortamında cevaplandırılmasını ve anket hazırlayanlarca spss uyumlu sonuçların anlık takip edilerek elde edilmesini sağlayan projedir. Tüm Birimler ile ilgilidir.
 - Bu Benim Eserim Proje Çalışması Başvuru İşlemleri: Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıflarının katılabildiği, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Matematik alanlarında öğrencilerin yaptığı bilimsel projelerin başvurularının alındığı modüldür. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.

- 100 Temel Eser Modülü: Bakanlığın önerdiği 100 temel eser içeriğinin dinlenebildiği ve eserler hakkında deneme testi yapılabilen modüldür. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- Okullar Hayat Olsun Modülü: Hayat Boyu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan okullar hayat olsun modülü için veri toplayan programdır. Okullardaki spor salonları, çok amaçlı salonlar, okul bahçeleri vb. alanların kullanım şekilleri ve amaçlarını toplayan, okullar açılan aksam kursları ve seminer ve etkinliklerini 4 aylık dönem halinde tutulduğu modüldür. Hayat Boyu Genel Müdürlüğü ile ilgilidir.
- TBMM Soru Önergeleri Modülü: TBMM'den gönderilen soru önergelerinin Bakanlık birimleri arasında koordine edilmesi ve cevaplanması amacıyla kullanılan modüldür. Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgilidir.

Yukarıda adı geçen modüllerden birisi, Ölçme Değerlendirme Modülü altında yer alan, e-Sınav modülü olarak karşımıza çıkmıştır. TBD Bilişim Dergisi, Nisan 2015 sayısında e-sınav uygulamasının tanıtım duyurusu yer almaktadır. Buna göre, tüm öğrenciler tablet bilgisayara sahip olduklarında, ders sınavlarının tabletler aracılığıyla güvenli bir şekilde yapılabileceği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin istedikleri saatte e-ortamda sınavlarını yapabilecekleri belirtilmiştir. Hatta ilerleyen süreçte tabletlerin önünde yer alan kameralarla, sınava giren öğrencilerin biyometrik fotoğraflarının çekilerek kimlik tespiti yapılabileceği ifade edilmiştir. Uzaktan Eğitim Merkezi altyapılarını kullanarak ileride MTSK ve açık lise sınavlarının da elektronik ortamda yapılmasının planlandığı dile getirilmiştir (TBD, 2015).

MEBBİS uygulamasına kurum şifresiyle girildiği zaman ekranın sol tarafında 35 adet modülün açıldığı görülmektedir. Şekil4'te görüldüğü gibi, bunlar Aday Performans Değerlendirme, Atama Modülü (Kadrolu Öğretmen), Atama Modülü (Kadrolu), Atama (Sözleşmeli Öğretmen), Atama (Sözleşmeli Personel), Başvuru Onay Modülü, e-Burs

Modülü, e-Denetim Modülü, Engelli Birey Modülü, e-Personel Modülü, e-Talep Modülü, Hizmetiçi Eğitim modülü, İş Makineleri Modülü, Kişisel Şifre Modülü, Kitap Seçim Modülü, Kurum Standartları, Kurum Tipi Modülü, Mal, Hizmet ve Yapım Harcaması, Meis Modülü, Norm İşlemleri, Okullar Hayat Olsun Modülü, Onarım Başvuru İşlemleri, Öğretmenevi Faaliyet Modülü, Öğretmenevleri Modülü, Özel MTSK Modülü, Özel Öğretim Kurumları Modülü, Performans Yönetim Sistemi, RAM Modülü, Resim İşlemleri Modülü, Sınav Binaları, Sınav İşlemleri Modülü, Sosyal Tesis Modülü, Yardımcı Hizmetler Modülü, Yatırım Maliyet İşlemleri ve Yönetici Modülü'dür. Her kurumu ilgilendiren modüller olduğu gibi, her kurumu ilgilendirmeyen, kurumlara özel modüllerin de tüm kurumların listelerinde bulunduğu görülmektedir. Bu da listenin kabarık görünmesine, bazı kurumlar için fuzuli olan modüllerin tüm kurumların ekranında görünmesine yol açmaktadır.

Şekil 4: Kurum Girişi Ana Ekran Görüntüsü

Öğretmen şifresi ile girişlerde açılan modüllerin daha az olduğu daha önce ifade edilmişti. Şekil5'te görüldüğü gibi, bunlar Aday Performans Değerlendirme, Başvuru İşlemleri, Hizmetiçi Eğitim Modülü, Kişisel Bilgiler Modülü, Kurum Standartları, Performans Yönetim Sistemi, Sınav İşlemleri Modülü ve Teknik Destek Arıza Takip Modülü'dür. Öğretmenlerin en çok kullandığı modüller Başvuru, Hizmetiçi Eğitim ve Kişisel Bilgiler

Modülüdür. Özlük işlemlerinin takibi bu modüllerden yapılmaktadır. Her öğretmenin sayfasında bir ölçek vardır ve bu ölçek %100 yazdığında, öğretmene ait tüm özlük bilgilerinin sistemde mevcut olduğu anlamına gelmektedir. Eğer ölçek %100 değilse öğretmen, eksik olan özlük bilgisini kurumuna bildirip tamamlaması gerekmektedir. Ayrıca kişiye ait MEBBİS ekranında bir takvim bulunmakta ve eğitimle ilgili iş ve işlemler bu takvimde otomatik olarak gösterilmektedir. Örneğin “Bilim ve Sanat Merkezine Öğretmen Seçme ve Atama”, “Öğretmenler için ilk atama başvuruları” gibi takvim üzerinde bilgilendirmeler bulunmaktadır.

The screenshot shows the MEBBİS user interface. At the top, there is a navigation bar with the MEBBİS logo and the text 'Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri'. Below this, there is a sidebar with various modules: 'Aday Performans Değerlendirmesi', 'Basvuru İşlemleri', 'Hizmetçi Eğitim Modülü', 'Kişisel Bilgiler Modülü', 'Kurum Standartları', 'Performans Yönetim Sistemi', 'Sınav İşlemleri Modülü', 'TDA Modülü', and 'Şifre Değişikliği'. The main content area is divided into two sections. The left section, titled 'Mebbis Duyuruları', features a large red circle with '100%' and a list of announcements. The right section, titled 'Takvim', shows a calendar for February 2016 with a grid of dates and corresponding events.

PZT	SAL	CAR	PER	CUM	CTS	PAZ
1	2	3	4	5	6	7
Müdür Başyardımcılığı ve Müdür Yardımcılığı Başvurusu						
8	9	10	11	12	13	14
Müdür Başyardımcılığı ve Müdür Yardımcılığı Başvurusu						
15	16	17	18	19	20	21
Müdür Başyardımcılığı ve Müdür Yardımcılığı Başvurusu						

Şekil 5: Kullanıcı Girişi Ana Ekranı Görüntüsü

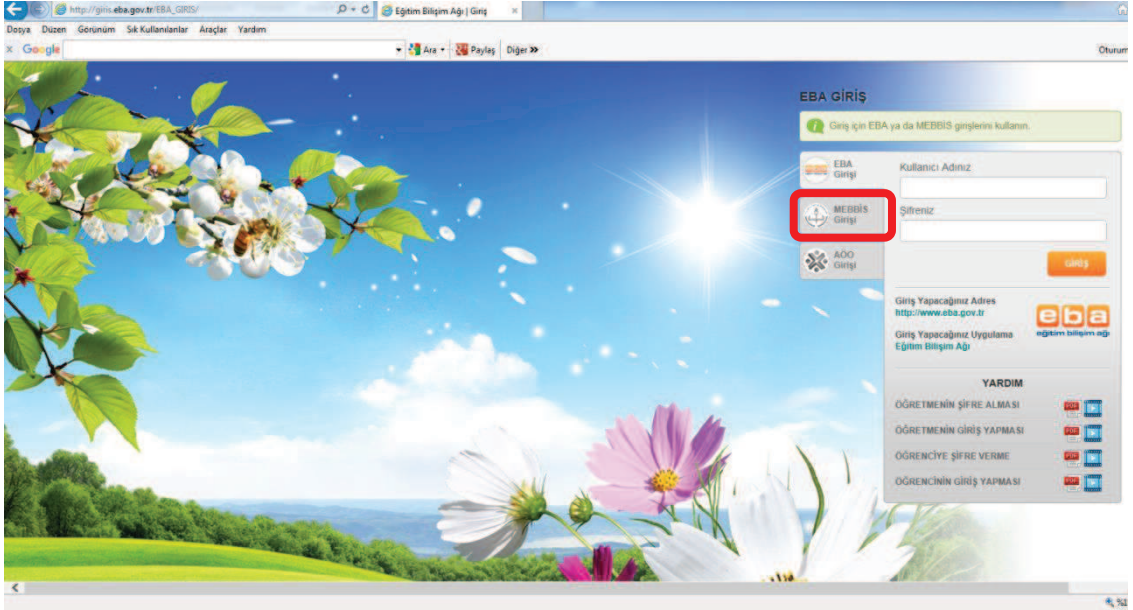
Kimlik bilgisi ekranı, personelin en çok kullandığı modüldür. Bunun sebebi özlük bilgilerinin burada bulunmasıdır. Bir diğer sebep ise, bakanlık tarafından okullara gönderilen yazılar uyarınca, personelin belirli aralıklarla bilgilerini kontrol etmeleri gerektiğine dair gelen yazılardır. Ayrıca bu ekran, yine Millî Eğitim birimleri tarafından belirli aralıklarda okullardan istenen, ödül, ceza, hizmetçi eğitim kurs belgeleri gibi, istatistiki bilgiler için, personel bilgilerine ulaşılan modüldür. Şekil6’da kimlik bilgisi modülü ekranı görülmektedir.

Şekil 6: Kimlik Bilgisi Ekranı

2.4. MEBBİS ile bağlantılı diğer uygulamalar

MEBBİS uygulamasının şifreleme sistemi her kademe için ayrı tasarlanmıştır. Öğretmen şifresiyle girilen uygulamalar, sadece öğretmenlerin müdahale edebileceği alanlarla sınırlıdır. Okul şifresi ile bazı iş ve işlemler ile bazı modüller kullanılabilir. Örneğin bir öğretmen başvuru modülünü kullanarak hizmetiçi eğitim başvurusunda bulunduğu anda, okul idarecileri, okul şifresiyle girerek onay modülünü kullanmaktadır. Her şifreleme sistemi, ayrı modüllerin kullanımını hizmete açmaktadır. Bunun için kurum kodu ve kurum şifresi gerekmektedir.

Öğretmenler MEBBİS şifreleriyle sadece MEBBİS içindeki uygulamaları kullanmamaktadırlar. MEB'e bağlı diğer uygulamalara girişlerde de MEBBİS şifresi kullanılmaktadır. EBA (Eğitim Bilişim Ağı) girişleri MEBBİS şifresiyle yapılmaktadır. Şekil7'de görüldüğü gibi, EBA şifre girişinin altında, MEBBİS girişi de yer almaktadır (<http://www.eba.gov.tr>). Vitamin Öğretmen Sitesinin girişi ve Uzaktan Eğitim sitesinin girişi de yine MEBBİS şifresiyle yapılmaktadır. Bu da MEB'e bağlı uygulamaların birbiri ile uyumlu ve eş zamanlı yürütüldüğünü göstermektedir. Ayrıca MEBBİS destekli 10 ayrı modül de MEBBİS şifresi ile ilişkilendirilmiştir.

Şekil 7: EBA Giriş Ekranı

2.5. MEBBİS'in kullanılması için gereken teknolojik bilginin düzeyi

Eğitim sistemine teknolojinin entegrasyonu, uzun bir süreç içerisinde gelişim göstermiştir. 1984-2013 yılları arasında eğitimde, teknoloji adına atılan adımlar 14'ü altyapıya yönelik, 18'i teknolojiyi kullanma ve yaygınlaştırmaya yönelik olmak üzere toplam 32 projede kendini göstermiştir. Teknoloji ile ilgili bu projeleri destekleyen kurumlar arasında en büyük oran, Dünya Bankası ve sırada AB fonlarının oluşturduğu görülmektedir (Topuz ve Göktaş, 2015). Bu projelerden özellikle “Intel Gelecek İçin Eğitim” ve “Microsoft Eğitimde İşbirliği” gibi öğretmen ve yöneticiler için yapılan çalışmalar, teknolojik bilgi düzeyini yükseltmek amacıyla hayata geçirilmiştir. Intel programı, dijital içerik oluşturma, sosyal ağlar ve dijital öğrenme üzerine eğitim veren bir uygulamadır (<http://egitim.intel.com>). Bu uygulamalar sayesinde, eğitimlerin verildiği yılları kapsayan zaman diliminde görev yapan öğretmen ve yöneticiler, teknoloji konusunda kendilerini geliştirme fırsatı yakalamışlardır.

İlgili literatür incelendiğinde, okul yöneticisinin, bilişim teknolojilerinin okulda etkin kullanımı için bazı yeterliliklere sahip olması gerektiği görülmektedir. Liderlik özelliği göstererek çalışanları, okulun amaçları doğrultusunda yönlendirmesi gerekmektedir. Bu amaçların gerçekleştirebilmesi ve üretkenliğin artırılabilmesi için teknolojinin bir araç olarak

etkin kullanılması kaçınılmazdır. Okul yöneticisinin sahip olması gereken beceriler şöyle sıralanmıştır (Turan, 2002):

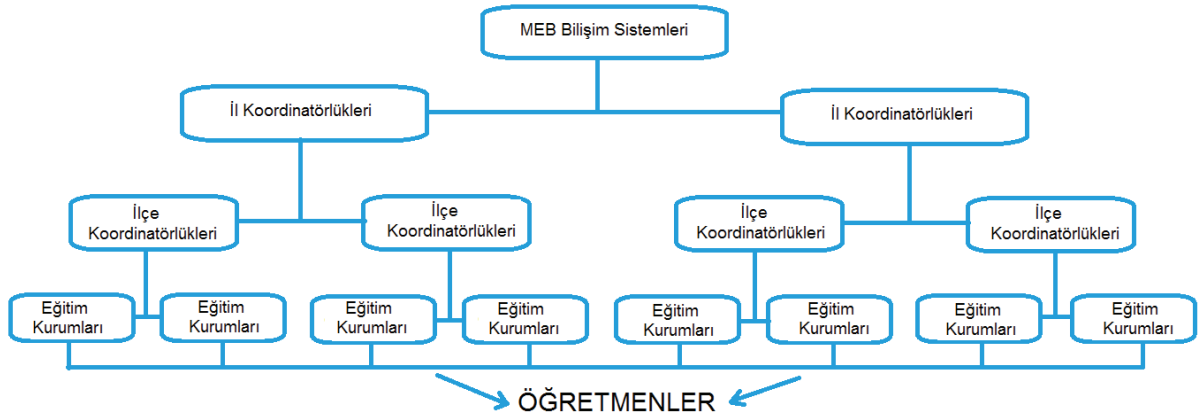
- Bilgisayar ve teknoloji ile ilgili temel kavramları anlama,
- Belli başlı yazılım kavramlarını ve donanım birimlerini tanımlayabilme,
- Yazılım ve donanım seçiminde ve değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken özellikleri bilme,
- Teknolojinin okulda ve eğitim sisteminde kullanılmasına ilişkin vizyon geliştirebilme,
- Teknoloji alımı için kaynak arama,
- Teknolojiyle ilgili kullanım önceliklerini ve alanlarını belirleme

Kurum yöneticilerinin MEBBİS'i ve yönetimle ilgili diğer e-Devlet uygulamalarını kullanabilmeleri için, kurum müdür ve müdür yardımcılarına zorunlu e-Akademi dersi açılmıştır. MEBBİS içinde yer alan ve ileride öğretmenlere de açılması planlanan e-Akademi uygulaması, kurum yöneticilerinin temel bilgisayar kullanma becerilerini geliştirmek adına tasarlanmış bir çalışmadır. MEB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı resmi sitesinde (<http://bidb.meb.gov.tr>) 05.12.2012 tarihinde yayınlanan bilgiye göre, MEB Yöneticilerine yönelik e-Akademi Bilgi Güvenliği Eğitimi 03 Aralık 2012 tarihinde başlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı, e-Akademi sistemi eşzamanlı ve eşzamansız olarak kullanıcılara eğitimler sunan, ölçme ve değerlendirme ile eğitimlerin başarı seviyelerini ölçebilen ve ayrıntılı raporlar sunan bir öğrenme yönetim sistemidir.

2.6. Yönetimde MEBBİS'in yeri ve önemi

MEBBİS yapılanması ters ağaç şeklinde düzenlenmiştir. Şekil8'de gösterildiği gibi, en yukarıda Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Bilişim Sistemleri Birimi bulunmaktadır. İl Millî Eğitim Müdürlüklerinde İl Koordinatörleri, İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinde İlçe Koordinatörleri, okullar ve son basamakta öğretmenler bulunmaktadır. İl

Koordinatörlüklerine büyük sorumluluk düşmekte ve iş yükleri oldukça fazla bulunmaktadır. İl genelindeki tüm ilçe koordinatörlüklerine ait iş ve işlemlerin yürütülmesinden sorumludurlar. İlçe Koordinatörlüklerinin sorumlulukları, ilçeye bağlı kurumların iş ve işlemleriyle sınırlıdır. Okulların yetkisi personel ile kurum iş ve işlemleri ile ilgilidir. Personelin özlük bilgileri, tamamen olmasa da önemli ölçüde kurum yöneticisinin idaresi altındadır. Bazı özlük bilgileri kurumlara kapatılmış, ilçe koordinatörlüklerinin kontrolüne verilmiştir. Örneğin personele ait yatay terfiler kurumlar tarafından yapılırken, dikey terfiler İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır.

Şekil 8: MEBBİS Uygulamasının Hiyerarşik Yapısı

İl Koordinatörlükleri ile ilgili yayımlanan yönetmeliğe, yöneticiler açısından MEBBİS'in önemine vurgu yapan iyi bir örnek olması bakımından burada yer verilecektir. İlgili yönetmeliğin amacı (MEB, 2014), bilişim altyapısını kullanan hizmetler için il ve ilçe Millî Eğitim Müdürlükleri'nde MEBBİS Yöneticisi olarak görevlendirilecek personelin görev tanımını, çalışma esaslarını ve sorumluluklarını belirlemektir. MEBBİS Yöneticisi olarak seçilecek olan kişilerin öncelikli olarak Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, olmadığı takdirde önceden MEB tarafından görevlendirilen bir kişinin olmasına dikkat edilmektedir. MEBBİS Yöneticisinin görevleri, ilgili yönetmeliğin ikinci bölümünde belirtilen çalışma esasları başlığı altında verilen Madde8'de şu şekilde ifade edilmiştir (MEB, 2014):

(1) Bakanlık Merkez Teşkilat Birimleri MEBBİS Yöneticisi Başkanlığa bağlı olarak çalışır. Bakanlık bilişim ve otomasyon sistemleri üzerinde, problem çözme, rehberlik ve danışmanlık gibi işleri yürütür.

(2) İl MEBBİS Yöneticisi Bilgi İşlem ve Eğitim Teknolojileri il müdür yardımcısı/şube müdürüne bağlı olarak Bilgi İşlem ve Eğitim Teknolojileri Şubesinde birim yöneticisi olarak görev yapar. İlçe MEBBİS Yöneticileri İl MEBBİS Yöneticilerine bağlı olarak iş ve işlemlerini yürütür.

(3) İl Milli Eğitim Müdürü tarafından, il merkezlerinde MEBBİS İl Yöneticileri arasından il ve ilçede sistem üzerinde yapılacak çalışmalara yönelik faaliyetleri organize etmek üzere, bir Koordinatör MEBBİS İl Yöneticisi seçilir. Seçilen Koordinatör MEBBİS Yöneticisi her yılın başında Başkanlığa resmi yollardan bildirilir.

(4) MEBBİS İl/İlçe Yöneticisinin;

Yapılan çalışmalarda koordinasyon kurma, bilgi paylaşımını sağlama, güvenlik tedbirleri alma, bulunduğu ilde işlemlerin sorunsuz yürütülmesini sağlama, sistem odasından sorumlu olma, kurumların internet sayfaları için destek sağlama, DYS ve TEFBİS işlemlerini yürütme, ihtiyaçları belirleme, yıl sonu değerlendirme raporu hazırlama, merkezi ve yerel sınav komisyonlarında görev alma, sistem konusunda rehberlik yapma, gerekli görüldüğü takdirde hizmetiçi eğitim düzenleme gibi çeşitli görevleri bulmaktadır. 18/11/2012 tarih ve 28471 sayılı resmi gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliğinin “Bilgi işlem ve eğitim teknolojileri hizmetleri” başlığı altındaki 17 nci maddesinde yer alan hükümler uyarınca görevi kapsamındaki çalışmalarını yürütür.

(5) MEBBİS İl/İlçe Yöneticilerine Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından belirlenen görev tanımları dışında başka görev verilmemesi esastır.

Sonuç olarak MEBBİS yöneticileri için de olsa, kurum yöneticileri için de olsa MEBBİS, yönetimin vazgeçilmez bir aracıdır. Personel ve kurumların iş ve işlemleri

MEBBİS üzerinden yapılmaktadır. Personele ait atama ve yer değiştirme işlemleri, izin ve terfi işlemleri, MEBBİS üzerinden yapılan en önemli işlemlerden bazılarıdır. Kurumlarla ilgili olarak, örneğin e-Talep modülü, kurumların ihtiyaçlarını bildirmesi için önemli bir modüldür. Taşınır mal zimmetleme işlemi yapılmazsa kuruma ait tüm taşınırlar ambarda görünecek ve yeni olarak kabul edilecektir. Kısacası talepte bulunabilmek için önce taşınırların personele zimmetlenmesi, sonra eskidiği gerekçesiyle yenilerinin talebi yapılabilmektedir, yani her iki modülün de kullanımını gerektirmektedir. Bununla birlikte kurumlarla ilgili ihaleler, taşımalı eğitim prosedürleri, bakım onarım gibi kurumu ilgilendiren işlemlerin MEBBİS üzerinden yapılma zorunluluğu vardır. Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'nın, MEBBİS'in geliştirilmesi hususunda İl ve İlçe MEBBİS Yöneticilerinin görüşlerine başvurması, önemli bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın, tüm bağlı kurumlarıyla birlikte, e-Devlet ortamına en hızlı ve en etkin geçen bakanlık olarak başı çektiği görölmektedir.

Yönetimde MEBBİS'in önemi, personel ve kuruma ait tüm işlemlerin gerçekleştirildiği bir platform olmasıdır. Kurum yöneticileri MEBBİS uygulaması sayesinde hem okulunu hem personelini tanıma fırsatı bularak, kurumunun değerlendirmesini daha rahat yapabilmektedir. Kurumunun analizini daha iyi yapabileceği için, paydaşları daha iyi tanımlamakta ve kurumuna en uygun gelişimi sağlayacak adımlar atabilmektedir. İstatistiki verileri kolayca elde edebilmekte, hangi personelden hangi konularda faydalanabileceğini gözlemleyebilmektedir. Kısacası MEBBİS, bir kurum yöneticisinin, kurumuna tam anlamıyla hâkim olabilmesini sağlayan çok önemli bir uygulamadır.

3. Yöntem

3.1. Tez İçeriği Hakkında

3.1.1. Tezin konusu

MEBBİS, Millî Eğitim çalışanlarının kullanmakla yükümlü oldukları bir uygulamadır. MEBBİS uygulaması ile kuruma ve personele ait iş ve işlemler yürütülür. Diğer e-Devlet uygulamaları ile de bağlantısı vardır. Çünkü diğer bazı e-Devlet uygulamalarına MEBBİS şifresi ile girilmektedir. Konuyu sınırlandırmak adına diğer e-Devlet uygulamalarına kısaca değinilmiştir.

3.1.2. Tezin amacı

Bu çalışmanın amacı MEBBİS uygulamasının Millî Eğitim'deki rolü ve önemini saptayarak ne derece yerinde kullanıldığını tespit etmek ve yöneticilerin bilgisayar kullanımıyla ilgili bilgi ve becerilerine ilişkin tutumlarını değerlendirmektir. MEBBİS uygulamasının Millî Eğitim'e entegre edilmesindeki amacı tespit ederek, bu amaca ne düzeyde ulaşıldığını irdelemektir. Yöneticilerin MEBBİS uygulamasına bakış açılarını inceleyerek, memnuniyet düzeylerini tespit etmektir. Son olarak, elde edilen verilere göre MEBBİS uygulamasının, talepler doğrultusunda iyileştirilmesi için Millî Eğitim'e önerilerde bulunmaktır.

3.1.3. Tezin önemi

Alan yazını incelendiğinde e-Devlet ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Fakat eğitimde kullanılan e-Devlet uygulamaları ile ilgili çalışmaların çok az olduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın önemi, Millî Eğitim'de kullanılan bir e-Devlet uygulamasının amacını ve etkililiğini araştırmaktır. Alan yazınına katkı sağlaması ve bu tür çalışmaların yaygınlaştırılmasının önünü açması bakımından önemli bir çalışma olduğu söylenebilir. Bu sayede eğitim alanında kullanılan e-Devlet uygulamalarına dikkatleri çekerek, farkındalık oluşturmak mümkün olabilir.

3.1.4. Tezin kapsamı

Araştırma alanı MEBBİS uygulaması ve yöneticilerin bu uygulamaya bakış açısını incelemektir. Alan yazını incelendiğinde bu konuda yapılmış çok sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu yüzden sadece e-Devlet kavramı, içeriği ve etkililiği bazında bir literatür taramasının yapılması gerekmektedir. Eğitimde kullanılan e-Devlet uygulamaları ayrıca incelenip, esas konuyu oluşturan MEBBİS uygulaması tanıtılmıştır. Yöneticilerin MEBBİS uygulamasını verimli kullanabilmeleri için bilgisayar kullanma becerilerine ihtiyaçları vardır. Kurumlara gönderilen resmi yazılar ve MEBBİS ana sayfasında zaman zaman yer alan, MEBBİS kullanımına ilişkin birtakım mesaj ve duyurulardan anlaşılmaktadır ki, yöneticilerde bilgisayar kullanım becerileri ve tutumları konusunda eksiklikler olduğu görülmektedir. Yöneticilere hizmetiçi eğitim yoluyla bilişsel bilgi aktarıldığı halde uygulamada eksiklikler olduğu görülmektedir. Bu çalışma ile bahsedilen uygulama eksikliklerinin kaynağının bulunması ve eksikliklerin giderilebilmesi için çözüm önerileri getirilmesi düşünülmüştür.

1. Kavram ve Terimler: Bu çalışmada e-Devlet, eğitimde kullanılan e-Devlet uygulamaları ve nihayetinde eğitimde en çok kullanılan iki e-Devlet uygulamasından biri olan MEBBİS kavramları tanıtılmıştır.
2. Kuramsal Tartışma: Bu çalışmanın tartışma konusu, kurum yöneticileri açısından, MEBBİS uygulamasının etkililik ve yeterlilik düzeyinin, amaçlanan seviyede olup olmadığını araştırmaktır. Bunu yapmak için kurum yöneticileri ile görüşme yapılmıştır. Bilgisayar kullanma becerileri ile MEBBİS uygulamaları arasında benzerlik durumları incelenmiştir. Bunu yapmak için Bilgisayar Kullanma Becerileri Tutum Ölçeği uygulanmıştır.
3. Araştırma Soruları: Kurum yöneticilerinin hepsinin teknolojik açıdan donanımlı olduğunu söylemek ne derecede doğrudur? Bir kurum yöneticisi

bilgisayar kullanmayı bilmek zorunda mıdır? Günümüzde eğitimin geldiği noktada, teknolojiyi kullanmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Fakat günümüzde yaşlı olsun genç olsun, teknoloji ile arası iyi olmayan kurum yöneticileri olduğunu, gözlemlere dayanarak görmekteyiz. Bu çalışmanın konusunu oluşturan MEBBİS uygulaması teknoloji bilgisi gerektiren bir uygulamadır. Çalışmanın sorularından birisi kurum yöneticilerinin MEBBİS uygulamasını kullanabilecek yeterliliğe sahip olup olmadığını araştırmaktır. Teknolojiyi kullanabilen, dolayısıyla MEBBİS uygulamasını kullanabilen yöneticilerin MEBBİS hakkındaki görüşlerini incelemektir. Bu görüşlerden yola çıkarak MEBBİS uygulamasının ortaya atılma amacı açısından, ulaşılmak istenen noktaya gelinip gelinemediğini sorgulamaktır. Bir diğer soru, ortaya çıkan sonuçlara bakılarak MEBBİS uygulamalarının geliştirilip geliştirilemeyeceği konusudur.

3.2. Çalışma Alanı ve Yöntem

3.2.1. Araştırma problemi

Millî Eğitim alanında en etkin düzeyde kullanılan e-Devlet uygulaması MEBBİS'dir. Etkin kullanılmasındaki en önemli sebep personel ve kurum işlemlerini yürütmek için zorunlu bir uygulama olmasıdır. Kurumlarla ve personelle ilgili işlemler MEBBİS üzerinden yürütülmektedir. Bu da akla bir soru getirmektedir. Acaba kurum yöneticileri bu uygulamayı kullanabiliyorlar mı? Kurum yöneticileri MEBBİS uygulamasından memnunlar mı? Herhangi bir eleştiri ya da önerileri mevcut mudur? MEBBİS uygulamasının amacı nedir ve bu amaca ulaşılabilmiş midir? Bu sorulara cevap verebilmek adına MEBBİS üzerine bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir.

Problem Cümlesi, MEBBİS Millî Eğitim’de ne derece etkili bir şekilde kullanılmaktadır ve yöneticilerin bilgisayar kullanımı ile ilgili tutumları ne düzeydedir? Alt Problemler sırasıyla;

1. Millî Eğitim’de yöneticiler MEBBİS’i ne derecede etkili kullanmaktadırlar?
2. Okul yöneticilerinin bilgisayar kullanma becerileri ne düzeydedir?
3. Okul yöneticilerinin bilgisayar kullanma becerileri ile MEBBİS’in etkili kullanımı arasında nasıl bir benzerlik vardır?
4. Okul yöneticilerinin bilgisayar kullanma becerileri ile demografik verilere göre ne düzeyde farklılıklar vardır?

3.2.2. Araştırma evreni ve örneklem

Çalışmanın konusu, yöneticilerin bakış açısıyla MEBBİS uygulamasının etkililiği ve yeterliliğini araştırmaktır. Bunu yaparken, yöneticilerin teknolojiye karşı tutumları da irdelenmiştir. Konunun kapsamını teknoloji, MEBBİS ve yöneticilerin tutumu oluşturmaktadır. Çalışmada ele alınmayacak olan konular, eğitim alanında kullanılan, MEBBİS dışındaki diğer uygulamalardır. Çalışmanın evrenini 81 ilde bulunan eğitim kurumu yöneticileri oluşturmaktadır. Hedef evreni, Balıkesir İli oluşturmaktadır. Örneklemi, Balıkesir İlinde bulunan Körfez Bölgesi oluşturmaktadır. Körfez Bölgesi’ni oluşturan dört ilçenin, Millî Eğitim’e bağlı bulunan kurumlarında görev yapan müdür, müdür başyardımcıları ve müdür yardımcılarını ile görüşülmüştür. Balıkesir İline bağlı Körfez ilçelerinde çalışılmasının sebebi, araştırmacı tarafından bölgeye ulaşımın kolaylığıdır. İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve okulların sitelerinde yer alan bilgilere göre Körfez Bölgesinde 350 idarecinin görev yaptığı tespit edilmiştir. Anket ve görüşme uygulamak üzere okullar birer birer araştırmacı tarafından gezilirken, okul sitelerinde yer alan bazı müdür yardımcılarının artık görevde olmadıkları tespit edilmiştir. 350 idareciden 232’si ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerden 79 tanesi internet ortamında gerçekleştirilmiştir. Diğerleri yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Balıkesir İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden izin alındıktan sonra okullara, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından KurumNet sistemi üzerinden formlar gönderilmiş ve dönütler e-mail yoluyla elde edilmiştir. Katılımcılardan ikisi İlçe Millî Eğitim Müdürü, dördü İlçe Millî Eğitim Şube Müdürü, 91'i Okul Müdürü, altısı Müdür Baş Yardımcısı ve 129'u Müdür Yardımcısıdır. Tablo1'de katılımcılara ait demografik bilgiler verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcı Bilgileri

Değişkenler	N	%
İlçe		
Ayvalık	74	31,89
Burhaniye	50	21,55
Edremit	91	39,22
Gömeç	17	7,32
Cinsiyet		
Kadın	42	18,1
Erkek	190	81,9
Kıdem		
1-5 yıl	5	2,15
6-10 yıl	23	9,91
11-15 yıl	53	22,84
16-20 yıl	54	23,27
21-25 yıl	50	21,55
26-30 yıl	23	9,91
31-35 yıl	14	6,03
36-... yıl	10	4,31
Kurum Tipi		
Anaokulu	9	3,87
İlkokul	57	24,56
Ortaokul	62	26,72
Lise	78	33,62
Diğer	26	11,2

3.2.3. Sınırlılıklar

Sınırlılıkları, yeni müdür atamaları uygulamasının gündeme gelmesiyle birlikte ülke genelinde birçok okula yeni müdür atamaları yapılmıştır. Bu da müdürlük tecrübesi olmayan birçok müdür ile çalışılması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu husus, konuyla ilgili detaylı bilgiye sahip olmadan MEBBİS hakkındaki sorulara cevap verebilirlik düzeylerini sınırlandırmıştır. Araştırmanın yapıldığı sırada kurum müdürlerinin henüz MEBBİS seminerine alınmadıkları, fakat bazı illerde 2014-2015 eğitim öğretim yılı sonlarına doğru kurum müdürlerinin MEBBİS seminerine alındıkları bilgisi, İl Millî Eğitim Müdürlükleri sitelerinde haber başlıkları altında yer almıştır. Bu durum, çalışmanın sınırlılığını oluşturmakla birlikte, okul sitelerinde güncellemelerin zamanında yapılmamasından kaynaklanan durum, idareci sayısının tespit edilmesi konusunda sıkıntı yaratmıştır. Bu yüzden idareci sayısı kesin olarak değil, yaklaşık bir ifade olarak verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı resmi yazışmaları kapalı bir sistem içerisinde yürütmektedir. Bu da resmi verilere ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı verilerine ulaşmanın zorluğu, çalışma için bir sınırlılık oluşturmuştur. Millî Eğitim’de kullanılan e-devlet uygulamaları hakkında çok az çalışma yapılmış olması, araştırmayı yaparken, kaynak kısıtlılığına sebep olmuştur. Konu ile ilgili kaynakların az olması, bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.4. Araştırma modeli

Bu çalışmada karma araştırma modeli kullanılmıştır. Hem nicel hem nitel araştırma yöntemi kullanılmadaki amaç, bilgisayar kullanma becerisi ile MEBBİS’i kullanma ve dolayısıyla MEBBİS’i doğru değerlendirebilme yeteneği arasındaki bağlantıyı kurabilmektir. Karma araştırma modeli, hem nitel hem de nicel yaklaşımların öğelerinin barındırıldığı bir süreklilik çizgisinin ortasında yer alır. Felsefi varsayımları ve kuramsal çerçeveleri içeren farklı araştırma desenlerinin kullanılmasını, hem nitel hem nicel verilerin toplanmasını ve bu iki verinin bütünleştirilmesini kapsayan bir araştırma yaklaşımıdır. Her iki yaklaşımın birlikte

kullanılmasıyla, araştırma problemi ile ilgili daha kapsamlı bir anlayışın oluşturulması sağlanmış olur (Creswell, 2014). Karma desen seçmek, bir araştırmanın hem nicel, hem de nitel bileşenleri için örnekleme planı ve örnekleme büyüklüğü seçmeyi gerektirir (Johnson ve Christensen, 2014).

Anket, belli bir amaç ve plana göre düzenlenmiş soru listesidir. Ankette az ya da çok sayıda soru olabilir. Anket genellikle geniş kitlelere uygulanır ve sonuçlar üzerinde istatistiksel değerlendirmeler yapılır. (Karasar, 2012).

Görüşme nitel araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama tekniklerinden birisidir. Bireylerin tecrübelerinden ve görüşlerinden yararlanmayı sağlamada daha etkilidir. Görüşmeye katılan kişiler düşüncelerini sözlü olarak dile getirdikleri için daha rahat bir şekilde kendilerini ifade etme şansına sahiptir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Görüşme; sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Görüşme çoğunlukla yüz yüze yapılsa da telefon ya da görüntülü görüşme gibi anında ses ve görüntü iletilicileriyle de olabilir. Ayrıca sağır ve dilsizlerle gerçekleştirilen hareketli iletişim de görüşme sınıfına girer (Karasar, 2012).

3.2.5. Verilerin toplanması ve analizi

Yöneticilerin MEBBİS algılarını incelemek için nitel araştırma yöntemi kullanılması tercih edilmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmasının sebebi, konu hakkında derinlemesine bilgi edinmektir. MEBBİS uygulamasının etkililik ve amaca uygunluk düzeyini ayrıntılı bir şekilde incelemek için yöneticilerin görüşlerine başvurulmuştur. Konuyu ayrıntılı incelemenin en uygun yolu görüşme tekniğini uygulamaktır, nitelikli veri elde etmenin en etkili yolu, yarı yapılandırılmış görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu sebeple çalışmada, açık uçlu sorularla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. MEBBİS'in etkililiği, Millî Eğitim'deki rolü ve önemi, kurum yöneticileri gözüyle incelenmiştir. Bunu yaparken de nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. 8 sorudan oluşan

görüşme soruları uygulanmıştır. Görüşme bulguları, yöneticilerin MEBBİS hakkındaki düşüncelerini gözler önüne sermiştir.

Bununla birlikte, yöneticilerin MEBBİS modülünü kullanabilmeleri için yeterli bilgisayar bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Yöneticilerin bilgisayar kullanma becerilerini değerlendirmek için Bilgisayar Kullanma Becerisi Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçek, Yeşilyurt ve Gül'ün (2007) geliştirdiği bir ölçektir. Yeşilyurt ve Gül'ün (2007) çalışmasında, likert tipi tutum ölçeğinde önce 53 maddeden oluşan bir grup soru hazırlanmıştır. Madde analizi yapılarak ölçeğin güvenilirliğini ve faktör yapısını olumsuz etkilediği belirlenen 27 madde ölçekten çıkarılmıştır. Faktör analizi sonucu, anlamlı kabul edilen 3 faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiştir. Elde edilen faktörlerin güvenilirlik katsayısı 0,684 ile 0,905 arasında değişmektedir. Toplam güvenilirlik katsayısı 0,912 olarak hesaplanmıştır. Yeşilyurt ve Gül'ün (2007) bu çalışması üniversite öğrencilerine uygulanan bir çalışmadır. Dolayısıyla kurum yöneticilerine uygulayabilmek için bazı sorular, çalışan kişilere yönelik olarak uyarlanmıştır. Örneğin fakülteadaki kurslar yerine, hizmetiçi eğitim kursları olarak ankete yazılmıştır. Çalışmanın alt problemlerinden birisi de MEBBİS modülü ile bilgisayar kullanma becerisi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu ilişkiyi ise hem nitel, hem de nicel yöntemlere başvurularak çalışmanın güvenilirliğinin desteklenmesi amaçlanmıştır.

Süreç olarak, 26 Şubat 2015 tarihinde Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yazılı dilekçe vererek kurumlarda çalışabilmek için resmi izin istenmiştir. 6 Mart-30 Nisan 2015 tarihleri arasında kurum yöneticilerine anket ve görüşme uygulanması için izin istenmiştir. 6 Mart 2015 tarihinde olur yazısı alınmıştır. Mart ayı boyunca Ayvalık ve Burhaniye, Nisan ayı sonuna kadar Edremit ve Gömeç ilçelerinde bulunan kurumlara gidilmiş, yöneticilerle yüz yüze görüşülmüştür. Ulaşımı zor olan yerlerde çalışan yöneticilere ulaşabilmek için, bu dört ilçenin Millî Eğitim Müdürlükleri ile görüşülerek KurumNet aracılığıyla bağlı kurumlara anket ve görüşme formu örneğinin gönderilmesi sağlanmıştır. Kurum yöneticilerinden bazıları

katılmak istemediklerini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan 232 kurum yöneticisinden 79'u internet ortamında çalışmaya katılmışlardır. İnternet ortamından katılanlardan 15'i önce yüz yüze görüşülmüş olan, sonra kendi istekleri üzerine, internetten katılmak istediklerini belirten katılımcılardır.

Veriler toplandıktan sonra anketlere verilen yanıtlar SPSS 21 programına işlenmiştir. Normallik testleri yapılmıştır. Boyutlara ait hesaplamalar ayrı ayrı yapılmıştır. Güvenirlik hesapları yapıp, ölçeğin geliştirildiği ve güvenirlik testinin yapıldığı çalışma ile karşılaştırması yapılmıştır. Demografik veriler, boyutlar bazında tek tek incelenmiştir. Görüşme soruları, alanyazını incelendikten sonra, uzman görüşleri alınarak geliştirilmiştir. Her bir soru tek tek ele alınarak betimsel analiz yapılmış ve frekans tabloları oluşturulmuştur. En çok tekrarlanan yanıtlar incelenerek frekans tabloları oluşturulmuştur. Son aşamada nicel araştırma bulguları ile nitel araştırma bulgularının birbirini destekleyip desteklemediği incelenmiştir.

4. Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın ilk kısmında nicel çalışma yer almaktadır. Yeşilyurt ve Gül'ün (2007) Bilgisayar Kullanma Becerisi Tutum Ölçeği, kurum yöneticilerine uygulanmıştır. Ölçekte yer alan 26 soruya SPSS 21 programı ile güvenirlik testi uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği 0,00-0,40 arasında ise ölçek güvenilir değildir, 0,40-0,60 arasında ise düşük güvenilirliktedir, 0,60-0,90 arasında ise oldukça güvenilir, 0,90-1,00 arasında ise yüksek güvenilirliktedir (Can, 2013). Ölçeğin genel güvenirlik katsayısı $\alpha=0.764$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre ölçek, oldukça güvenilirdir. Boyutlar bazında bakıldığında 14 sorudan oluşan mevcut olanaklar boyutunun güvenirlik katsayısı $\alpha=0.482$ ile düşük güvenilirliktedir. Bilgisayar kullanma becerileri boyutu 7 sorudan oluşmaktadır ve güvenirlik katsayısı $\alpha=0.814$ ile yüksek güvenirlikte olduğu görülmektedir. Okullardaki kullanım boyutunda 5 soru bulunmaktadır ve güvenirlik katsayısı $\alpha=0.552$ ile düşük güvenilirliktedir. Boyutlar arasında farklılık görülse de ölçek genel olarak oldukça güvenilir kabul edilmektedir. Bu çalışmadaki güvenirlik katsayılarının, ölçeği geliştiren yazarların çalışmasında elde ettikleri bulgulara göre daha düşük güvenirlikte olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, adı geçen 3 faktörlü yapı kullanılmıştır. Bunlar mevcut olanaklar, bilgisayar kullanma becerisi ve okullardaki kullanım düzeyidir. Bulgular değerlendirilirken hem faktörler bazında hem de genel ortalamaya ait ortalama değer ve standart sapma oranları hesaplanmıştır. Veriler SPSS 21programı kullanılarak elde edilmiştir. Tablo2'de Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği bulgularına ait ortalama ve standart sapma hesap bulguları verilmiştir.

Tablo 2

Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği Bulgularına Ait Ortalama ve Standart Sapma Hesap Bulguları

Konu Başlığı	Katılımcı Sayısı (N)	Ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (SS)
Mevcut Olanaklar	232	3,4966	0,40587
Bilgisayar Kullanma Becerisi	232	3,6287	0,72122
Okullardaki Kullanım Düzeyi	232	2,7276	0,69001
Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği Genel Sonuç	232	3,3843	0,41652

Mevcut olanaklar ile ilgili 14 madde bulunmaktadır. Bu 14 maddeye verilen cevaplar incelenmiştir. Mevcut olanaklar boyutunda katılımcıların algılarına göre 3,496 ağırlıklı ortalamayla (Ort: 3,496; ss: 0,405) orta düzeyde yeterli olarak bulunmuştur. Bu oran kurum yöneticilerinin, bilgi ve iletişim teknolojilerine ait bilgi altyapısının yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Yöneticilerin bilgisayara kolay ulaşabildikleri söylenebilir. Kurumlardaki yada diğer ortamlardaki teknolojik olanakların yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Bilgisayar kullanma becerisi ile ilgili 7 madde bulunmaktadır. Bu 7 maddeye verilen cevaplar incelenmiştir. Bilgisayar kullanma becerisi boyutunda katılımcıların algılarına göre 3,628 ağırlıklı ortalamayla (Ort: 3,628; ss: 0,721) orta düzeyde yeterli olarak bulunmuştur. Bu oran kurum yöneticilerinin bilgisayarı yeterli düzeyde bildiklerini bize göstermektedir. MEBBİS kullanabilmek için temel bilgi düzeyinin yeterli oluşu MEB tarafından öngörüldüğüne göre, kurum yöneticilerinin yeterli düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahip olduğu söylenebilir. Bulgular, yöneticilerin, paket programları yada meslekleriyle ilgili programları yeterli düzeyde, yani temel düzeyde kullanabildikleri söylenebilir.

Okullardaki kullanım düzeyi ile ilgili 5 madde bulunmaktadır. Bu 5 maddeye verilen cevaplar incelenmiştir. Okullardaki kullanım düzeyi boyutunda katılımcıların algılarına göre 2,727 ağırlıklı ortalamayla (Ort: 2,727; ss: 0,690) zayıf düzeyde yeterli olarak bulunmuştur. Bilgisayarın ve internetin okullardaki kullanım düzeyi, okulun altyapısına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bazı okullarda sık sık elektrik yada internet kesintisi yaşanması, ortalamanın düşmesine sebep olduğu söylenebilir. Ayrıca teknolojik yoksunluk içinde olan okullar da bulunmaktadır. Bu durumun da ortalamanın düşmesine sebep olduğu söylenebilir.

Genel ortalama incelendiğinde bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutumları, katılımcıların algılarına göre 3,384 ağırlıklı ortalamayla (Ort: 3,384; ss: 0,416) orta düzeyde yeterli olduğu görülmektedir. Bu da kurum yöneticilerinin bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutumlarının orta derecede olumlu olduğu sonucunu vermektedir. Kurum yöneticilerinin paket programlar konusunda yeterli oldukları, zaman zaman zorluklar yaşasalar da teknolojiyi kabullendikleri ve temel düzeyde kullanabildikleri görülmektedir.

Demografik özelliklere göre veriler analiz edilmiştir. Bağımsız değişkenlere göre verilerin ilişki durumları incelenmiştir. Sırasıyla ilçe, cinsiyet, kıdem ve kurum tipi değişkenlerine göre normallik testi yapılmış ve karşılaştırma işleminin bulguları değerlendirmeye alınmıştır.

İlçe değişkenine göre yapılan normallik testinde genel ortalama Edremit ilçesinin normal dağılım ($p < 0,05$) özelliği göstermediği belirlenmiştir. Alt boyutlarda da okulda kullanım düzeyi, Ayvalık ve Edremit ilçelerinde normal dağılım ($p = < 0,05$) özelliği göstermemiştir. Bu yüzden İlçe değişkeni, Kruskal Wallis testi uygulanarak değerlendirmeye alınmıştır. Tablo3'te İlçe değişkenine göre bulguların analizi yer almaktadır.

Tablo 3

Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, İlçe Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	İlçe	N	Sıra Ortalaması	H	P
Mevcut Olanaklar	Ayvalık	74	111,52	2,515	0,473
	Burhaniye	50	124,10		
	Edremit	91	119,76		
	Gömeç	17	98,35		
Bilgisayar Kullanma Becerisi	Ayvalık	74	118,63	2,852	0,415
	Burhaniye	50	103,55		
	Edremit	91	122,83		
	Gömeç	17	111,44		
Okullardaki Kullanım Düzeyi	Ayvalık	74	105,92	3,960	0,266
	Burhaniye	50	113,08		
	Edremit	91	126,12		
	Gömeç	17	121,12		
Genel	Ayvalık	74	112,03	1,990	0,574
	Burhaniye	50	113,18		
	Edremit	91	123,93		
	Gömeç	17	105,94		

İlçe değişkenine göre katılımcıların mevcut olanaklar boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, ilçe değişkenine göre mevcut olanaklar boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=2,515$, $sd=3$, $p>0,05$). İlçeler bazında mevcut olanaklar boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Aynı eğitim bölgesinde görev yapan kurum yöneticileri, birbirine yakın cevaplar verdiği söylenebilir.

İlçe değişkenine göre katılımcıların bilgisayar kullanma becerisi boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, ilçe değişkenine göre bilgisayar kullanma becerisi boyutu arasında anlamlı bir fark

görülmemiştir ($H=2,852$, $sd=3$, $p>0,05$). İlçeler bazında bilgisayar kullanma becerisi boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Kurum yöneticileri, temel bilgisayar becerileri konusunda birbirine yakın cevaplar verdiği söylenebilir.

İlçe değişkenine göre katılımcıların okullardaki kullanım düzeyi boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, ilçe değişkenine göre okullardaki kullanım düzeyi boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=3,960$, $sd=3$, $p>0,05$). İlçeler bazında okullardaki kullanım düzeyi herhangi bir farklılık göstermemiştir. Okullarda bilgisayar kullanımı boyutu, aynı eğitim bölgesindeki yöneticilerin benzer düzeyde bilgisayar kullandığı söylenebilir.

İlçe değişkenine göre katılımcıların tüm sorulara verdiği cevaplara ait genel ortalama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, ilçe değişkenine göre genel ortalama arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=1,990$, $sd=3$, $p>0,05$). İlçeler bazında genel ortalama bulguları herhangi bir farklılık göstermemiştir. Aynı eğitim bölgesinde görev yapan kurum yöneticileri, birbirine yakın cevaplar verdiği söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan normallik testinde alt boyutlarda, mevcut olanaklar boyutunun, bilgisayar kullanma becerileri boyutunun ve okulda kullanım boyutunun normal dağılım ($p<0,05$) özelliği göstermediği belirlenmiştir. Mevcut olanaklar boyutunda kadın ve erkek faktörleri normal dağılım ($p<0,05$) özelliği göstermemiştir. Bilgisayar kullanma becerileri boyutunda erkek faktörü normal dağılım ($p<0,05$) özelliği göstermemiştir. Okulda kullanım düzeyi boyutunda erkek faktörü normal dağılım ($p<0,05$) özelliği göstermemiştir. Bu yüzden cinsiyet değişkeni, Mann Whitney U testi ile değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 4

Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Mevcut Olanaklar	Kadın	42	105,92	4448,50	3545,500	0,258
	Erkek	190	118,84	22579,50		
Bilgisayar Kullanma Becerisi	Kadın	42	88,33	3710,00	2807,000	0,003
	Erkek	190	122,73	23318,00		
Okullardaki Kullanım Düzeyi	Kadın	42	130,83	5495,00	3388,000	0,124
	Erkek	190	113,33	21533,00		
Genel	Kadın	42	102,57	4308,00	3405,000	0,137
	Erkek	190	119,58	22720,00		

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların mevcut olanaklar boyutu ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann Whitney U testinde kadın yöneticilerin cevapları (Ort=105,92) ile erkek yöneticilerin cevapları (Ort=118,84) arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. (U=3545,500, $p>0,05$, $z=-1,131$). Mevcut olanaklar göz önüne alındığında, kadın yöneticilerin bilgisayara ulaşabilme düzeyi ile erkek yöneticilerin bilgisayara ulaşabilme düzeyinin benzer olduğu görülmektedir. Bu sebeple mevcut olanakların, cinsiyet farkı gözetmediği söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların bilgisayar kullanma becerileri boyutu ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann Whitney U testinde kadın yöneticilerin cevapları (Ort=88,33) ile erkek yöneticilerin cevapları (Ort=122,73) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. (U=2807,000, $p<0,05$, $z=-3,011$). Bilgisayar kullanma becerileri söz konusu olduğunda erkek yöneticilerin, kadın yöneticilere göre bilgisayarı daha etkili kullandıkları görülmektedir. Erkek yöneticilerin bilgisayar kullanma becerilerinin, kadın yöneticilere göre daha ileri düzeyde olduğu görülmektedir.

Toplum dimağında, erkeklerin bilgisayara daha fazla ilgi gösterdiği yönünde bir inanış hâkimdir. Elde edilen bulguların bu inanış ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Kadın yöneticilerin erkek yöneticilere göre daha düşük düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu verilerin, kadın yönetici sayısı ile erkek yönetici sayısı arasında yüksek bir farkın olmasından kaynaklanabileceği göz önüne alınmalıdır.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların okullardaki kullanım düzeyi boyutu ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann Whitney U testinde kadın yöneticilerin cevapları (Ort=130,83) ile erkek yöneticilerin cevapları (Ort=113,33) arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. ($U=3388,000$, $p>0,05$, $z=-1,537$). Okullardaki kullanım düzeyi göz önüne alındığında, kadın yöneticilerin bilgisayarı okul ortamında kullanma düzeyi ile erkek yöneticilerin okulda kullanma düzeyinin benzer olduğu görülmektedir. Bu da okul ortamında bilgisayar kullanımının, cinsiyet farkı gözetmediği söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların tüm sorulara verdiği cevaplara ait genel ortalama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann Whitney U testinde kadın yöneticilerin cevapları (Ort=102,57) ile erkek yöneticilerin cevapları (Ort=119,58) arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. ($U=3405,000$, $p>0,05$, $z=-1,487$). Bilgisayara karşı genel tutum ve temel kullanım düzeyi göz önüne alındığında, kadın yöneticiler ile erkek yöneticiler arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Bilgisayar kullanımına yönelik tutumun cinsiyet farkı gözetmediği söylenebilir.

Kıdem değişkenine göre yapılan normallik testinde genel ortalamada 31-35 yıl kıdemi bulunan yöneticilerin cevabının normal dağılım ($p<0,05$) göstermediği belirlenmiştir. Alt boyutlarda da mevcut olanaklar boyutunda 6-10 yıl kıdemi olanlarda ($p<0,05$), bilgisayar kullanma becerileri boyutunda 31-35 yıl kıdemi olanlarda ($p<0,05$) ve okulda kullanım düzeyi

boyutunda 11-15 yıl kıdemi olanlarda ($p<0,05$) verilerin normal dağılım özelliği göstermediği görülmüştür. Bu yüzden kıdem değişkeni, Kruskal Wallis testi ile değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 5

Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Kıdem	N	Sıra Ortalaması	H	P
Mevcut Olanaklar	1-5 yıl	5	82,80	5,375	0,614
	6-10 yıl	23	104,91		
	11-15 yıl	53	108,70		
	16-20 yıl	54	123,37		
	21-25 yıl	50	123,79		
	26-30 yıl	23	112,02		
	31-35 yıl	14	113,89		
	36-... yıl	10	141,75		
Bilgisayar Kullanma Becerisi	1-5 yıl	5	100,30	7,587	0,370
	6-10 yıl	23	120,13		
	11-15 yıl	53	116,44		
	16-20 yıl	54	130,54		
	21-25 yıl	50	120,61		
	26-30 yıl	23	98,91		
	31-35 yıl	14	98,25		
	36-... yıl	10	86,20		
Okullardaki Kullanım Düzeyi	1-5 yıl	5	199,70	11,845	0,106
	6-10 yıl	23	135,61		
	11-15 yıl	53	115,68		
	16-20 yıl	54	110,56		
	21-25 yıl	50	118,17		
	26-30 yıl	23	107,63		
	31-35 yıl	14	98,71		
	36-... yıl	10	104,35		
Genel	1-5 yıl	5	120,20	2,538	0,924
	6-10 yıl	23	117,57		

11-15 yıl	53	113,67
16-20 yıl	54	122,77
21-25 yıl	50	122,57
26-30 yıl	23	104,37
31-35 yıl	14	100,89
36-... yıl	10	112,75

Kıdem değişkenine göre katılımcıların mevcut olanaklar boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kıdem değişkenine göre mevcut olanaklar boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=5,375$, $sd=7$, $p>0,05$). Kıdem bazında mevcut olanaklar boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Kıdemin, dolayısıyla yaşın, mevcut olanaklara etkisinin olmadığı söylenebilir.

Kıdem değişkenine göre katılımcıların bilgisayar kullanma becerisi boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kıdem değişkenine göre bilgisayar kullanma becerisi boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=7,587$, $sd=7$, $p>0,05$). Kıdem bazında bilgisayar kullanma becerisi boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Kıdemli yöneticiler daha ziyade hizmetiçi eğitim kurslarıyla, kıdemi az olan yöneticiler de fakülte derslerinde bilgisayar kullanma becerisi elde ettikleri söylenebilir.

Kıdem değişkenine göre katılımcıların okullardaki kullanım düzeyi boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kıdem değişkenine göre okullardaki kullanım düzeyi boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=11,845$, $sd=7$, $p>0,05$). Kıdem bazında okullardaki kullanım düzeyi boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Okullarda kullanım boyutu kıdeme göre değil, daha ziyade, okulun altyapısı ile ilişkilendirildiği söylenebilir.

Kıdem değişkenine göre katılımcıların tüm sorulara verdiği cevaplara ait genel ortalama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kıdem değişkenine bilgisayara yönelik tutum ve genel kullanım becerileri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=2,538$, $sd=7$, $p>0,05$). Kıdem bazında genel tutum düzeyi herhangi bir farklılık göstermemiştir. Katılımcıların çoğu son müdür atamalarında görev başına gelmişlerdir. Kıdem hesaplanırken sadece yöneticilikte değil, öğretmenlikte geçen süre de dâhil edilmiştir. Yaşın ve kıdemin genel tutum üzerinde bir fark yaratmadığı söylenebilir.

Kurum tipi değişkenine göre yapılan normallik testinde alt boyutlardan okulda kullanım düzeyi boyutunda, İlkokul ve Lise verileri normal dağılım ($p<0,05$) özelliği göstermemiştir. Bu yüzden kurum tipi değişkeni, Kruskal Wallis testi uygulanarak değerlendirmeye alınmıştır. Kurum tipinde 5. maddeyi oluşturan “Diğer” seçeneği, dört farklı kuruma işaret etmektedir. Bunlar İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri, Öğretmenevleri, Mesleki Eğitim Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezlerini içermektedir.

Tablo 6

Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeğinde, Kurum Tipi Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Kurum Tipi	N	Sıra Ortalaması	H	P
Mevcut Olanaklar	Anaokulu	9	89,83	4,277	0,370
	İlkokul	57	107,03		
	Ortaokul	62	125,81		
	Lise	78	120,92		
	Diğer	26	111,02		
Bilgisayar Kullanma Becerisi	Anaokulu	9	111,78	4,538	0,338
	İlkokul	57	129,91		
	Ortaokul	62	104,80		
	Lise	78	118,67		
	Diğer	26	110,12		

	Anaokulu	9	78,67		
Okullardaki Kullanım Düzeyi	İlkokul	57	125,81		
	Ortaokul	62	109,56	4,817	0,307
	Lise	78	118,22		
	Diğer	26	120,58		
Genel	Anaokulu	9	90,06		
	İlkokul	57	119,44		
	Ortaokul	62	113,20	2,286	0,683
	Lise	78	121,74		
	Diğer	26	111,37		

Kurum tipi değişkenine göre katılımcıların mevcut olanaklar boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kurum tipi değişkenine göre mevcut olanaklar boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=4,277$, $sd=4$, $p>0,05$). Kurum tipi bazında mevcut olanaklar boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Anasınıfından ortaöğretime, kurum yöneticilerinin mevcut olanaklara bakış açısının aynı doğrultuda olduğu söylenebilir.

Kurum tipi değişkenine göre katılımcıların bilgisayar kullanma becerileri boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kurum tipi değişkenine göre bilgisayar kullanma becerileri boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=4,538$, $sd=4$, $p>0,05$). Kurum tipi bazında bilgisayar kullanma becerileri boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Kurum yöneticileri için bilgisayar kullanımının, kurum tipiyle ilgili olmadığı söylenebilir.

Kurum tipi değişkenine göre katılımcıların okullardaki kullanım düzeyi boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kurum tipi değişkenine göre okullardaki kullanım düzeyi boyutu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=4,817$, $sd=4$, $p>0,05$). Kurum tipi bazında

okullardaki kullanım düzeyi boyutu herhangi bir farklılık göstermemiştir. Kurum yöneticileri için okul ortamında bilgisayar kullanımının, kurum tipiyle bağlantısının olmadığı söylenebilir.

Kurum tipi değişkenine göre katılımcıların tüm sorulara verdiği cevaplara ait genel ortalama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testinde, kurum tipi değişkenine göre bilgisayara karşı genel tutum arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($H=2,286$, $sd=4$, $p>0,05$). Kurum tipi bazında bilgisayara yönelik genel tutum yöneticiler arasında herhangi bir farklılık göstermemiştir. Anasınıfı, ilkokul, ortaokul, lise ve diğer kurumlarda yönetici olan katılımcıların, bilgisayara yönelik genel tutumlarının birbiri ile benzer düzeyde olduğu, kurum tipinin bilgisayar kullanımı ile ilgili bir farklılık yaratmadığı söylenebilir.

Kurum yöneticilerinin bilgisayara yönelik tutumları ve bilgisayar kullanımına yönelik görüşleri incelenmiş ve genel ortalama ile birlikte, 3 farklı boyutta veriler değerlendirmeye alınmıştır. Kurum yöneticilerinin genel değerlendirmede, mevcut olanaklar ve bilgisayar kullanma becerileri boyutlarında orta düzeyde yeterli oldukları görülmüştür. Okullardaki kullanım boyutunda ise yetersiz düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu yetersiz düzeyde, okulların altyapılarından kaynaklı sorunlardan dolayı internet ve elektrik kesintilerinin etkisinin olduğu söylenebilir. Boyutlar ayrıca bağımsız değişkenlere göre karşılaştırılmış ve bulgular incelenmiştir. Boyutlar bazında ilçe değişkeninin, kıdem değişkeninin ve kurum tipi değişkeninin anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Sadece cinsiyet değişkeninde, bilgisayar kullanma becerisi boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu da kadınların bilgisayara karşı önyargılı oldukları yargısını desteklemektedir.

Likert tipi ölçeğin sonunda katılımcılardan, konu ile ilgili eklemek istediklerini belirtmeleri istenmiştir. 199 katılımcı soruya cevap vermemiştir. Dört katılımcı “*Yok*” cevabını vermiştir. 14 katılımcı bilgisayar, Office uygulamaları ve bazı paket programların kullanımı ile ilgili kurs yada seminerlerin verilmesinin iyi olacağı yönünde görüş

bildirmişlerdir. Bilgisayarın, çağımızın vazgeçilmez bir aracı olduğu ve mutlaka özellikle eğitim alanında iyi derecede kullanmak gerektiği, üç katılımcı tarafından belirtilmiştir. Üniversitelerin her branştan öğrenciye bilgisayar dersi vermesi gerektiği de öneriler arasında yer almaktadır. Orta yaş üstü personelin teknolojik yenilikler konusunda isteksiz ve kayıtsız kalmasının, gelişimi olumsuz etkilediği, belirtilen görüşler arasında yer almaktadır. Bir katılımcı, internet kafelerin kapatılması gerektiğini ifade etmiştir. Anket ile ilgili belirtilen eleştiriler de katılımcıların bu soruya verdiği cevaplar arasında yer almaktadır. Örneğin bazı soruların 5'li likert değil de sadece evet/hayır şeklinde sorulmasının doğru olacağını belirten iki görüş bulunmaktadır. Soruyu cevaplayan katılımcı57 şu görüşleri belirtmiştir: *“Okulumun Müdür Yardımcısı olarak e-okul, mebbis, tefbis, okul sütü ve e-taşıma gibi programlar kullanmaktayım. Ancak senelerdir ilgimi çeken bir husus var. Tüm bilgiler ve istatistikler internet ortamında Bakanlığın elinin altında olmasına rağmen okul idaresinden sürekli ve mütemediyen okul, demirbaş, öğrenciler hakkında istatistiki bilgiler istenmektedir. Şimdi madem siz bu konuda tez hazırlıyorsunuz; sorum şu: Bakanlık bu bilgilere ulaşamıyor mu? Bunun için yeterli ve kapasiteli elemanı mı yok? Yada bu konuda başka bir problem mi var. İyi çalışmalar dilerim.”*. Katılımcı87 şu görüşü bildirmiştir: *“11. Soru: her idarecinin mutlaka bir çalışma bilgisayarı vardır. Bundan dolayı bu sorunun çok anlamlı olmadığını düşünüyorum. 13. Soru: İdarecilerin çoğu orta yaşın üzerindedir, kendimden örnek verirsem 1995 lise mezunuyum, benim zamanımda üniversitelerde bile bilgisayar sayısı parmakla sayılırdı. 1995-1997 yıllarında bilgisayar donanım bölümünde öğrenci iken MYO'muzda sekiz PC vardı. Bu soru da evreninizin geneli için çok anlamlı değil gibi. Saygılarımla.”*. Sonuç olarak kurum yöneticilerinin MEB'in öngördüğü düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahip olduğu, bulgulardan anlaşılmaktadır. Bunun yanında internet ve elektrik kesintileri gibi kurumların fiziki altyapılarından kaynaklı aksaklıklardan dolayı okullarda kullanım düzeyinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yöneticilere yöneltilen sorularla, MEBBİS hakkındaki görüşleri alınmıştır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen görüşme formu sorular bazında ayrı ayrı değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya 232 kişi katılmıştır. MEBBİS'in yöneticiler açısından etkililiğini incelemek için hazırlanan görüşmede, her katılımcıya sekiz tane soru sorulmuştur. Sorular araştırmacı tarafından, uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Verilen cevaplar içerik analizi kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Cevapların içeriğine göre frekans tabloları oluşturulmuştur. Her tablonun devamında, elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Bulgular her bir soru için aşağıdaki gibidir.

Soru1: MEBBİS size neyi ifade ediyor?

Tablo 7

MEBBİS İfadesinin Yöneticiler Açısından Anlamı

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Personele ait iş ve işlemlerin yapıldığı ortam (atama, hizmetiçi eğitim ...)	64
2	Kuruma ait iş ve işlemler (ihtiyaç belirleme, bütçe, norm, kitap, bina ...)	41
3	Özlük hakları	40
4	Özel ve genel bilgilerin toplandığı alan (veri bankası)	27
5	MEBBİS'in açılımı (Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri)	27
6	MEB iş ve işlemlerinin yürütüldüğü elektronik işlem havuzu	25
7	Kolaylık	22
8	Personel bilgilerinin depolandığı alan	20
9	Güvenilirlik, veri güvenliği	14
10	Başvuru ve onay işlemleri	9
11	Bilgiye hızlı erişim ile zamandan tasarruf	9
12	İletişim	9
13	Tüm bilgilere ulaşılabilen yer	7
14	Kurumlar arası birliktelik	4

Tablo7'de yer almayan bazı ifadelere değinmek gerekirse; iki yönetici MEBBİS'in bürokrasiyi azaltan bir uygulama olduğunu belirtmiştir. İki yönetici MEBBİS deyince modül

kavramını, iki yönetici de istatistik kavramını anladıklarını ifade etmiştir. Sadece bir yönetici sistemin şeffaflığından söz etmiştir. Bir yönetici MEBBİS'i, birçok platformun bir araya gelmesiyle oluşan bir sistem olarak tanımlarken, bir diğer yönetici, belirli tarihlerde girilme zorunluluğu olan bir sistem olarak tarif etmiştir. Katılımcılardan birisi MEBBİS'i bir başvuru kaynağı olarak görürken, bir diğer katılımcının MEBBİS'ten anladığı ifadenin, zorunluluk olduğu anlaşılmaktadır. Bir yönetici MEBBİS'i devlet ile aralarındaki bağ olarak tanımlamıştır. Bir diğer yönetici, mesleğe dair yardım alınabilecek güzel bir site olarak yorumlarken, iki yönetici, öğrenci işlerinden sorumlu müdür yardımcıları olduklarını ifade ederek, MEBBİS'i kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Dört katılımcı soruyu cevaplamamıştır.

Konu ile ilgili olarak katılımcı74 şu cevabı vermiştir: *“Millî Eğitim Bakanlığı ve öğretmenleri olarak kişisel bilgilerimiz bakanlık ve genel müdürlükler arası iletişim bilgi alışverişi duyuru ve bütün olaraktan bunların hepsini bilgisayar ortamında erişimini ifade etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı birden çok alanda hizmet veriyor, dolayısıyla teknolojiyi kullanarak hizmet vermesi için de birden çok platforma ihtiyaç duyuluyor. Bu da çok çeşitli sorunlara yol açabiliyor fakat tek platform altında toplanan ve kategorize edilmiş bir sistem halini alarak birçok işi tek çatı altında rahat ve güvenilir bir şekilde tamamlamanıza olanak sağlamaktadır.”*. Katılımcı87 soruya şöyle cevap vermiştir: *“Bakanlığımızın yönetim sistemleri modülüdür. Bilişimde Bakanlığımızın devrimidir. Bakanlığımızın her türlü bürokratik iş ve işlemlerin bilişim ortamından gerçekleştirilmesini sağlayan, birçok modülü barındıran bir elektronik ortamdır.”*. Katılımcı155'in cevabı şu şekildedir: *“yöneticilikte yada öğretmenlikte gerekli olan yönetmelikler, kanunlar, duyurular vb. her şeyi, özlük haklarımızı bulabiliyorum. Gerekli olan (okul, eğitim, öğretmen) bilgilere ulaşabiliyorum.”*. Katılımcı227'nin konu ile ilgili görüşü şu şekildedir: *“Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim sisteminin kısaltılmasıdır. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda görevli memurların*

bilgileri elektronik ortamda yer alabilmektedir. MEB bağlı memurlar kendi bilgilerini görebilmektedir. Kurumlar kendileriyle ilgili her türlü işlemi sistem üzerinden yapabilmektedir.”. Sonuç olarak yöneticilerin MEBBİS uygulamalarını, MEB’in öğrenci dışındaki bütün iş ve işlemlerinin yapıldığı, personel ve kuruma ait verilerin bulunduğu bir bilgi işlem merkezi olarak gördükleri söylenebilir. 232 katılımcıdan 224 yönetici, MEBBİS uygulamaları hakkında olumlu yorum yapmıştır.

Soru2: MEBBİS’in olumlu yanlarını sayar mısınız?

Tablo 8

Yöneticiler Açısından MEBBİS’in Olumlu Yanları

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Bilgiye kolay ulaşım (hizmet cetveli, puan, izin, personel takibi...)	109
2	Bilgiye hızlı erişim	72
3	Öğretmen bilgilerini kontrol ve takip (hataları düzeltme)	63
4	Zamandan tasarruf	28
5	Başvuru kolaylığı (onay, başvuru, sınav, tayin, talep ...)	23
6	Arşivleme (veritabanı) özelliği	23
7	Bürokrasiyi ortadan kaldırması	23
8	Kullanım kolaylığı, kullanılabilirliği	22
9	Kırtasiyeciliği engellemesi	22
10	Her ortamda ve zamanda erişim imkânı	22
11	Veri güvenliği	12
12	Düzenli ve programlı olması	11
13	Verilerin güncelliği, haber ve duyuruların takibinin sağlanması	7
14	Birden çok platformu birleştirme ve tek şifreyle tüm verilere ulaşabilme	7
15	Hızlı iletişim sağlama	4
16	İş ve işlemlerin standardizasyon altında yürütülmesi	4
17	Rapor ve istatistik verileri alabilme	4
18	Şeffaflık	3
19	Kurumlar arası bilgi alışverişi	3
20	Keyfiyeti engelleme	2

Tablo8’de yer almayan bazı ifadelere değinmek gerekirse; aynı anda geniş kitlelerden dönüt alabilme özelliği belirtilmiştir. Veri kayıplarının önüne geçildiği için iş ve işlemlerin daha düzgün yürütüldüğü ifade edilmiştir. Bilgi akışının kolay sağlanması, doğru ve güncel bilgiye ulaşılabilmesi gibi özelliklerden bahsedilmiştir. Kontrol mekanizmasının güçlendiği de belirtilen görüşler arasındadır. Toplamda iki katılımcı soruya cevap vermemiştir. Bir katılımcı da MEBBİS’i fazla kullanmadığını belirterek net cevap veremeyeceğini belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak katılımcı58 şu cevabı vermiştir: *“Çalışanların özlük bilgilerini düzensiz dosyalardan kurtardı. Keyfi idari işlemleri engelledi. Personel ve kurum bilgilerinin kontrolünü kolaylaştırdı.”*. Katılımcı87’nin cevabı ise *“İşlemler online yapılmaktadır, raporlama ile bilgiye hızlı ve doğru olarak erişilmektedir. Özel firmalara bağımlılığı ve ücret ödenmesini ortadan kaldırmıştır. Zaman ve mali tasarruf sağlamaktadır.”* olmuştur. Katılımcı152 şöyle cevap vermiştir: *“Zaman tasarrufu sağlıyor. Bürokrasiyi azaltıyor. Kişinin özlük bilgilerini ve haklarını takibi kolaylaştırıyor.”*. Katılımcı218 şu cevabı vermiştir: *“Evrak, özlük gibi planlı ve zamanlı işlerin tek bir yerde toplanması ve takibinin kolaylıkla sağlanması.”*. Sonuç olarak bilgiye her ortamda, 7/24, hızlı ve kolay erişim sağlanması, MEBBİS’in en olumlu özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Zamandan, emekten ve kırtasiyecilikten tasarruf sağlaması da önemli özellikleri arasında sayılmaktadır. Sistematik bir veri akışı sayesinde kurumlar arası eşgüdümün sağlanmasında oldukça önemli bir görev yüklenmiş olan MEBBİS uygulaması, kurum yöneticilerinin işlerini önemli ölçüde kolaylaştırarak, bürokratik engellerden kurtaran teknolojik bir ortam oluşturduğu söylenebilir.

Soru3: MEBBİS'in olumsuz yanlarını sayar mısınız?

Tablo 9

Yöneticiler Açısından MEBBİS'in Olumsuz Yanları

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Herhangi bir olumsuz yönüyle karşılaşmadım	47
2	Güvenlik açığı var (kurum şifrelerinin 3. kişilerin eline geçme riski)	30
3	Arayüzün, butonların ve modüller arası geçişin karmaşıklığı ve kullanışsızlığı	30
4	Sistemin yoğun olduğu günlerde erişim sağlanamaması veya yavaşlaması	9
5	Browser kaynaklı eklenti sıkıntısı (özellikle raporlama kısmında)	9
6	Hizmet içi eğitim modülünde yaşanan sorunlar (başvuru, onay ...)	9
7	Güncellemeler zamanında yapılmıyor (özellikle haberler, duyurular ...)	8
8	SGK, HİTAP, KBS gibi diğer uygulamalar entegre edilmelidir	8
9	İnternet erişimi olmadığında işlevsizdir	7
10	Sistemden kaynaklı sorunlar	7
11	TEFBİS ve taşınır modülü sıkıntılıdır	7
12	Uzun süren işlemlerde sayfanın zaman sınırlaması problem teşkil ediyor	4
13	Personelin bilinçlendirilip, bilgilerini kontrol etmeleri sağlanmalıdır	4
14	Personel özlük bilgilerinin güncelleme yetkisinin okul idaresine kapalı olması	4
15	Yardım menüsünün yetersizliği, kullanma kılavuzunun yetersizliği	4
16	Bilgisayarı iyi kullanamayan idareciler için sıkıntılı bir durum	2
17	MEB filtrelerinin erişim hızını düşürmesi	2
18	İhtiyaç duyulan sekme ve butonların eksikliği	1
19	Veritabanı yetersizliğinden geriye dönük veri alamama	1
20	Gereksiz modüllerin yer işgal etmesi	1

Tablo9'da yer almayan bazı ifadelere değinmek gerekirse; bunlar genelde öneri niteliği taşımaktadır. Android uygulamasının geliştirilmesi, tayin zamanı boş kadroların MEBBİS'te yayınlanması, kademe ve derece terfilerinin otomatik işlenmesi, emeklilik süresinin sistem tarafından hesaplanıp kullanıcıya yansıtılması gibi öneriler bulunmaktadır. Bu soruyu 54 katılımcı boş bırakmıştır. İki katılımcı "*Fikrim yok*" cevabını vermiştir. Bir

katılımcı da yöneticilikte yeni olduğu için olumsuz yönünü görece kadar kullanmadığını belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak katılımcı83 şu cevabı vermiştir: “*Raporlamalar sıkıntılı. Bazen sadece birkaç dalda rapor gerekmesine rağmen, istenen tabloyu oluşturmak için zaman kaybı yaşıyoruz. İstenen başlıklar seçilip, istenen raporlama alınamamaktadır. Excel ya da Word e kopyalamada zaman kayıpları yaşıyoruz. İstenen raporlar, sistemin kendisinden alınabilse iyi olur. Hizmetiçi eğitim modülünü hiç beğenmiyorum. Onay tarihleri, tarih aralığında olmayıp, her süreçte yapılabilecek şekilde ayarlansa memnun oluruz. Yoğun zamanlarda bazen onaylar gözden kaçabiliyor. Öğretmen başvurusunu yaptıktan sonra hemen onaylayabilmeliyiz.*”. Katılımcı119’un cevabı: “*Olumsuz değil ama yeterli olamadığı durumları da gün geçtikçe düzenlediğini görüyorum. Kendini sürekli güncellemesi gerekiyor.*” şeklinde olmuştur. Katılımcı151 soruyu şöyle cevaplamıştır: “*MEBBİS’in olumsuz yanlarından ziyade daha da geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.*”. Katılımcı161 ise en çok sıkıntısını çektiği konuyu şöyle ifade etmiştir: “*Menülerin karmaşıklığı.*”. Sonuç olarak 232 katılımcıdan 54’ü soruyu boş bırakmıştır. Bu durum, üç şekilde yorumlanabilir. Birincisi, yöneticilerin çoğu göreve yeni başladıkları için konuya henüz hâkim değildirlere. İkincisi, olumsuz yanı yok demenin bir diğer yolu olarak boş bırakmışlardır. Üçüncüsü, programı eleştirme konusunu, sanki Bakanlığı eleştirme gibi algılayıp çekimser davranmışlardır. Bunun dışında 47 katılımcı olumsuz yanı olmadığı yönünde cevap vermiştir. Olumsuz görülen maddeler incelendiğinde üç başlık altında toplanabileceği görülmektedir. Bunlar sistemden kaynaklı sorunlar, altyapıdan kaynaklı sorunlar ve kullanıcıdan kaynaklı sorunlar. Sistemden kaynaklanan sorunlar, bant genişliğinin yeterli olmamasından ötürü, siteye yığılma olduğunda ya sistem çökmekte yada ciddi şekilde yavaşlamakta hatta kullanıcıyı sistemden atmaktadır. Arayüzün ve modülden modüle geçişin sıkıntılı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca menülerin karmaşıklığı ve aranılan bir uygulamanın site içinde bulunmasının zorluğundan

bahsedilmiştir. Altyapıdan kaynaklı sorunlarda, kurumun mevcut bilgisayarlarının işletim sistemi, belleği ve işlemcisinin özellikleri, internet kesintilerinin sık sık yaşanıp yaşanmadığı, elektrik kesintilerinin yaşanıp yaşanmadığı gibi konuları kapsamaktadır. Kullanıcı kaynaklı sorunlarda ise başı çeken olumsuzluk veri güvenliği konusudur. Kurum yöneticileri kurum şifresini iyi niyet kullanarak bir başkasına verdiğinde verileri de tehlikeye atmış olmaktadır. Ayrıca bilgisayar kullanma konusunda yeterli olmayan yöneticiler için MEBBİS bir eziyetten ibarettir. Çünkü özellikle raporlama işlemleri için eklentilere ihtiyaç duyulmaktadır ve eklentileri kuramadıklarında, işlemleri gerçekleştirememektedirler. Android uygulaması ise veriye her yerden ulaşılabilmesi için oldukça önemlidir ve katılımcıların belirttiği gibi geliştirilmesi gereken bir uygulama olduğu söylenebilir.

Soru4: MEBBİS uygulamasının hangi özelliklerini, ne düzeyde etkili kullandığınızı düşünüyorsunuz?

Tablo 10

Yöneticiler Tarafından En Çok Kullanılan MEBBİS Modülleri

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	e-personel modülü (izin işlemleri, hizmet puanı, hizmet cetveli, terfi ...)	108
2	Yetkim dahilindeki modüllerin hepsini kullanıyorum	49
3	Tüm modülleri kullanıyorum	45
4	Başvuru ve onay modülü	32
5	Hizmetiçi eğitim modülü	15
6	e-talep modülü	12
7	Kurum işlemleri	11
8	e-kitap modülü	9
9	Norm işlemleri	5
10	e-onarım modülü	4
11	e-burs modülü	4
12	Bilgi edinme	4
13	Arşiv (bilgi bankası)	2
14	Bütçe işlemleri	2

15	Şifre işlemleri	2
16	Raporlama işlemleri	2
17	İstatistik işlemleri	1
18	Devlet kurumları modülü	1
19	e-yatırım	1
20	Meis modülü	1

Tablo10’da yer almayan bazı ifadelere değinmek gerekirse; tabloda verilen cevaplarda iyi derecede etkili kullanıldığı belirtilirken, sekiz katılımcı orta düzeyde kullandığını belirtmiştir. İki katılımcı, etkili kullanmayı öğrenmeye çalıştığını ifade etmiştir. Buradan, bazı yeni idarecilerin bu konuda çaba gösterdikleri sonucu çıkmaktadır. İki katılımcı ise etkili kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Burada söz edilmesi gereken konu, yetki paylaşımıdır. Müdür yardımcıları, kendi yetkileri dahilindeki modülleri kullandıkları için her idareci her modülü kullanmamaktadır. Birden fazla müdür yardımcısı olan okullarda görev dağılımına göre modüller kullanılmaktadır. Üç katılımcı ise etkili kullanmadığını ifade etmiştir. Soru, toplamda beş katılımcı tarafından cevaplanmamıştır.

Konu ile ilgili olarak katılımcı33 şu cevabı vermiştir: *“Zorunlu olunca kullanıyorum, yardımcıma MEBBİS işini devrettim.”*. Katılımcı 131’in cevabı şu şekildedir: *“Yeni eklenen modüllerin kullanımında tanıma süresi dışında bütün modülleri etkili kullandığımı düşünüyorum.”*. Katılımcı142 soruya şöyle cevap vermiştir: *“Özellikle raporlama kısmını etkin şekilde kullandığımı düşünüyorum. İstedğim her türlü bilgiye anında ulaşmama imkan veriyor.”*. Katılımcı168 kullandığı modülleri şu şekilde açıklamıştır: *“Tüm özelliklerini kullanıyorum. Kitap Seçim Modülünü, Atama Modülünü, e-Personel Modülünü daha etkili kullanıyorum.”* Sonuç olarak bir kurum yöneticisi en çok personel işleri ile ilgili modülü kullanmaktadır. Diğer modüllerin çoğu kullanılmakla birlikte, ikinci planda işlevsel olduğu görülmektedir. Yetki devri de modüllerin kullanımı ile ilgili cevapları etkilediği söylenebilir.

Bazı yöneticiler belli başlı modülleri kullanırken, bazı yöneticiler sadece öğrenci işleriyle sorumlu oldukları için MEBBİS'i hiç kullanmamışlardır.

Soru5: Sizce bilgisayar kullanma becerisi ile MEBBİS kullanımı arasında ne derecede bir bağlantı vardır?

Tablo 11

Yöneticiler Açısından Bilgisayar Kullanma Becerisi İle MEBBİS Arasındaki Bağlantı Düzeyi

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Temel düzey bilgisayar bilgisi yeterlidir	72
2	İkisi doğru orantılıdır	27
3	Bilgisayar ne kadar iyi düzeyde bilirse, MEBBİS o kadar rahat kullanılır	26
4	Bilgisayar kullanabilen, MEBBİS'i de kullanabilir	24
5	Orta düzey bilgisayar bilgisi yeterlidir	21
6	MEBBİS'in kullanımı kolaydır	15
7	İkisi arasında önemli derecede bağlantı vardır	14
8	Çok önemli bir bağlantı yoktur	14
9	Bilgisayarı etkin kullanan MEBBİS'i de etkin kullanır.	9
10	İnternet kullanabilen, MEBBİS'i de kullanabilir	9
11	İkisi arasında bir bağlantı yoktur	4
12	Güncel programları kullanabilen MEBBİS'i daha işlevsel kullanır	1
13	İyi düzey bilgisayar bilgisi gerekir	1

Tablo11'de yer almayan bazı ifadelere değinmek gerekirse; bir katılımcı, cep telefonu kullanabilen bir kişinin MEBBİS'i rahatlıkla kullanabileceğini belirtmiştir. Bir katılımcı, bankamatikten para çekebilen bir kişinin MEBBİS'i kullanabileceğini belirtmiştir. Bunun yanında bir diğer katılımcı konuyu daha da basite indirgeyerek, okuma yazma bilen herkesin kullanabileceği bir sistem olarak tanımlamıştır. Bir diğer katılımcı bilgisayarı çok iyi bilmediği halde MEBBİS'i oldukça verimli kullanabildiğini ifade etmiştir. Bir katılımcı "Fikrim yok." cevabını verirken, 11 katılımcı soruya cevap vermemiştir.

Konu ile ilgili olarak katılımcı6 görüşünü şöyle dile getirmiştir: *“Orta düzeyde bilgisayar bilgisine ihtiyaç var. Java güncellemeleri ve Java’nın aktive edilmesi, Internet Explorer’in uyumlu modda çalıştırılması, pdf formatından Excel’e veya Word’e aktarabilmesi.”*. Katılımcı33: *“Kısa sürede öğrenilebilir, kolay bir sistem aslında. Ancak biraz dikkat, ilgi ve karıştırmak gerekiyor. Bazen bu gereksiz, zaman kaybı gibi geliyor.”* cevabını vermiştir. Katılımcı133’ün cevabı: *“Paralel bir bağlantı olduğunu düşünüyorum, ayrıca MEBBİS’i kullanmak için çok ileri düzeyde bilgisayar kullanmak gerektiğini düşünmüyorum. Sistemi iyi kavradığımız zaman biraz da bilgisayar becerisiyle her türlü işlemi yapabiliriz diye düşünüyorum.”* şeklinde olmuştur. Son olarak katılımcı227 konu ile ilgili olarak: *“Bilgisayar kullanma becerisi günümüzde olmazsa olmazlardan biridir bence. MEBBİS de Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemini ifade ettiğine göre bilgisayar kullanma becerisine tüm memurların sahip olması gerektiğini düşünüyorum.”* cevabını vermiştir. Sonuç olarak Millî Eğitim Bakanlığı’nın kurum yöneticilerine zorunlu tuttuğu e-akademi programından yola çıkarak temel düzeyde bilgisayar becerisinin MEBBİS için yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların da genel itibariyle MEBBİS’in kolay olduğu ve temel düzeyin yeterli olduğu yönündeki cevapları, Millî Eğitim’in düşüncesiyle paralellik göstermektedir. Ne var ki, bazı katılımcıların dediği gibi MEBBİS’i etkili kullanabilmek için temel düzeyin biraz üzerinde birtakım bilgilerin gerektiği söylenebilir. Özellikle katılımcı6’nın bahsettiği türden işlemler, temel düzeyin bir kademe üstünü işaret etmektedir. Verilen cevaplardan bir çıkarımda daha bulunmak mümkündür. Bilgisayarı iyi kullananlar için MEBBİS çok kolay bir programdır. Bilgisayarı az bilenler için ise biraz daha ciddiye alınması gereken ve biraz daha iyi bilgisayar bilgisine sahip olunması gereken bir konudur.

Soru6: Bilgisayar kullanma beceriniz hakkında ne söyleyebilirsiniz? Bilgisayarı nasıl öğrendiniz? MEBBİS için bir eğitim aldınız mı?

Tablo 12

Yöneticilerin, Bilgisayar Kullanma Becerileri Hakkındaki Görüşleri

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Orta düzeyde bilgisayar bilgim var	84
2	İyi düzeyde bilgisayar bilgim var	44
3	Temel düzeyde bilgisayar bilgim var	17
4	Formatör düzeyinde bilgisayar bilgim var	3

Tablo 13

Yöneticilerin, Bilgisayar Kullanmayı Öğrenme Şekilleri

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Kendi çabalarımla öğrendim	113
2	Kursa gittim	67
3	Hizmetiçi eğitim kurslarına gittim	30
4	Fakültede ders olarak aldım	19
5	MEB'in bilgisayar kursuna gittim	9
6	Arkadaş ve meslektaş desteği (formatör, bilişim öğretmenleri ...)	6
7	Okullarda açılan kurslarda öğrendim	5
8	Formatörlük kursunda öğrendim	5
9	Lisans eğitimim bilgisayar üzerine	4
10	Özel kurs aldım	4
11	Bilgisayar programcılığı kursunda öğrendim	1
12	İnternet Cafe ve okullarda öğrendim	1

Tablo 14

Yöneticilerin, MEBBİS Eğitimi Alıp Almadıklarına Ait Tablo

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Hayır, MEBBİS ile ilgili bir eğitim almadım	167
2	Evet, MEBBİS ile ilgili eğitim aldım	9

3	Çok kolay olduğundan, eğitime ihtiyaç yok	9
4	Ara ara bilgilendirmeler yapılıyor	4
5	İlde düzenlenen eğitimlere katıldım	2
6	MEİS modülü ve İKS ile ilgili eğitim aldım	1
7	Sertifikam var	1
8	İlgili seminere başvurduğum, ama çıkmadı	1

Tek başlık altında yer alan üç soru ayrı ayrı analiz edilmiştir. Bazı katılımcılar her soruya tek tek cevap vermemiştir. Bazıları yuvarlak cevaplarla her üç soruya ortak cevap verirken, bazıları da sadece sorulardan birisine yada ikisine cevap vermişlerdir. Birinci soru, bilgisayar Tablo12’de görüldüğü gibi, bilgi düzeyi ile ilgili bir sorudur. Görüş belirten yöneticilerin genel itibarıyla iyi ve orta düzeyde bilgisayar bilgisine sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu durum, çalışmanın nicel kısmını da destekler niteliktedir. İkinci soruda Tablo13’de belirtildiği gibi, bu bilgisayar becerisini nasıl elde ettikleri sorulmuştur. Sonuçlar, görüş belirten yöneticilerin çoğunun bilgisayar kullanma becerisini kendi ilgi, merak ve zorunluluk vasıtasıyla öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı, bilgisayar kullanma becerisini meslek hayatı içinde öğrendiğini belirtmiştir. Katılımcılardan 44 kişi hem kendi ilgi ve merakı hem de kurs desteğiyle öğrendiğini belirtmiştir. Bu 44 cevap tablodaki her ikisine de işaretlenerek, iki seçeneğe eşit oranda dağıtılmıştır. Tablo14’te yer aldığı gibi, üçüncü ve son soruda MEBBİS üzerine bir eğitim alıp almadıkları sorulmuştur. Görüş belirten katılımcıların yarıdan çoğunun eğitim almadıkları görülmektedir. Hatta tablodan da anlaşılacağı gibi, böyle bir eğitime ihtiyaç duyulmadığını düşünen katılımcılar da mevcuttur. Sadece bir katılımcı kurs verilmesinin iyi olacağı yönünde görüş belirtmiştir. Yedi katılımcı ise soruyu cevaplandırmamıştır.

Konu ile ilgili olarak katılımcı23 şunları söylemiştir: *“Orta düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahibim. Kurslar vasıtasıyla öğrendim. MEBBİS kullanım eğitimi almadım.”*. Katılımcı80’in cevabı şu şekildedir: *“Bilgisayarı, ihtiyaç duyduğum herhangi bir*

amaç için araştırma yapacak ve işimi görece kadar bildiğimi düşünüyorum. Bilgisayarı belli bir amaç için kullanmaya lisede başladım. Fakat en çok üniversite ve sonrasındaki mesleki ihtiyaçlarım doğrultusunda süreç içinde kendi kendime öğrendim. MEBBİS için eğitim almadım.”. Katılımcı130’un cevabı: “Kullanımda fena değildir, kursa giderek öğrendim. Bilgisayar derslerine girmemin de katkısı oldu. MEBBİS için eğitim almadım.” şeklinde olmuştur. Katılımcı 148 konu ile ilgili şunları söylemiştir: “Bilgisayar kullanma becerimin iyi olduğunu düşünüyorum. Hem yazılım, hem de donanım konusunda bilgim var. MEBBİS eğitimi almadım. Gerek yok çünkü kullanımı basit.”. Sonuç olarak çalışmaya katılan yöneticilerin büyük çoğunluğu MEBBİS’i kullanabilecek düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahiptirler. Bu da bazı browser kaynaklı yada özellikle raporlamalarda java kaynaklı sorunları yöneticilerin çoğunun çözebildiği anlamına gelmektedir. Browser, java, evrak indirme ve gönderme konularında sorun yaşayan yöneticilerin de okul bilişim teknolojileri öğretmenlerinden yada bölge formatör öğretmenlerinden yardım aldıkları, verilen cevaplardan çıkarılabilecek sonuçlardandır.

Soru7: MEBBİS uygulamasında değişiklik yapma imkânınız olsa neleri değiştirir ya da eklerdiniz?

Tablo 15

Yöneticilerin Bakış Açısıyla MEBBİS’te Değiştirilebilecek yada Eklenebilecek Özellikler

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	Şu anki haliyle yeterli, başarılı bir sistem	47
2	KBS, TEFBİS, HİTAP, SGK, Devlet Kapısı ile eşgüdümlü çalışmalı	23
3	Sadeleştirirdim (arayüzü, modülleri, ekran görüntüsünü ...)	19
4	Arayüzü ve sayfalar arası geçişi daha kullanışlı ve işlevsel yapardım	17
5	Raporlama kısmındaki sorunları çözerdim (serbest rapor sekmesi gibi)	12
6	Hizmetiçi eğitim başvuru işlemlerini düzenler, kolaylaştırırdım	6
7	Geriye dönük verilere ulaşmayı kolaylaştırırdım (sicil notları, emekliler ...)	5
8	İzin ve terfi gibi işlemlerin otomatik yapılmasını, anlaşılır olmasını isterdim	5
9	İstatistik işlemleri yapabilmek için bir istatistik sekmesi eklerdim	4

10	Kurum tipine göre, gereksiz modülleri kaldırır, gereksiz bilgileri silerdim	4
11	Gizlilik ve güvenliği artırırdım	4
12	Öğrenciler, okul işlemleri ve derslerle ilgili erişim koyardım	3
13	TEFBİS'i kolaylaştırırdım	3
14	Taşınırlar modülünü değiştirirdim	3
15	Okul idaresinin özlük yetkilerini genişletirdim	2
16	Norm modülünü düzenlerdim (kontenjan durumu eklerdim)	2
17	Personelin kendi bilgilerini güncellemelerini sağlardım	2
18	MEBBİS'i personele daha iyi tanıttırdım	2
19	Eğitim çalışanlarını ilgilendiren haberler yayınlardım	2
20	ALES, YDS gibi sınav bilgilerini koyardım	1
21	Süre sınırını esnek yapardım (özellikle uzun işlemlerde)	1
22	Özlük modülünü düzenlerdim	1
23	Arama butonu koyardım	1
24	İşlemlerin uygunluğu ile ilgili bir kontrol sistemi kurardım	1
25	Okul idarecilerinin yetkilerini daraltırdım	1
26	Her şeyi değiştirirdim	1
27	Akademik başarıların yer almasını isterdim	1
28	Onay sürelerini uzatırdım	1
29	Memnuniyet anketi yapardım	1
30	Anlık mesaj yöntemiyle yardım masasına bağlanmayı isterdim	1

Tablo15'den anlaşılacağı gibi, sorunun genelliği göz önüne alındığında, cevap yelpazesinin geniş olması şaşırtıcı bir sonuç değildir. Okul yönetimini ilgilendiren uygulamaların tek çatı altında toplanmasına dair istek, en çok tercih edilen seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, kullanımla ilgili olarak arayüz, modüller arası geçiş, geri dönme butonları gibi şekilsel ve biçimsel özelliklerin eleştirildiği görülmektedir. İş ve işlemlerde en çok karşılaşılan sıkıntıdan dolayı eklenmek istenen özellik, raporlama ve istatistik sekmeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Raporlamada ve istatistik bilgilerinde toplu veri elde etmeyi sağlayacak bir sekmeye ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Terfi işlemlerinde yer alan kanun maddelerinin yeterince açık olmadığını ifade eden bir yönetici, kanun

maddelerinin yanında, maddenin de açıklanmasının iyi olacağını belirtmiştir. HİTAP uygulamasının MEBBİS'e entegrasyonu konusunda araştırmanın yapıldığı sırada bir çalışma bulunmamasıyla beraber, çalışmanın ilerleyen safhalarında HİTAP uygulamasının MEBBİS'e entegre edileceği bilgisi edinilmiştir. Bu sebeple, çalışmanın yapıldığı tarih aralığı göz önüne alınarak, tabloda HİTAP'a da yer verilmiştir. Özellikle özel okulda görev yapan yöneticinin ifadesine göre, her kurumun MEBBİS sisteminde, o kurumu ilgilendiren modüllerin görülmesinin, diğer modüllerin ekranda görüntülenmemesinin, kolaylık sağlayacağını belirtmiştir. Katılımcılardan 15 yönetici "*Fikrim yok. Bilgim yok.*" şeklinde cevap verirken, 71 katılımcı soruya cevap vermemiştir.

Konu ile ilgili olarak katılımcı33'ün cevabı şu şekildedir: "*Menülerde alt bölümler çok bir arada toplanmış, başlangıçta bazı bölümler aranarak bulunabiliyor; zaman kaybına yol açabiliyor. Çıktı alırken her bölümde ekranda hemen alınamıyor, raporlar bölümünü açmak gerekiyor. Bu da zaman kaybı.*". Katılımcı39'un görüşleri şu şekildedir: "*İşlemler çok kısa süreye tabi tutulmuş. Sayfalar arasında geçişte geri tuşu işlem görmemekte. Özlük modülü sağlıklı çalışmamaktadır. Yıllar bazında personel dökümü alınamamaktadır.*". Farklı bir bakış açısıyla değerlendiren katılımcı89'un cevabı: "*MEBBİS işlemlerinin kurum türlerine göre ayrıştırılması, kurum şifresi ile girildiğinde her okulun kendi türünü içeren bilgilere ulaşma imkanının olması kullanımı kolaylaştırabilir.*" şeklinde olmuştur. Katılımcı174 soruya şöyle cevap vermiştir: "*Basit ve sade bir arayüz yapardım. Toplu listelemeye daha fazla imkan tanırdım. Ek ders hesaplamaları gibi mali hususları da buradan çözmeye çalışırdım. E- okul bilgi girişlerini bakanlık veri tabanında bilgi bankası oluşturmak için buraya sayı ve grafik olarak aktarırdım.*". Sonuç olarak kurum yöneticileri iki konuda eleştiride bulunmuştur. Birincisi sitenin biçimsel özelliği, ikincisi ise işlevsel özelliğidir. Şekilsel olarak eski sistemi beğenenler ve değiştirilmemesini isteyenler de olmuştur. Yeni arayüze kavuşan MEB uygulamaları, beraberinde eleştirileri de getirmiştir. Arayüzün kullanışsızlığı, modüllerin

karmaşıklığı, zaten bilgisayar konusunda az bilgisi olan yöneticileri bir hayli zorladığı söylenebilir. Ağaç dalları şeklinde genişleyen modülde sadeleştirmeye gidilmesi, en çok istenen özellikler arasında kendisini göstermektedir. Gerek biçimsel, gerek işlevsel eksikleri olmasına karşın, yöneticilerin ortak görüşü, geliştirilmeye ihtiyaç duysa da, uygulamanın çok güzel ve verimli olduğu düşüncesidir. Alandaki ciddi bir açığı kapatan, sistemli işleyen bir uygulama olduğu söylenebilir.

Soru8: MEBBİS uygulaması ile ilgili eklemek istediklerinizi paylaşır mısınız?

Tablo 16

Yöneticilerin MEBBİS İle İlgili Olarak Eklemek İstedikleri Görüşlerine Ait Tablo

Sıra	Katılımcı Görüşleri	F
1	İyi düşünülmüş bir uygulama, şeffaf ve hızlı, zaman içinde geliştirilecektir	26
2	Kurumları ilgilendiren uygulamalar tek çatı altında toplanabilir	7
3	Yeterli olmasa da önemli bir uygulama	5
4	Android uygulaması geliştirdim	3
5	İstatistik sekmesi eklense iyi olurdu	3
6	Personel MEBBİS konusunda bilinçlendirilmelidir	2
7	Yönetim Bilişim Sistemleri hizmet kalitesinin artmasını sağlar	2
8	Değişikliklerin öngörülü şekilde yapılmasını isterdim	2
9	İşlem süresi uzatılabilir	2
10	Personelin kurs, seminer, ödül, ceza bilgileri listelenebilmeli	2
11	Arayüz daha güzel olabilirdi, modüllerin görselliği geliştirilebilir	2
12	Güvenlik daha iyi sağlanabilir	2
13	Çok iyi bilmediğim için yanlış bilgi vermek istemem	1
14	Altyapı problemi çözülmelidir	1
15	MEBSİS iken daha kolaydı, şimdi karmaşık	1
16	İdareciler açısından güzel, öğretmenler açısından karmaşık bir uygulama	1
17	Online destek hattı olsa iyi olurdu	1
18	Geriye dönük veri alınabilse iyi olurdu	1
19	İşlem süresi uzatılabilir	1
20	Yoğunluk yaşanan günlerde kesinti olmaması için önlem alınmalı	1
21	Menülerin kullanımı ile ilgili anlatımlı videolar olsa iyi olurdu	1

22	MEBBİS'te veriler varken Bakanlık tarafından istenmesi iş yükünü artırıyor	1
23	Merkezi ve yerel sınav başvurularını MEBBİS'e eklerdim	1
24	Fotoğraf yükleme işi basitleştirilebilir	1
25	Elektronik ortamda, çıktı istenen durumlar olması garip	1

Son soru, katılımcıların daha önceden bahsetmeyip, Tablo16'da belirtildiği gibi, en son söylemek istediği bilgiler varsa, onları ortaya çıkarmak için sorulmuş bir genel değerlendirme sorusudur. Az kişi tarafından cevaplandırılan soru, 7. soruda olduğu gibi genel anlam içerdiği için, geniş bir yelpazede cevaplanmıştır. 7. soru ile biraz iç içe geçmiş bir sorudur. Çünkü cevaplara bakıldığında genel olarak 7. sorunun cevaplarında da yer alan, uygulamada olması istenen özelliklere değinildiği görülmektedir. Dikkat çeken bir konu, uygulamanın android versiyonu ile ilgili verilen cevaplardır. Genel anlamda e-devlet uygulamalarından bahsedilirken, her yerde ulaşım ilkesinden bahsedilmiştir. Android uygulaması da e-devlet açısından bakıldığında, olması gereken bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Zaten var olan uygulamanın geliştirilmesi, özelliklerin artırılması konusunda çalışmalar yapılması, verimliliği artıracaktır. Değişikliklerin öngörülü şekilde yapılması yönünde belirtilen görüş, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Öngörülü yapılması için de memnuniyet anketlerinden yararlanılabilir. İş ve işlemlerin elektronik ortama aktarılmış olmasına rağmen bazı iş ve işlemlerde çıktı istenmesi, hâlâ e-devlet uygulamaları konusunda istenilen noktaya varamadığımızın bir işareti olarak karşımıza çıkmaktadır. Soruya 28 katılımcı “Yok” cevabını verirken, 125 katılımcı soruyu cevaplamamıştır.

Konu ile ilgili olarak katılımcı2'nin görüşleri şu şekildedir: “*Yönetim bilgi sistemlerinin başarılı bir şekilde uygulanması durumunda vatandaşa verilen hizmetin kalitesi artacak ve hizmetlerden memnuniyetin artması sağlanacaktır. Kurumların işleyişinde hız, kesinlik, doğruluk ve şeffaflık gibi özellikler artar.*”. Katılımcı138, konu ile ilgili bir sıkıntısını

şöyle ifade etmiştir: “*MEBBİS, bilgilerin derli toplu olmasını temin ettiği halde, MEBBİS'teki bazı veriler, Bakanlık birimlerince bizden istenmesi, iş yoğunluğu oluşturmaktadır.*”. Katılımcı184, bir özeleştirici niteliğinde verdiği cevapta: “*Bu anket sayesinde MEBBİS İ hiç kullanmadığımı, bundan sonra daha çok kullanmam gerektiğini fark ettim.*” demiştir. Katılımcı228'in cevabı şu şekildedir: “*Daha pratik hale getirilebilir. Millî Eğitim çalışanlarını ilgilendiren haberler yayınlanabilir. Sağlık izni, yıllık izin girişleri, ek göstergeler kademe ve derece terfi gibi işlemler otomatik hale getirilebilir.*”. Sonuç olarak yöneticiler 7. sorunun devamı niteliğinde, MEBBİS'te olmasını istedikleri özellikleri sıralamışlardır. Çoğunlukla beğenilen uygulamanın daha iyi olması için görüş belirten yöneticiler, genelde terfi ve emeklilik işlemlerinin otomatik yapılmasından yana olduklarını belirtmişlerdir. Arayüz ve modüller hakkındaki görüşler kişiden kişiye değişirken, sadelik ön plana çıkan bir kavram olmuştur. Güvenlik ile ilgili tereddütlerin olması, günümüzün internet ortamında her alanda tehdit teşkil etmektedir. Sadece MEBBİS kaynaklı değil, tüm internet ortamlarını ilgilendiren bir siber tehlike ile karşılaşılması halinde, verilerin üçüncü kişilerin eline geçmesinden endişe duyulduğu söylenebilir. MEBBİS uygulamasının, zamandan ve emekten tasarruf sağlayan, yöneticilerin en büyük yardımcısı konumundaki bir uygulama olduğu söylenebilir.

Nicel araştırma, kurum yöneticilerinin bilgisayara karşı tutumlarını ölçmek ve bilgisayar kullanma becerilerine ait düzeyi belirlemek adına yapılmıştır. Nitel araştırma ise kurum yöneticilerinin MEBBİS hakkındaki görüşlerini tespit etmek için yapılmıştır. Çalışmanın alt problemlerinden birincisi, kurum yöneticilerinin MEBBİS'i etkili kullanma düzeyini belirlemektir. Yapılan çalışma neticesinde kurum yöneticilerinin MEBBİS'te en çok kullanılan modüllere hâkim oldukları, fakat az kullanılan modüller hakkında bazı yöneticilerin fikir sahibi olmadıkları sonucu çıkmıştır. Bunda, yöneticilerin bir kısmının son yönetici atamalarında görev başına gelmeleri ve idarecilik kariyerlerinin henüz çok kısa olması, sebep

olarak gösterilebilir. Alt problemlerden ikincisi, kurum yöneticilerinin bilgisayar kullanma becerilerinin tespit edilmesidir. Yapılan çalışmada kurum yöneticilerinin genelinde orta düzeyde bilgisayar kullanma becerisine, az kesiminin de iyi derecede bilgisayar kullanma becerisine sahip oldukları, çok az kesiminin de temel düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Üçüncü alt problemde, ilk iki maddenin birleştirilerek bilgisayar kullanma becerisinin MEBBİS'i etkili kullanma üzerindeki etkisi incelenmiştir. Her iki araştırmanın bulguları incelendiğine MEBBİS'in etkili kullanımı ile bilgisayar kullanma becerisi arasında bir bağlantı olduğu görülmektedir. MEB'in öngördüğü üzere, temel bilgisayar bilgisinin, MEBBİS'in kullanımı için yeterli olduğu varsayılmaktadır. Bilgisayar kullanma becerisi arttıkça, MEBBİS'i etkili kullanma düzeyi de artmaktadır. Bu bağlamda, her ne kadar iyi düzey bilgisayar becerisine sahip olan yöneticiler MEBBİS'i oldukça etkili kullansalar da, ortalama alındığında, kurum yöneticilerinin MEBBİS'i orta düzeyde etkili kullandığı sonucu çıkmaktadır. Dördüncü ve son alt problem olan bilgisayar kullanma becerisinin demografik verilere göre farklılıkları incelenmiştir. İlçeye, kıdeme ve kurum tipine göre bilgisayar kullanma becerisi arasında anlamlı bir fark görülmezken, kadın yöneticilerin, erkek yöneticilere göre bilgisayar kullanma becerilerinin daha düşük düzeyde çıktığı görülmüştür.

Elde edilen bulguların dışında çalışma Balıkesir ilinde yapıldığı halde, konu hakkında derin bilgi sahibi olan Çanakkale İl MEBBİS yöneticisi ile özel bir röportaj yapılmış ve bulgular kısmında, görüşme verilerine yer verilmiştir. Buna göre, yapılan görüşmede, 90'lı yılların başında MEB'in, personele ait bir veritabanı yapılmasını öngördüğü ifade edilmiştir. MEBBİS yöneticisine göre, 1999 yılında gönüllü öğretmenlerin desteğiyle özel bir yazılım şirketiyle işbirliği içerisinde bir veritabanı oluşturma girişiminde bulunulmuştur. Bunun için 1999 yılı sonunda öğretmenlere, doldurmaları için özlük kâğıtları dağıtılmıştır. Bu çalışma daha sonra MEB bünyesine bağlanarak İLSİS uygulamasının oluşturulmasını

sağlamıştır. İLSİS'in ilk yıllarında teknik sorunlar, güncelleme sonucu meydana gelen veri kaymaları gibi sorunlar, alt kullanıcıların sisteme önyargılı bakmalarına neden olmuştur. Teknolojideki ilerlemeler ve kullanıcılardan gelen talepler sayesinde aşama aşama ilerlemiş, son olarak MEBBİS adını almıştır.

Modüllerle ilgili olarak Çanakkale İl MEBBİS Yöneticisi ile yapılan görüşmede, MEBBİS uygulamasının, Ağustos 2015 itibariyle 18101 kuruma hitap ettiği ifade edilmiştir. MEBBİS'teki yenilikler olarak, IP adresi çakma özelliğinin eklendiği ifade edilmiştir. SMS modülünün il yöneticilerine açık olduğu belirtilmiştir. CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) ile Tapu Kadastro (MEGSİS) destekli bir uygulamayla, kurumlara adres kodu verildiği belirtilmiştir. Kurumlara ait adres kodunun sadece tapuda değil, DASK'ta da kayıtlı olduğu ifade edilmiştir. Bir diğer yenilik, HİTAP sisteminin MEBBİS'e entegrasyonu olmuştur. Sınav modülü altına e-itiraz modülünün açıldığı belirtilmiştir. Hizmetiçi Eğitim faaliyetlerinde e-sertifikaya geçileceği ifade edilmiştir. E-yurt modülünün sisteme yeni eklendiği belirtilmiştir. Son yenilikler olarak PYS (Performans Yönetim Sistemi), YOBİS (Yabancı Öğrenci Bilgi Sistemi) ve sorucevap.meb.gov.tr sitesinin eklendiği ifade edilmiştir. Engelli Birey Modülü sayesinde devletin önemli derecede kâr ettiği ifade edilmiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Sonuç

Eğitim kurumu yöneticileri açısından büyük önem taşıyan MEBBİS uygulaması, günümüze gelinceye kadar çeşitli aşamalardan geçmiştir. Eğitim alanındaki en önemli e-Devlet uygulaması olan MEBBİS, kurum yöneticilerinin kullanmakla yükümlü olduğu bir sistemdir. Kurumla ve personelle ilgili iş ve işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesini sağlayan bu uygulamanın amacına ulaşip ulaşmadığını, yöneticiler tarafından etkili kullanılıp kullanılmadığını incelemek için ve bilgisayar kullanma becerisiyle ilişkisinin bulunup bulunmadığını ölçmek için bu çalışma yapılmıştır. Problem durumu ve alt problemler ele alınmış ve bulgular değerlendirilerek önemli sonuçlar elde edilmiştir.

e-Devlet uygulamaları, kurum yöneticilerini ve personeli, teknoloji kullanmaya zorlamış ve bir noktada mecbur bırakmıştır. Zaten e-Devlet uygulamalarının eleştirilen yönlerinden birisi, e-Devleti kullanacak olan personelin eğitilmesi olarak alan yazınında karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmadan anlaşılmaktadır ki, branşı bilgisayar olan yöneticilerin dışındaki kurum yöneticileri bilgisayar kullanmayı, hizmetiçi eğitim kursuna gitmiş dahi olsalar, çoğunlukla el yordamıyla ve kurcalayarak kendi başlarına öğrenmişlerdir. Bu noktada devletin, personelini yetiştirme konusunda zayıf kaldığına dair ipuçları vermektedir. Bilgisayar yada MEBBİS kursu verilmesini isteyen kurum yöneticilerinin bu istekleri, ipuçlarını doğrular niteliktedir. Bu noktada iki seçenek karşımıza çıkmaktadır. Ya devlet, personelini en iyi şekilde yetiştirmelidir, yada hâlihazırda yetişmiş personeli yönetici konumuna getirmelidir. Kaynak israfını en aza indirecek seçeneği bulmak, devlet politikasının alanına girmektedir.

Kurum yöneticileri yaş farkı gözetmeksizin MEBBİS'ten memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Eskiden el ile yapılan ve çok uzun süreçleri kapsayan iş ve işlemlerin artık sadece bir tık uzağında olduklarını bilmek, kurum yöneticilerinin en çok vurguladığı avantaj

olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğru bilgiye hızlı ulaşım ve her yerden ulaşım sağlanması, kurum işleyişi adına yöneticiler açısından çok önemlidir. Bununla birlikte, her kurum yöneticisi her modülü kullanmayabilmektedir. Birden fazla müdür yardımcısı olan kurumlarda işbölümü yapıldığı görülmektedir. Bu, modüller bazında uzmanlaşma olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı okulda görev yapan yöneticilerden biri kullandığı modüllerden memnunken, bir diğeri memnun olmayabilmektedir. Bu tamamen modüller bazında bir değerlendirmedir ve MEBBİS'in geneli ile ilgili bir yargı belirtmemelidir. Çünkü birkaç modülle, MEBBİS hakkında genel yargı oluşturulmamalıdır.

Bu çalışmanın bize gösterdiği en belirgin sonuçlar MEBBİS'in son derece faydalı bir uygulama olduğu, MEBBİS'in kullanımı için, kurum yöneticilerinin bilgisayar kullanmayı en azından temel düzeyde bilmeleri gerektiği, MEBBİS uygulaması gibi sağlam temellendirilmiş ve kapsamlı bir uygulamanın diğer bakanlıklar ve kurumların da sahip olması gerektiği şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kurum yöneticilerinin gözüyle MEBBİS'in eğitimdeki rolü ve önemi, kurum yönetimi ve eğitim hizmetlerindeki kaliteyi artıran bir etken olmasıdır. Zamandan, emekten tasarruf sağlayan, bilgiye her yerden ve hızlı bir şekilde erişmeyi sağlayan bir uygulamadır. MEBBİS içerisinde hem personel bilgilerinin hem de kurum bilgilerinin bulunduğu ve yöneticilerin bu bilgilere kolaylıkla ulaşabildiği, alanyazında araştırılarak, çalışma içerisinde belirtilmiştir. Bu durum göz önüne alınarak, MEBBİS'in ayrıca şöyle bir yönü de bulunmaktadır, MEBBİS içindeki modüller sayesinde, bir kurum yöneticisi kurumu ve personeline ait tüm bilgilere hâkimdir. Etkili bir liderlik özelliği sergilemesinde yardımcı olacak verilere ulaşma imkânına sahiptir. Örneğin personelde örgütsel bağlılığı pekiştirmek adına bir kurum yöneticisi, personelin doğum tarihini özlük bilgilerinden öğrenerek etkinlikler düzenleyebilir. Yada eskiden kurumundan bihaber olan yöneticiler düşünüldüğünde, MEBBİS modülleri ile kurumunun avantaj ve dezavantajlarının farkında olabilir, paydaşlarının bilincinde olacağı için kurumuna daha faydalı olabilir.

Bunların dışında, gerek alan yazında belirtildiği üzere, gerekse çalışmanın bulgularından yola çıkarak, e-Devlet kültürünün ülkemizde hâlâ olması gerektiği yere gelemediği sonucu çıkmıştır. Bu konuda personel eğitimi başta olmak üzere, bilgilendirme çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışma, problem ve alt problemleri bazında incelendiğinde kurum yöneticilerinin MEBBİS'i orta düzeyde etkili kullandıkları sonucu karşımıza çıkmaktadır. Özellikle göreve yeni getirilen yöneticilerin yanıtları ortalamayı düşürmüştür. Kurum yöneticilerinin bilgisayar kullanma becerileri yine orta düzeyde çıkmıştır. Bu düzey, MEB'in yaklaşımı göz önüne alındığında, MEBBİS kullanımı için yeterli görülmektedir. Yöneticilerin ortak kanısı, bilgisayar becerisi ile MEBBİS'in etkili kullanımının, doğru orantılı olduğu şeklindedir. Demografik verilerin MEBBİS'in etkili kullanımını üzerinde kayda değer bir fark yaratmadığı, çalışmanın bulgularından elde edilmiştir.

5.2. Öneriler

Bu çalışma ile eğitim alanında kullanılan e-Devlet uygulamalarına dikkat çekmek hedeflenmiştir. Araştırmacılarda farkındalık oluşturarak, çok az sayıda çalışmanın bulunduğu eğitimde e-Devlet uygulamalarına yönelmenin sağlanması beklenmektedir. MEBBİS uygulaması çok kapsamlı bir konu olduğu için MEBBİS içinde bulunan her modül ayrı ayrı bir çalışma konusu oluşturacak potansiyele sahiptir. Örneğin TEFBİS uygulaması, kurum yöneticilerinden gelen yorumlara göre, MEBBİS'in üzerindeki bir kambur, yöneticiler için kanayan bir yara haline gelmiştir. Özel sektörün desteğiyle yürütülen ve profesyonellikten uzak olduğu belirtilen bu uygulamanın ya tamamen devlet kaynaklarıyla yapılması sağlanmalıdır, yada okul işletmeciliği kavramında belirtildiği üzere okullarda bir muhasebe uzmanının istihdam edilmesi gerekmektedir. Yöneticilerin en çok kullandıkları e-personel modülü, izin, terfi ve emeklilik işlemleri gibi konular, üzerinde çalışılması gereken önemli

problemler barındırmaktadır. Üstelik sadece MEBBİS değil, eğitim alanında kullanılan diğer e-Devlet uygulamaları, üzerinde çalışılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın yapıldığı tarihler, müdür atamalarının yapılmasından yaklaşık 3 ay sonrasına denk gelmiştir. Bu yüzden bazı kurumlarda MEBBİS uygulamasına hâkim olmayan yöneticilerle çalışılmıştır. Bu da MEBBİS uygulamasının etkililik düzeyini araştırırken, ortalamanın düşmesine sebep olmuştur. Bundan sonraki yapılacak çalışmalarda yeni müdürlerin eğitimlerini tamamlamalarını takip eden bir dönemde çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

E-Devlet uygulamalarında şeffaflığa bu kadar önem verilirken, Millî Eğitim Bakanlığı verilerinin bu denli sistem içinde gizlenmiş olması ve kapalı bir sistem içinde tutulması, birbiriyle çelişmektedir. Konu ile ilgili daha önce yapılmış olan az sayıdaki çalışmada, 2008 yılına kadar verilere daha kolay ulaşılabildiği görülmektedir. Daha da şeffaflık kazanması beklenirken, verilerin Bilgi Güvenliği kapsamında kapalı sistem içine hapsedilmesi, şeffaflık konusunda ileri değil, geri gidildiğinin bir işareti olarak karşımıza çıkmaktadır. Verilerin araştırmalara açılması gerekmektedir.

MEBBİS hakkında il ve ilçe koordinatörlerinin fikirleri değerlendirmeye alınmaktadır. Bu sürece kurum yöneticileri de dâhil edilmelidir. Esas kullanıcılar olan kurum yöneticilerinin fikirleri göz önüne alındığı takdirde, MEBBİS modüllerinin daha işlerlik kazanacağı düşünülmektedir. Kurum yöneticilerinden gelen talepler doğrultusunda modül içerikleri sadeleştirilmeli ve modüller arası geçişler kolaylaştırılarak, temel kullanıcı düzeyine uygun olarak yapılandırılmalıdır. Her dönem düzenli olarak istenen istatistiki bilgilerle ilgili raporlamanın yapılmasını kolaylaştıracak sekmeler eklenmesi, kurum yöneticileri tarafından en çok ihtiyaç duyulan özelliklerdir. Her geçen gün yeni modüller eklenen ve hızla gelişim gösteren MEBBİS uygulamasının, en iyi şekilde gelişim göstermesi için, konu hakkında daha fazla çalışma yapılmalı ve bu çalışmalar değerlendirmeye alınmalıdır.

Kaynaklar

- Acar, A. (2012). 2012 Değerlendirme Raporu, *Türkiye Bilişim Derneği*, Ankara.
- Aktan, C. C. Neden E-Devlet?, <http://www.canaktan.org/politika/e-devlet/neden-edevlet.htm>
(Erişim Tarihi: 12.07.2015).
- Atmaca, K. (2009). E-Devlet'ten Olgun Devlet'e yada E-Devlet'in Olgunlaştırılması,
http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/Sayi33/e_devlettenOlgunDevlete.pdf (Erişim Tarihi: 12.07.2015).
- Başa, Ş. (2012). E-Devlet Çalışmalarına Bir Örnek: E-İçişleri Projesi, *Sosyoekonomi Dergisi*,
2012-1, 223-248.
- Bilmez, N. (2013). E-Devlet Yaklaşımı ve Weber Bürokrasisi, <http://akademikperspektif.com/2013/11/12/e-devlet-yaklasimi-ve-weber-burokrasisi> (Erişim Tarihi: 18.11.2013).
- Can, A. (2013). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakır, Y. (2011). E-Devletin Gelişimi ve Sosyal Güvenlik Kurumunda E-Devlet Uygulamaları, *Dış Denetim Dergisi*, Temmuz, Ağustos, Eylül Sayısı, 143-156.
- Çarıkçı, O. (2009). Türkiye'de Kamu Hizmetlerinin Sunumu ve E-Devlet Uygulamaları: Isparta İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Çelen, F. K., Çelik, A. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Türkiye'deki E-Devlet Uygulamalarının Değerlendirilmesi, *Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 2-4 Şubat, İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Çelikkol, Ö. (2008). Kamu Yönetiminde E-Devlet Yapılanması ve Türkiye İçin E-Devlet Model Önerisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Çiçek, S., Çiçek, H. G. ve Çiçek, U. (2007). Kamu Hizmetlerinin Etkinliğinde E-Devlet Kullanımı ve Beklentileri, <http://www.deu.edu.tr/userweb/hilmi.coban/%C3%B6devler/e-devlet/kamu-hizmetleri-edevlet.pdf> (Erişim Tarihi: 12.07.2015).
- Çukurçayır, A. ve Çelebi, E. (2009). Bilgi Toplumu ve E-Devletleşme Sürecinde Türkiye, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (9), 59-82.
- Delibaş, K. ve Akgül, A. E. (2010). Dünyada ve Türkiye’de E-Devlet Uygulamaları: Türkiye’de E-Demokrasi ve E-Katılım Potansiyellerinin Harekete Geçirilmesi, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13 (1), 100-144.
- Demirel, D. (2006). E-Devlet ve Dünya Örnekleri, *Sayıştay Dergisi*, 61, 83-118.
- DPT. (2005). E-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı Değerlendirme Raporu, Rapor No: 4, Ocak 2005.
- DPT. (2007). 9. Kalkınma Planı, 2007 Yılı Programı.
- Ercan, H. C. (2010). E-Devlet Üstyapısı, *Türkiye Bilişim Derneği Kamu Bilgi İşlem Merkezleri Yöneticileri Birliği Kamu Bilişim Platformu XIII Nihai Rapor*, 48-49.
- Ergin, O. (2012). Kamuda Bulut Bilişim, *Türkiye Bilişim Derneği Kamu Bilgi İşlem Merkezleri Yöneticileri Birliği Kamu Bilişim Platformu XIV Raporu*, 93-94.
- Eroğlu, H. T. (2006). E-Devlet Uygulamaları Çerçevesinde Mernis Projesi ve Beklentiler, *Sayıştay Dergisi*, 62, 83-106.
- Genç, D. (2015). E-Sandık Uygulaması Türkiye’yi Örnek Ülke Konumuna Getirir, *TBD Bilişim Dergisi Mayıs Sayısı*, 176, 112-113.
- Güler, G. (2007). Yönetim Bilgi Sistemi, *Eğitişim Dergisi*, 16.

- Güler, M. ve Döventaş, E. (2009). Elektronik Devletten (E-Devlet) Mobil Devlete (M-Devlet) Geçişte Türkiye’de Yerel Yönetim Uygulamaları, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 25-49.
- Günbayı, İ. ve Turan, F. (2013). Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sisteminin Bir Alt Sistemi Olarak E-Okul Uygulamasına İlişkin İlköğretim Okullarındaki Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri: Bir Durum Çalışması, *İlköğretim Online*, 12(1), 1-22.
- İnce, N. M. (2001). Elektronik Devlet Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkanlar, *DPT Mayıs 2001*. <http://ekutup.dpt.gov.tr/bilisim/incem/e-devlet.pdf> (Erişim Tarihi: 12.07.2015).
- Johnson, B. ve Christensen, L. (2014). *Eğitim Araştırmaları Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar*, Ankara: Eğiten Kitap.
- Kalkınma Bakanlığı. (2014a). Onuncu Kalkınma Planı, 2015 Yılı Programı, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı. (2014b). 2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (Taslak).
- Karagülmez, A. (2010). Elektronik Devlet Kavramı, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1 (2), 449-476.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Koçoğlu, R. (2014). Sosyal ve Toplumsal Alanlarda Sayısal Okuryazarlığa Katılımı Artırmayı Hedefliyoruz, *TBD Bilişim Dergisi*, 161, 70-73.
- Maraş, G. (2011). Kamu Yönetimlerinde E-Devlet ve E-Demokrasi İlişkisi, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37, 121-144.
- MEB. (2012a). Doküman Yönetim Sisteminin Kullanılması, *MEB Bilgi İşlem Grup Başkanlığı*, Genelge 2012/39.
- MEB. (2012b). Millî Eğitim Bakanlığı Bilgi ve Sistem Güvenliği Politikaları.
- MEB. (2014). Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) Bakanlık Merkez Teşkilatı Birimleri, İl ve İlçe Yöneticilerinin Görevlendirilme ve Çalışma Esaslarına

- Dair Yönetmelik, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, MEBBİS Yöneticileri Yönetmeliği Konulu, 19.08.2014 Tarih ve 3450052 Sayılı Resmi Yazısı.
- MEB. (2015). Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, 14.08.2015 Tarih ve 8093281 Sayılı Yazısı.
- Metin, A. (2012). Türkiye’de E-Devlet Uygulaması ve E-Devletin Bürokrasiye Etkisi, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7), 97-108.
- Naralan, A. (2008). E-Devlet’e Etki Eden Faktörler, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 457-468.
- Odabaş, Ç. (2004). Stratejik Yönetim ve E-Devlet, *Sayıştay Dergisi*, 55, 83-93.
- Odabaş, H. (2014). “İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara.
- Okçu, M., Akman, E. ve Atatorun, M. (2010). E-Devlet Kamu Yönetimini Etkin ve Etkili Kılar Mı?, *5. Kamu Yönetimi Sempozyumu, (KAYSEM-5), 13-14 Mayıs 2010*, Konya. https://www.academia.edu/2257487/E-DEVLET_KAMU_Y%C3%96NET_%C4%B0M%C4%B0N%C4%B0_ETK%C4%B0N_VE_ETK%C4%B0L%C4%B0_KILAR_MI (Erişim Tarihi: 12.07.2015).
- Sağsan, M. (2001). E-Devlet Toplumların Yeni Umut Işığı Mı?, *Stratejik Analiz Dergisi*, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2 (19), 89-97.
- Saylan, İ. (2009). İnternet: Demokrasiye Açılan Kapı? Türkiye ve İtalya Örnekleri Çerçevesinde E-Devlet Uygulamaları, *Amme İdaresi Dergisi*, 42 (3), 141-162.
- Seferoğlu, S. S., Çelen, F. K. ve Çelik, A. (2012). Türkiye’de E-Devlet Uygulamaları: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üstüne Bir Analiz. http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/Kitap_e-Ogrenme-II_Bolum-19.pdf, 281-308 (Erişim Tarihi: 12.07.2015).

- Sevinç, İ ve Şahin, A. (2013). Kamu Çalışanlarının E-Devlet Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesine Yönelik Karaman İlinde Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 197-212.
- Şahin, A. ve Örselli, E. (2003). E-Devlet Anlayışı Sürecinde Türkiye, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 343-356.
- Şahin, A. (2007). Türkiye’de E-Belediye Uygulamaları ve Konya Örneği, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29, 161-189.
- Şataf, C., Çiçek, H. G. ve Dikmen, S. (2013). Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında E-Devlet Uygulamalarının Toplumsal Algı Düzeyi Üzerine Ampirik Bir Çalışma, *11. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildirileri*. 27-30 Kasım, Valetta, Malta.
- Şeker, N. ve Şeker, G. (2009). E-Devlet Uygulamalarından İlsis’in Okul Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 2 (2), 11-19.
- Talpalar, J. S. (2010). The Impact of New Technologies on Government Bureaucracy, Undergraduate Honors Thesis Sanford School of Public Policy Duke University NC.
- TBD, (2014a). Bakanlıktan Ücretsiz Navigasyon, *TBD Bilişim Dergisi Şubat Sayısı*, 162, 154-155.
- TBD, (2014b). Bilgi Toplumu Stratejisi Tartışmaya Açıldı, *TBD Bilişim Dergisi Temmuz Sayısı*, 167, 10-15.
- TBD, (2015). MEB, “e-sınavı” Tanıttı, *Bilişim Dergisi Nisan Sayısı*, 175, 54-55.
- TBMM, (2003). Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Kanun No: 4982.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/10/20031024.htm#1>.
- Topuz, A. C. ve Göktaş, Y. (2015). Türk Eğitim Sisteminde Teknolojinin Etkin Kullanımı İçin Yapılan Projeler: 1984-2013 Dönemi, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 8 (2), s.99-110.

Turan, S. (2002). Teknolojinin Okul Yönetiminde Etkin Kullanımında Eğitim Yöneticisinin Rolü, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 30, 271-281.

Uçkan, Ö. (2002). E-Devlet, E-Demokrasi ve E-Yönetişim Modeli: Bir İlkesel Öncelik Olarak Bilgiye Erişim Özgürlüğü, *VIII. Türkiye'de İnternet Konferansı*. İstanbul.

Yeşilyurt, S. ve Gül, Ş. (2007). Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği (BKBBYTÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 79-88.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

<http://bidb.meb.gov.tr/www/e-akademi-bilgi-guvenligi-egitimi/icerik/22>

<http://dys.meb.gov.tr/>

<https://e-okul.meb.gov.tr/>

http://egitim.intel.com/temel_bilesenler.htm

<http://evraksorgu.meb.gov.tr>

<https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx>

<https://tefbis.meb.gov.tr/default.aspx>

<http://www.bimer.gov.tr/Forms/pgFaq.aspx>

<http://www.eba.gov.tr>

<https://www.kbs.gov.tr/Portal>

<http://www.kurumnet.com/>

<http://www.vitaminegitim.com>

<http://www.vitaminogretmen.com>

EK1: Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği

Anket Formu

Görev Yaptığınız İlçe:

Okulunuzun/Kurumunuzun Adı:

Kıdeminiz:

1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl
21-25yıl	26-30 yıl	31-35 yıl	36-... yıl

Yaşınız:

20-25	26-30	31-35	36-40	41-45
46-50	51-55	56-60	61-...	

Cinsiyetiniz:

Bayan	Erkek
-------	-------

Unvanınız:

Okul Müdürü	Müdür Baş Yardımcısı	Müdür Yardımcısı
-------------	----------------------	------------------

Değerli kurum yöneticisi;

Bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutum ölçeği ile ilgili hazırlanan bu ankette sorulara samimiyetle cevap vereceğinize inanıyorum. Lütfen soruları boş bırakmayınız. Ankete katıldığınız için teşekkür ederim.

Aşağıdaki ankette yer alan derecelendirme şu şekildedir:

- 1- Hiç katılmıyorum
- 2- Katılmıyorum
- 3- Az katılıyorum
- 4- Çok katılıyorum
- 5- Tamamen katılıyorum

Bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutum ölçeği						
		1	2	3	4	5
1	İşletim Sistemi ve işleyişi konusunda bilgim var.					
2	Bilgisayarın işletim sistemi çökünce tekrar çalışır hale getirebilirim.					
3	Herhangi bir tablola ve grafik programını (Excel vs.) kullanabilirim.					
4	Herhangi bir bilgisayar kursuna gittim.					
5	Bilgisayar kurslarında derslerinin teorik kısmı bilgisayar laboratuvarının dışında sınıfta anlatılabilir.					
6	Bilgisayar kullanmak bir zaman kaybıdır.					
7	Bilgisayarla çalışma esnasında dış dünya ile bağlantım kesilir.					
8	Fakültede alınan bilgisayar ders saatleri temel bilgisayar bilgilerinin öğrenilmesi için yeterlidir.					
9	Kurslarda bilgisayar laboratuvarında öğrenci başına düşen bilgisayar sayısı yeterlidir.					
10	Grup sayısının fazla olduğu bilgisayar laboratuvarı derslerinin işlenişinde tek bir öğretmen yeterlidir.					

11	Okulda istenilen zamanda serbest çalışabileceğimiz bilgisayarlar bulunmaktadır.					
12	Kurslarda bilgisayar dersleri güncel temel programlarla işlenmektedir.					
13	Ortaöğretim sıralarında öğretmenlerimiz bizi bilgisayar kullanmaya teşvik etti.					
14	Üniversite sıralarında öğretmenlerimiz bizi bilgisayar kullanmaya teşvik etti.					
15	Bulduğum çevrede bilgisayar sıklıkla kullanılmaktadır.					
16	Evimde bilgisayar bulunmakta ve kullanabilmekteyim.					
17	Alanımla ilgili herhangi bir derste bilgisayar ortamında paket programlarla hazırlanmış (slayt, VCD, animasyonlar, interaktif eğitim vs.) sunulara yer verildi.					
18	Alanımla ilgili paket programlar hakkında bilgim var.					
19	Alanımla ilgili herhangi bir paket programı kullandım.					
20	Bilgisayarın öğrenme-öğretme sürecindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
21	Ders yazılımlarının (paket programlar vs.) taşınması gereken özellikler hakkında ön bilgim var.					
22	Kendi hazırladığım bir web sayfasına sahibim.					
23	Zaman harcasam bir web sayfası hazırlayacak ön bilgiye sahibim.					
24	İnternet kafelerde bilgisayar kullanmaktaki amacım bilgisayarla ilgili temel bilgilerimi pekiştirmektir.					
25	İnternet kafeleri oyun amaçlı kullanıyorum.					
26	İnternet kullanırken çoğunlukla amacımın dışına çıkıyorum.					

(Not: Yeşilyurt ve Gül'ün (2007) geliştirdiği Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği'nde yer alan öğrencilerle ilgili bazı maddeler, öğretmenlere uyarlanmıştır.)

Meltem KUŞÇU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü YL Öğrencisi

EK2: Görüşme Soruları

Görev Yaptığınız İlçe:
Okulunuzun/Kurumunuzun Adı:
Kıdeminiz (öğretmenlik+yöneticilik):
Yaşınız:
Cinsiyetiniz:
Unvanınız:
Branşınız:

Değerli katılımcılar;

MEBBİS Uygulaması ile ilgili hazırlanan bu görüşmede, sorulara samimiyetle cevap vereceğinize inanıyorum. Görüşmeye katıldığınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Soru 1: MEBBİS, size neyi ifade ediyor?

Soru 2: MEBBİS'in olumlu yanlarını sayar mısınız?

Soru 3: MEBBİS'in olumsuz yanlarını sayar mısınız?

Soru 4: MEBBİS uygulamasının hangi özelliklerini, ne düzeyde etkili kullandığınızı düşünüyorsunuz?

Soru 5: Sizce bilgisayar kullanma becerisi ile MEBBİS kullanımı arasında ne derecede bir bağlantı vardır?

Soru 6: Bilgisayar kullanma beceriniz hakkında ne söyleyebilirsiniz? Bilgisayarı nasıl öğrendiniz? MEBBİS için bir eğitim aldınız mı?

Soru 7: MEBBİS uygulamasında değişiklik yapma imkânınız olsa neleri değiştirir ya da eklerdiniz?

Soru 8: MEBBİS uygulaması ile ilgili eklemek istediklerinizi paylaşır mısınız?

Meltem KUŞÇU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü YL Öğrencisi

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı Soyadı: Meltem KUŞÇU

Doğum Yeri: Bornova

Doğum Tarihi: 08.02.1979

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce (orta), Korece (temel), Japonca (başlangıç)

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar:

Kuscu, M. & Arslan, H. (2015). Evaluation of Effectiveness of Vitamin Teacher Portal, *European Scientific Journal*, 11 (10), s. 242-255.

b) Bildiriler:

Cekic, O. & Kuscu, M. (2014). E-Government Applications in Education: KurumNet, V. European Conference on Social and Behavioral Sciences, Baltic Institute of Humanities, St Petersburg, Russia, September 11-14, 2014.

Kuşçu, M. ve Arslan, H. (2015). Vitamin Öğretmen Portalının Öğretmenler Açısından Etkililiği, VI. European Conference on Social and Behavioral Sciences, Selçuk (Ephesus) İzmir, Türkiye, Şubat 5-7, 2015.

Kuşçu, M., Ayaz, S. Çekiç, O. (2015). Eğitim Planlamasında Öğretmen-Veli İşbirliğinin Öğrenci Başarısına Etkisi Hakkındaki Öğretmen Görüşleri (Çanakkale

İli Dershaneleri Örneği), 10. Ulusal eğitim Yönetimi Kongresi, Gaziantep, 7-9 Mayıs, 2015.

Çekiç, O., Kuşçu, M. ve Ayaz, S. (2015). Eğitim Bilişim Ağı Planlaması, International Congress on Education for the Future: Issues and Challenges, Ankara University, May 13-15, 2015.

Kuscu, M. & Arslan, H. (2015). Virtual Leadership at Distance Education Teams, VII. European Conference on Social and Behavioral Sciences, Bucharest, Romania, June 11-13, 2015.

Arslan, H. & Kuscu, M. (2016). Distance Education Applications For Teachers, IX. European Conference on Social and Behavioral Sciences, Paris, France, February 3-6, 2016.

İŞ DENEYİMİ

İzmir, Güzelbahçe, Cengiz Topel Çok Programlı Lisesi, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, 2002-2004.

Aksaray, Merkez, Necmiye-Mehmet Yazıcı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, 2004-2008.

Balıkesir, Ayvalık, Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, 2008-2012.

Balıkesir, Ayvalık, İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, Öğretmen (Ar-Ge), 2009-2010.

Balıkesir, Ayvalık, Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Bilgisayar Formatör Öğretmeni, 2010-2012.

Balıkesir, Ayvalık, Cumhuriyet Ortaokulu, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, 2012-2015.

Balıkesir, Burhaniye, Nadir Tolun Ortaokulu, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, 2015-..

Balıkesir, Burhaniye, Nadir Tolun Ortaokulu, Bilişim Teknolojileri Rehber Öğretmeni,
2016-...

İLETİŞİM

E-Posta Adresi: meltemkuscu@hotmail.com